

Азия/Еуропа

Ақпараттық сараптама журналы
Басылымның 3-ші жылы, №30, Маусым 2018

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜNÜN AYLIK YAYINIDIR ЕУРАЗІЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ АЙ САЙЫН ШЫҒАТЫН БАСЫЛЫМЫ

PROF. DR. İLBER ORTAYLI "TÜRK DÜNYASI VE TÜRKOLÖJİ ÇALIŞMALARININ GÜNCEL MESELELERİ" BAŞLIKLİ KONFERANS VERDİ

ПРОФЕССОР, ДОКТОР ИЛЬБЕР ОРТАЙЛИНЫҢ «ТҮРКІ ӘЛЕМІ ЖӘНЕ ТҮРКІТАНУДЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ» АТТЫ КОНФЕРЕНЦИЯСЫ

RÖPORTAJ СҰХБАТ

THE DIRECTOR OF INSTITUTE OF WORLD ECONOMY AND INTERNATIONAL RELATIONS PROF. DR. AKIMZHAN ARUPOV

ДИРЕКТОР ИНСТИТУТА МИРОВОЙ ЭКОНОМИКИ И МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ
Д.Э.Н., ПРОФ. АКИМЖАН АРУПОВ

NEW RESOURCE BASE FOR THE SOUTHERN GAS CORRIDOR

НОВАЯ РЕСУРСНАЯ БАЗА ДЛЯ ЮЖНОГО ГАЗОВОГО КОРИДОРА

LIDIYA PARKHOMCHIK

POTENTIAL CONSEQUENCES OF THE U.S. WITHDRAWAL FROM THE JCPOA

ПОСЛЕДСТВИЯ ВЫХОДА США ИЗ ЯДЕРНОЙ СДЕЛКИ С ИРАНОМ

ABULKHAIRKHAN ZHUNISBEK

Asya Avrupa / Азия Еуропа
(Haber – Yorum) / (Ақпараттық сараптама)

Avrasya Araştırma Enstitüsü Yayınıdır
Еуразия ғылыми-зерттеу институты басылымы

Sahibi / Меншік иесі
Ahmet Yesevi Üniversitesi Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü /
Ахмет Ясауи университеті Еуразия ғылыми-зерттеу институты директоры
Doç. Dr. Vakur Sümer

Genel Yayın Yönetmeni / Бас редактор
Zhengizkhan Zhanaltay

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Жауапты редактор
Dr. Zhandos Ranov

Haber Müdürü / Жаңалықтарға жауапты редактор
Zhengizkhan Zhanaltay

Tercüme Ekibi / Аудармашылар тобы
Omirbek Hanayi
Aigerim Manatkızı
Kanat Makhanov

Sekretarya / Хатшылық
Saltanat Suleymen

Metin Redaksiyon / Мәтінді өңдеу
Kenan Semiz

Teknik Redaksiyon / Техникалық редактор
Abulhairkhan Zhunisbek

Yayın Kurulu / Редакция алқасы
Doç. Dr. Vakur Sümer
Zhengizkhan Zhanaltay
Dr. Zhandos Ranov
Dr. Gulnar Nadirova
Dauren Aben
Lidiya Parchomchik

Yönetim Merkezi / Басқару орталығы

Almalı Audanı, Mametova 48, 050004
Almaty, Kazakhstan
Tel. +7 (727) 279 97 94
Fax. +7 (727) 279 97 94
E-mail: info@eurasian-research.org

Mülakat, haber-yorum ve analizlerde ifade edilen görüşler yazarların kendi görüşleri olup
Enstitü'nün yayın politikasını yansıtmamaktadır. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

"Сұхбат", "Ақпараттық сараптама" және "Өзекті пікір" айдарларымен шыққан мақала авторларының
пікірлері институт көзқарасын білдірмейді. Журналда жарияланған материалдарды
институттың рұқсатынсыз көшіріп басуға болмайды.

DOÇ. DR. VAKUR SÜMER

Kıymetli okuyucularımız,

Asya Avrupa'nın yeni sayısıyla karşınızdayız. Avrasya'nın içinden geçmekte olduğu dönüşümlerin nabzını tuttuğumuz pek çok analiz ve haberi dergimizin bu sayısında da sizlerle paylaşıyoruz.

Son dönemde bölgemizde yaşanan en önemli gelişmelerden birisi Donald Trump yönetimindeki Amerika Birleşik Devletleri'nin İran ile ilgili, kısaca 'Nükleer Anlaşma' olarak bilinen uzlaşmadan çekilmiş olmasıdır. Hiç şüphesiz nükleer silahların azaltılması ve nihayet ortadan kaldırılması, üzerinde tüm medeni dünyanın ittifak ettiği bir hedeftir. Benzer biçimde, günümüzün sert rekabetçi ortamında, büyüyen enerji ihtiyaçlarının karşılanmasında yeni kaynak arayışları da pek çok ülkenin ortak sorunudur. İşte bu iki meselenin yarattığı gerilimlerin izâlesi, daha açık ifadesiyle, Avrasya bölgesinin; nükleer, kimyasal ve biyolojik karakterli tüm kitle imha silahlarından tamamen arındırılması ideali ile, ülkelerin barışçıl nükleer enerji elde etme çabalarının birlikte var olabilmesi ancak kapsayıcı ve dengeli stratejiler ile mümkün olabilecektir. Bu stratejilerin geliştirilmesine yönelik, ülkeler arası diyalog mekanizmalarının açık tutulması büyük önem taşımaktadır. Trump'ın anlaşmadan çekilme kararının bu müzarekere ortamına zarar vermemesini diliyoruz. Dergimizde bu yeni gelişmeyle ilgili bir analiz okuyabilirsiniz.

Bu sayımızda, ayrıca, Güney Gaz Koridoru ile ilgili son gelişmelerin irdelendiği bir analizi okuyabilirsiniz. Yine bu sayımızda, Avrasya Ekonomik Birliği ile İran arasında varılan anlaşmanın Kazakistan ekonomisi üzerindeki etkilerini tartışan bir değerlendirmeyi okuyabilirsiniz. Kazakistan özelinde yazılan bu analiz, diğer Birlik üyesi ülkeler için de fikir veren bir inceleme niteliği taşıyor.

Asya Avrupa'nın bu sayısında Avrasya'da yaşanan toplumsal dönüşümlere de ışık tutan bir analize yer veriyoruz. Konuyla ilgili çalışan araştırmacımız, 21. yüzyılda ekonomik ve toplumsal sistemin ihtiyaç duyduğu özellikleri tartışan bir analiz kaleme aldı.

Yeni sayıda buluşabilmek umuduyla, iyi okumalar dileriz.

Қадірлі де құрметті оқырман қауым!

«Азия Еуропа» журналының жаңа саны жарыққа шықты. Бұл санымызда да Еуразия аймағында болып жатқан өзгерістерге қатысты көптеген талдаулар мен жаңалықтармен бөлісеміз.

Соңғы кезде аймақта орын алған ең маңызды оқиғалардың бірі – Дональд Трамптың басшылығындағы Америка Құрама Штаттарының Иранмен жасалған ядролық келісімнен шығуы. Әрине, ядролық қаруды қысқарту, сайып келгенде, ядролық қаруды жою – бүкіл өркениетті әлемнің ортақ мақсаты. Сол сияқты, бүгінгі қатаң бәсекелестік заманында энергетикалық қажеттіліктерді қанағаттандыру үшін жаңа энергия көздерін іздестіру көптеген елдердің ортақ мәселесі болып табылады. Міне, осы екі мәселеден туындаған шиеленістерді тоқтату, яғни Еуразия аймағын ядролық, химиялық және биологиялық жаппай қырып-жоятын қару-жарақтардан толық арылту және елдердің бірлесіп бейбіт мақсаттағы ядролық энергияны алу жөніндегі күш-жігерін біріктіру тек жан-жақты әрі теңгерімді стратегиялар арқылы жүзеге асырылуы мүмкін. Бұл стратегиялардың дамуы үшін мемлекеттер арасындағы диалог тетіктерін ашу өте маңызды. Трамптың келісімнен шығу туралы шешімі келіссөздерге зиян келтірмейді деп үміттенеміз. Осы тақырып төңірегінде жасалған талдауды журналымыздың осы санынан оқи аласыздар.

Бұл санымызда, сондай-ақ, Оңтүстік газ дәлізінің ағымдағы ахуалы зерделенді. Талдаулардың бірінде Еуразиялық экономикалық одақ пен Иран арасындағы келісімнің Қазақстан экономикасына әсері қарастырылды. Қазақстанды негізге ала отырып жасалған бұл талдау басқа мүше мемлекеттер үшін де пайдалы болуы мүмкін.

Сонымен қатар, «Азия Еуропа» журналының бұл санында Еуразиядағы әлеуметтік өзгерістерді басты тақырып еткен талдау орын алды. Осы тақырыпты зерттеген ғылыми қызметкеріміз ХХІ ғасырда экономикалық және әлеуметтік жүйеге қажетті ерекшеліктерді талқылап шықты.

Келесі санымызда қайта жүздескенше.

ÖNSÖZ АЛҒЫСӨЗ

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ
ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ ДИРЕКТОРЫ
DOÇ. DR. VAKUR SÜMER.....1

RÖPORTAJ СҰХБАТ

THE DIRECTOR OF INSTITUTE OF WORLD ECONOMY AND
INTERNATIONAL RELATIONS PROF. DR. AKIMZHAN ARUPOV
ДИРЕКТОР ИНСТИТУТА МИРОВОЙ ЭКОНОМИКИ И
МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ Д.Э.Н.,
ПРОФ. АКИМЖАНОМ АРУПОВЫМ
.....4

GÜNCEL ӨЗЕКТІ ПІКІР

NEW RESOURCE BASE FOR THE SOUTHERN GAS CORRIDOR
НОВАЯ РЕСУРСНАЯ БАЗА ДЛЯ ЮЖНОГО ГАЗОВОГО КОРИДОРА
LIDIYA PARKHOMCHIK.....18
POTENTIAL CONSEQUENCES OF THE U.S. WITHDRAWAL FROM THE JCPOA
ПОСЛЕДСТВИЯ ВЫХОДА США ИЗ ЯДЕРНОЙ СДЕЛКИ С ИРАНОМ
ABULKHAIRKHAN ZHUNISBEK.....26
"21ST CENTURY COMPETENCES": HOW BEST TO ACHIEVE THEM?
«КОМПЕТЕНЦИИ XXI ВЕКА»: КАК ЛУЧШЕ ДОСТИЧЬ ИХ?
GULNAR NADIROVA.....34
ANALYZING EFFECTS OF EEU-IRAN FREE TRADE AGREEMENT FOR KAZAKHSTAN
АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ СОГЛАШЕНИЯ О СВОБОДНОЙ ТОРГОВЛЕ МЕЖДУ
ЕВРАЗИЙСКИМ СОЮЗОМ И ИРАНОМ НА ЭКОНОМИКУ КАЗАХСТАНА
KANAT MAKHANOV.....44

HABER-YORUM

АҚПАРАТТЫҚ САРАПТАМА

TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN'IN ÖZBEKİSTAN ZİYARETİ.....	54
KAZAKHSTAN APPROACHES CHINA TO EASE CONCERNS ABOUT ETHNIC KAZAKHS.....	56
MAIN OUTCOMES OF THE INTER-KOREAN SUMMIT.....	58
BİRLEŞMİŞ MİLLETLER GÜVENLİK KONSEYİ HEYETİNİN ARAKAN ZİYARETİ.....	60
KAZAKHSTAN IN THE CONTEXT OF RISING GLOBAL DEBT	62
BANK RBK FINISHED ITS FINANCIAL RECOVERY PROCESS	64
YEDİNCİ JAPONYA-ÇİN-GÜNEY KORE LİDERLER ZİRVESİ.....	66
A NEW PRIME MINISTER ELECTED IN ARMENIA.....	68
PUTIN SWORN INTO OFFICE FOR THE FOURTH TERM.....	70
BANK OF ASTANA SET NEW TEMPORARY RESTRICTIONS ON FINANCIAL TRANSACTIONS.....	72
EEU INTENDS TO IMPROVE TRADE COOPERATION WITH IRAN AND CHINA	74
COLLECTIVE PORTRAIT OF MILLENNIALS	76
ANOTHER ROUND OF SYRIAN PEACE TALKS HELD IN ASTANA.....	78
UNITED STATES MOVES ITS EMBASSY TO JERUSALEM.....	80
FIVE MILLION PEOPLE IN CENTRAL ASIA SUFFER FROM FOOD INSECURITY	82
KAZAKHSTAN'S CURRENT ACCOUNT DEFICIT IS THE LOWEST IN THE LAST THREE YEARS	84
DÜNYA BANKASININ «KRİPTO PARA BİRİMLERİ VE BLOK ZİNCİRİ» RAPORU YAYINLANDI	86
TASHKENT AND WASHINGTON PLEDGE TO ENHANCE THEIR STRATEGIC PARTNERSHIP.....	88
CARGO TURNOVER OF RUSSIA'S CASPIAN SEAPORTS.....	91
MALFUNCTIONED KYRGYZ POWER PLANT TURNS POLITICALLY TOXIC	94
BRENT OIL PRICE REACHED ITS HIGHEST LEVEL SINCE OCTOBER 2014.....	95
NEW MAY DECREE OF PRESIDENT PUTIN WILL COST 25 TRILLION RUBLES.....	97

ETKİNLİKLER

ІС-ШАРАЛАР

.....	100

İNFOGRAFIK

ИНФОГРАФИКА

.....	136

**THE DIRECTOR OF
INSTITUTE OF WORLD ECONOMY AND
INTERNATIONAL RELATIONS
PROF. DR. AKIMZHAN ARUPOV**

**ДИРЕКТОР ИНСТИТУТА МИРОВОЙ
ЭКОНОМИКИ И
МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ
Д.Э.Н., ПРОФ. АКИМЖАНОМ АРУПОВЫМ**

Dr. Arupov, at the beginning of the interview, could you please tell our readers a little about yourself?

I am a Doctor of Economics, professor, an academician of the International Informatization Academy, and a member of the National Commission for Structural Reforms in the Education of the Bologna Process and Academic Mobility Center of the Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan. I am also a member of the Bureau of the Board of the Republican Ethnocultural Center of Uighurs in Kazakhstan, a member of the Supervisory Board of the Inayat Charity Fund, as well as the director of the Institute of World Economy and International Relations. I graduated from the Faculty of Economics of the Lomonosov Moscow State University. My academic career has taken me through all stages of professional development from lecturer to senior lecturer, assistant professor and professor. I worked as deputy dean in the Faculty of International Economic Relations, head

Акимжан Арупович, в начале нашего интервью не могли бы Вы рассказать читателям немного о себе?

Я являюсь доктором экономических наук, профессором, академиком международной академии информатизации, член Национальной комиссии по структурным реформам в системе образования Центра Болонского процесса и академической мобильности Министерства образования и науки Республики Казахстан, членом Бюро правления республиканского этно-культурного объединения уйгуров Казахстана, членом Наблюдательного совета благотворительного фонда «Инайят», а также директором Института мировой экономики и международных отношений. Окончил экономический факультет Московского государственного университета им. М.В. Ломоносова. Прошел все ступени преподавательской работы в вузе: преподаватель, старший преподаватель, доцент, профессор. Работал заместителем декана

of the World Economy Department, dean, vice-rector for academic affairs, vice-rector for educational and methodical work.

In 1991, I defended my thesis for a Candidate's Degree at the Kirov Kazakh State University (current Al-Farabi Kazakh National University). In 2000, I successfully defended my doctorate thesis entitled "Privatization of State Property: a Comparative Analysis of Best Practices in the World and in Kazakhstan" at the St. Petersburg State University of Economics and Finance. Thus, I have two graduate degree of a Doctor of Economics both in the Russian Federation and in the Republic of Kazakhstan. I am the first academician in Kazakhstan to hold a doctor's degree in the World Economy and International Economic Relations (08.00.14)

I participated in various internship programs in several countries of the world: the United States, the University of Kentucky (May-June 1993); Germany, Banking Academy (March 1995); Japan, Bank of Tokyo (October-November 1995); Ireland, AIB Bank (October-November 1998); Italy; France, Russia, the Lomonosov Moscow State University (Faculty of Economics). I was invited on various occasions to give lectures at the National Bank of the Kyrgyz Republic and Samarkand State University. I am the author of more than 200 scientific publications and training materials. I have published seven monographs and textbooks such as "Kazakhstan in the System of International Economic Relations", "World Experience in Privatization of State Property", "Republic of Kazakhstan in the Commodity Market System" and "Economic Theory". In 2007, I was conferred the rank of "Honorable Educator of the Republic of Kazakhstan". Moreover, I am a twice (in 2006 and in 2014) recipient of the grant and the title "Best Univer-

THERE IS AN ONGOING PROCESS OF SEARCHING FOR A COMPROMISE BETWEEN INTEGRATION AND PROTECTIONIST TENDENCIES WITHIN THE EEU, WHICH CHARACTERIZED THE ENTIRE WORLD ECONOMY.

В ЕАЭС ИДЕТ ДЛИТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС ПОИСКА КОМПРОМИССОВ МЕЖДУ ИНТЕГРАЦИОННЫМИ И ПРОТЕКЦИОНИСТСКИМИ ТЕНДЕНЦИЯМИ, ЧТО ХАРАКТЕРНО ДЛЯ МИРОВОЙ ЭКОНОМИКИ.

факультета международных экономических связей, заведующим кафедрой мировой экономики, деканом, проректором по научной работе, проректором по учебной и методической работе.

В 1991 году защитил кандидатскую диссертацию в Казахском государственном университете им. С.М. Кирова (ныне КазНУ им. аль Фараби). В 2000 году успешно защитил в Санкт-Петербургском государственном университете экономики и финансов докторскую диссертацию на тему: «Приватизация государственной собственности: сравнительный анализ мирового опыта и Республики Казахстан». Таким образом, в настоящее время я имею два диплома доктора экономических наук - Российской Федерации и Республики Казахстан. Я являюсь первым в Республике Казахстан доктором экономических наук по специальности 08.00.14 - мировое хозяйство и международные экономические отношения.

Проходил стажировки в ряде стран мира: США, университет штата Кентукки (май-июнь 1993 г.); Германия, Банковская Академия (март 1995 г.); Япония, Банк Токио (октябрь-ноябрь 1995 г.); Ирландия, AIB банк (октябрь-ноябрь 1998 г.); Италия; Франция, Россия, МГУ им. М.В. Ломоносова (экономический факультет). Неоднократно приглашался для чтения курса лекции в Национальный банк Кыргызской Республики и в Самаркандский государственный университет. В настоящий момент имею более 200 публикаций научного, учебно-методического характера. Мною опубликованы 7 монографий и учебник: «Казахстан в системе международных экономических отношений», «Мировой опыт в приватизации государственной собственности», «Республика Казахстан в системе

sity Lecturer" of the Republic of Kazakhstan.

As of 2017, the trade turnover between the member states of the Eurasian Economic Union (EEU) grew by almost 30%, indicating that the past year was the most successful in the three-year history of the union, especially against the decline in trade in previous years. In this regard, what are your forecasts regarding the prospects for increasing trade turnover in 2018 both within the EEU and with its external partners?

As you said yourself, the integration processes within the EEU have been developing steadily. All this has happened despite the relatively destabilizing factors such as strengthened sanctions against the major actor in the economic union, namely, Russia, difficulties with mutual accommodation of the economic interests among the EEU member states, the unequal level of capacity and different levels of economic development among the member states. For instance, there were certain conflicts of interest from the economic perspective between Russia and Belarus, Kazakhstan and Kyrgyzstan.

товарных рынков», «Экономическая теория» и др. В 2007 году мне было присвоено звание «Почетный работник образования Республики Казахстан». Дважды (в 2006 и в 2014 гг.) я становился обладателем гранта и звания «Лучший преподаватель ВУЗа» Республики Казахстан.

По итогам 2017 года товарооборот между странами-членами Евразийского экономического союза вырос почти на 30%, и это позволяет говорить о том, что прошедший год стал наиболее успешным в трехлетней истории существования союза, в особенности на фоне снижения объемов торговли в предыдущие годы. В связи с этим каковы Ваши прогнозы относительно перспектив наращивания товарооборота в 2018 году как внутри ЕАЭС, так и между странами-членами союза и их внешними партнерами?

Интеграционные процессы в ЕАЭС развиваются в целом устойчиво, Вы сами отметили позитивную динамику. И это все несмотря на относительно дестабилизирующие явления: нарастающие санкции по

I think that it is a natural, objective process of adaptation of sovereign economies. There is an ongoing process of searching for a compromise between integration and protectionist tendencies, which characterized the entire world economy. This is also the case in the European Union, both within the union and in the relationships with its strategic partner – the United States.

Sanctions against Russia, and their possible extension to Russia's closest partners, will only accelerate and increase the volume of trade both within the EEU and with other states, which will be able to see the concrete benefits from the improvement of economic ties with the countries of the EEU. For instance, South Korea, Vietnam, Iran, Turkey, China, Uzbekistan and Tajikistan will continue to strengthen economic interaction with the union.

It is not out of the question that the tightening of the sanctions regime against Russia can stimulate the transfer of real output of a number of industrial products to the Republic of Kazakhstan. At least, the products that are very important for the entire world economy. The global economy has emerged from crisis, and is demonstrating positive growth dynamics. Already, the growth rates of Kazakhstan's industry have exceeded projections.

The growing world economy will increase the demand for energy resources, which are the main export items of the two largest economies of the EEU – Russia and Kazakhstan. Accordingly, we should expect an increase in prices for the main export goods of Kazakhstan and Russia. This trend is already clearly reflected in oil prices.

Currently, the total volume of the

THE ADOPTION OF THE TREATY ON THE EEU CUSTOMS CODE MEETS THE TIME REQUIREMENTS, AND IT IS INTENDED TO FACILITATE FURTHER ECONOMIC INTEGRATION OF THE UNION.

ПРИНЯТИЕ ДОГОВОРА О ТАМОЖЕННОМ КОДЕКСЕ ЕАЭС ОТВЕЧАЕТ ТРЕБОВАНИЯМ ВРЕМЕНИ, ОНО ПРИЗВАНО СПОСОБСТВОВАТЬ ДАЛЬНЕЙШЕЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ ОБЪЕДИНЕНИЯ.

отношению к крупному участнику экономического союза в лице России, сложный процесс взаимного учета экономических интересов участников ЕАЭС, неодинаковый уровень потенциалов и уровней экономического развития. Мы видели определенные конфликты интересов в развитии экономических связей России и Белоруссии, Казахстана и Кыргызстана и др.

Думаю, что это нормальный, объективный процесс адаптации суверенных экономик. Идет длительный процесс поиска компромиссов между интеграционными и протекционистскими тенденциями, что характерно для всей мировой экономики. Это же мы наблюдаем и в Европейском союзе. Причем как внутри соединения, так и во взаимоотношениях со стратегическим партнером – Соединенными Штатами Америки.

Санкции по отношению к России и возможное их распространение на ее ближайших партнеров только ускорят и увеличат объемы товарооборота как внутри ЕАЭС, так и с внешними партнерами, которые увидят очевидные экономические преимущества от развития экономических связей со странами Евразийского экономического союза. Например, Южная Корея, Вьетнам, Иран, Турция, КНР, Узбекистан и Таджикистан будут и впредь только наращивать объемы экономического взаимодействия.

Не исключается, что усиление санкционного режима по отношению к России может стимулировать процесс переноса реального производства ряда промышленной продукции в Республику Казахстан. По крайней мере производств, имеющих очень важное значение для всей мировой экономики. Мировая экономика вышла из кризи-

gross domestic product of the EEU is about \$2.2 trillion (3.2% of global GDP), the industrial production of the member states is approximately \$1.3 trillion (3.7% of global industrial production), while economically active population amounts to 92.9 million people (2.8% of world population). The EEU member states are among the world leaders in a number of important spheres of economy. For instance, the total oil production in the EEU accounts for about 15% of the global production, gas production – more than 18% of global production; power generation – more than 5% of the world output; metallurgical production – more than 3% of world production; production of mineral fertilizers – more than 10% of world output; steel production – more than 4% of world production; and agricultural production – more than 5% of world output.

The April 11, 2017 Treaty on the EEU Customs Code entered into force on January 1, 2018. It contains a number of new provisions that will significantly simplify export and import operations in the territory of the union. Can we talk about the successful implementation of innovations and their practical feasibility?

Undoubtedly, the adoption of the Treaty on the EEU Customs Code meets the time requirements, and it is intended to facilitate further economic integration of the union's members. Not all issues have been successfully resolved, as there are differences in the assessments of the norms and provisions of the Code. Nevertheless, I am sure that all issues can be gradually resolved and improved. The main thing is that they are not antagonistic and the EEU member states via further negotiations can find an optimal and mutually beneficial balance between the national interests.

The Customs Code of the EEU came into force on January 1, 2018. The final round of negotiations on the Agreement on Trade and Economic Cooperation between the EEU and the People's Republic of China took place in the fall of 2017. Work continues on linking the Eurasian Economic Union and the Silk Road Economic Belt project, moreover, the union

са и уверенно показывает все увеличивающуюся положительную динамику роста. Уже сейчас темпы роста промышленности Казахстана превысили прогнозные значения.

Рост мировой экономики приведет к увеличению спроса на энергоресурсы, которые являются основными статьями экспорта двух крупнейших экономик ЕАЭС – России и Казахстана. Соответственно, следует ожидать роста цен на основные экспортные товары Казахстана и России. По нефти такая тенденция уже достаточно четко проявляется.

intends to strengthen interaction with other integration associations such as the EU, ASEAN, MERCOSUR, etc.

Customs regulation in the form of a new Customs Code is designed to implement the foreign economic interests, allowing not only to protect the national economy, but also to promote its structural reforms aimed to revive and improve the economy.

The new Customs Code includes following most significant changes and innovations:

Electronic (paperless) customs declaration

В настоящее время общий объем валового внутреннего продукта ЕАЭС составляет около 2,2 трлн. долл. США (3,2% в структуре мирового ВВП), промышленное производство государств-членов составляет приблизительно 1,3 трлн. долл. США (3,7% от мирового промышленного производства), численность экономически активного населения – 92,9 млн. человек (2,8% от мировой численности). Сферы экономики, в которых ЕАЭС уже входит в число мировых лидеров – это, в частности: добыча нефти – около 15 % от мировой добычи; добыча газа – более 18 % от мировой добычи;

will form the basis for the simplification customs formalities and removal of bureaucracy.

Under the new Code, preliminary information to be presented to the customs authorities can be signed by electronic digital signature and it can be used for several customs operations, which will greatly simplify the customs procedure at the border.

The simplification of the customs formalities is coupled with the introduction of alternative option for the completing the customs declaration, namely, without the involvement of broker companies.

The term for the release of goods is reduced from 1 working day to 4 hours.

A new simplification was introduced in the form of granting a deferred payment of customs duties for up to 1 month to all participants of foreign economic activity with payment of interest, and up to 6 months for goods needed for industrial processing and emergency response, which are imported under the state contracts.

The list of goods to be released before submitting the customs declaration is expanded. Goods that are assigned to customs processing procedures in the customs territory, free warehouse and free customs zone can be released before submitting the declaration.

The institution of authorized economic operators was significantly transformed in the new Code. The main simplifications for operators are the following: accelerated and simplified customs operations; the priority order of customs operations; the non-provision of security in transit; the non-establishment of a transportation route; the release before submitting the customs declaration; the storage and customs operations in AEO premises and the priority participation in pilot projects.

The sale of the goods at DUTY FREE shops to people arriving from third countries and countries of the EEU was adapted from the world practice.

The new Code contains more than 300 refer-

производство электроэнергии – более 5 % от мировой выработки; металлургическое производство – более 3 % от мирового производства; производство минеральных удобрений – более 10 % от мирового производства; производство стали – более 4 % от мирового производства; сельскохозяйственное производство – более 5 % от мирового производства.

1 января 2018 года вступил в силу Договор о Таможенном кодексе ЕАЭС от 11 апреля 2017 года, содержащий ряд новых положений, которые призваны существенно упростить экспортные и импортные операции на пространстве союза. Можно ли говорить об успешной имплементации нововведений и их практической целесообразности?

Несомненно, принятие Договора о Таможенном кодексе ЕАЭС отвечает требованиям времени, оно призвано способствовать дальнейшей экономической интеграции участников объединения. Не все вопросы успешно решены, имеются неоднозначные оценки норм и положений Кодекса. Но, уверен, все это может постепенно разрешаться и совершенствоваться. Главное, они не носят антагонистический характер, и могут в процессе дальнейших переговоров постепенно находить оптимальный и взаимовыгодный баланс национальных интересов государств-участников ЕАЭС.

Таможенный Кодекс ЕАЭС вступил в силу с 1 января 2018 года. Осенью 2017 года прошел заключительный раунд переговоров по Соглашению о торгово-экономическом сотрудничестве между ЕАЭС и Китайской Народной Республикой. Продолжается работа по сопряжению Евразийского экономического союза и Экономического пояса Шелкового пути, а также форматам взаимодействия с другими интеграционными объединениями – ЕС, АСЕАН, МЕРКОСУР и др.

Таможенное регулирование в виде нового Таможенного кодекса призвано реализовывать внешнеэкономические интересы государства, чтобы не только защищать

ence rules of the national legislation, which mainly deal with procedural issues out of the overall general processes.

One of the key directions of the EEU's development is the creation of the single labor and services market. As is known, the single labor market of the EEU has been working since 2015, providing workers with access to all social security systems of the member states, except for the pension system. How would you assess the progress made regarding the development of the Agreement on pensions that is being drafted by the Eurasian Economic Commission (EEC)?

The draft Pension Agreement for Working People of the EEU is being developed in accordance with paragraph 3 of Article 98 of the Treaty on the Eurasian Economic Union dated May 29, 2014. In the drafting of the agreement, the EEC was guided by the Concept of the International Treaty on Cooperation in the Field of Pensions approved by the Decision No. 103 of the EEC Council dated November 12, 2014.

In the framework of the EEC, the parties managed to work out a common position on resolving the disagreements with regard to retirement pensions in the EEU. The commission deals with following two documents: the Pension Agreement for Working People of the EEU and the Procedure for Interaction between Authorized, Competent Bodies and the EEC in the Field of Pensions.

The main goal of the Pension Agreement is to set out the pension rights of labor migrants in the same way and under the same conditions as for the citizens of the state, in which they are employed regardless of pre-

THE ADOPTION OF
THE AGREEMENT ON
PENSIONS CONTRIBUTES TO RAISING
THE LEVEL OF SOCIAL
PROTECTION OF CITIZENS IN THE COUNTRIES OF THE UNION.

ПРИНЯТИЕ ДОГОВОРА О ПЕНСИОННОМ ОБЕСПЕЧЕНИИ СПОСОБСТВУЕТ ПОВЫШЕНИЮ УРОВНЯ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИЩЕННОСТИ ГРАЖДАН СТРАН СОЮЗА.

национальную экономику, но и способствовать проведению ее структурной перестройки с целью оживления, оздоровления и последующего подъема.

Наиболее значимые изменения и новшества, содержащиеся в новом Таможенном кодексе:

Электронное (безбумажное) таможенное декларирование станет основой для ускоренного прохождения таможенных формальностей и снятия бюрократических барьеров.

По новому Кодексу предварительную информацию таможенным органам можно подписывать электронной цифровой подписью и использовать для нескольких таможенных операций, что значительно ускорит прохождение всего процесса контроля на границе.

Предусмотрено ускорение процесса совершения таможенных формальностей и внедрения альтернативного выбора путем возможности заполнения таможенной декларации таможенным органом, без участия брокерских компаний.

Сокращен срок выпуска товаров с 1 рабочего дня до 4 часов рабочего времени.

Внесено новое упрощение в виде предоставления отсрочки по уплате таможенных пошлин сроком до 1 месяца всем участникам внешнеэкономической деятельности с уплатой процентов, а также до 6 месяцев для товаров, необходимых для промышленной переработки и необходимых для ликвидации чрезвычайных ситуаций, ввозимых в рамках государственного заказа.

Расширен перечень товаров, для которых применяется выпуск до подачи декларации. Для товаров, помещенных под таможенные

vious place of employment and residence, to resolve the issues of appointment and export of pensions, as well as to further develop co-operation between the member states in the field of pensions.

Once the agreement comes into force, the citizens of the member states will have the right to preserve and implement the pension rights acquired within the framework of their work in the countries of the union. It is expected that the agreement will solve the issue of exporting pensions and recognizing the work experience in another member state.

Shaping the social security and pensions systems for working people in the member states is an important social issue. The adoption of the Agreement on Pensions contributes to raising the level of social protection of citizens in the countries of the union, as well

процедуры переработки на таможенной территории, свободного склада, свободной таможенной зоны может применяться выпуск до подачи декларации.

В новом Кодексе значительно преобразован институт уполномоченных экономических операторов. Основные упрощения для операторов - это ускоренное и упрощенное проведение таможенных операций, первоочередной порядок таможенных операций, не предоставление обеспечения при транзите, не установление маршрута перевозки, выпуск до подачи деклараций, хранение и проведение таможенных операций в помещениях УЭО, приоритетное участие в пилотных проектах и т.д.

Из мировой практики позаимствована реализация товаров в магазинах DUTY FREE

as to the sustainable development of member states and deepening of integration within the EEU.

It should be noted that currently there is a significant difference in the level of pensions, the age of retirement and the pension systems among the EEU countries. The Agreement on Pensions would be able to resolve many issues by finding a compromise.

The continuing confrontation between Russia and Western countries, expressed in mutual economic constraints, not only greatly affected the growth rate of the Russian economy, but also had a negative impact on the economies of Moscow's partners within the EEU. What is your view on the prospects for the development of the situation? Is there a possibility of deterioration in macroeconomic performance of the EEU member states in the case of further tightening of sanction regime against Russia?

Indeed, the situation is rather complicated and unpleasant. According to the World Bank's forecast, due to the extension of economic sanctions and worsening prospects for the Russian main trading partners the external economic environment will remain high-risk for Russia in the short term.

In the first decade of April 2018, as a result of the new U.S. sanctions, Russia's largest companies experienced another shock. Shares of a number of Russian companies dropped a dozens of points and the ruble rate dropped sharply. This had reverberated throughout Kazakhstan leading to the weakening of its national currency tenge. All this shows that there are the risks of worsening macroeconomic indicators of Russia's close partners. Kazakhstan is not under the sanctions regime, but indirectly we are depended on the economic situation of our

DUE TO THE EXTENSION OF ECONOMIC SANCTIONS THE EXTERNAL ECONOMIC ENVIRONMENT WILL REMAIN HIGH-RISK FOR RUSSIA IN THE SHORT TERM.

ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКАЯ КОНЪЮНКТУРА РОССИИ В ПЕРСПЕКТИВЕ БУДЕТ ОСТАВАТЬСЯ ВЫСОКОРИСКОВОЙ В СВЯЗИ С ПРОДЛЕНИЕМ ЭКОНОМИЧЕСКИХ САНКЦИЙ.

лицам, прибывающим из третьих стран и стран Евразийского экономического союза.

Новый кодекс содержит более 300 отсылочных норм на национальное законодательство Сторон, которые в основном касаются процедурных вопросов не в рамках общих процессов.

Одним из ключевых направлений развития ЕАЭС является формирование единого рынка труда и услуг. Как известно, единый рынок трудовых ресурсов ЕАЭС заработал с 2015 года, обеспечивая доступ работников ко всем системам социального обеспечения стран-членов, кроме пенсионной. Как бы Вы оценили достигнутый прогресс в отношении разработки договора о пенсионном обеспечении, ведущейся в рамках деятельности Евразийской экономической комиссии?

Проект Договора о пенсионном обеспечении трудящихся государств-членов ЕАЭС разрабатывается в соответствии с пунктом 3 статьи 98 Договора о Евразийском экономическом союзе от 29 мая 2014 года. При разработке проекта договора ЕЭК и государства-члены руководствовались Концепцией международного договора о сотрудничестве в области пенсионного обеспечения, одобренной Решением Совета ЕЭК от 12 ноября 2014 года № 103.

На площадке ЕЭК сторонам удалось выработать единую позицию по урегулированию разногласий в сфере пенсионного обеспечения в ЕАЭС. Рассматривались проекты двух документов – Договора о пенсионном обеспечении трудящихся государств-членов ЕАЭС и Порядка взаимодействия между уполномо-

neighbors. I must say that everyone suffers from the sanctions, including the world economy as a whole, and the initiating countries in particular.

As for Kazakhstan, special programs have been developed to minimize our possible economic losses, namely, the action plan in case of the negative impact of sanctions against Russia on Kazakhstan.

Following three scenarios have been prepared: the ruble / dollar exchange rate of 70, 80 and 90 rubles per dollar. All three scenarios should be called pessimistic, since in the last 17 months the ruble/dollar rate remained below the level of 65 rubles per dollar. The scenarios take into account macroeconomic (GDP, inflation, unemployment) and sectoral effects of the exchange rate changes.

The plan includes measures of regulatory, financial and fiscal nature, including direct government support for key companies or benefit system introduction.

At the same time, the accumulated negative experience of previous years and the transition to the exchange rate targeting in 2015, has already laid a certain "airbag". The level of dollarization of the Kazakh economy is declining: it has decreased by a half compared to 2015, when 80% of the deposits were placed in dollars. Currently, the share of dollar deposits is 40%.

In 2020, the transitional period of Kazakhstan's accession to the World Trade Organization will be over, and with it, the period of import relief granted to the country. At the same time, Kazakhstan will continue to have commitments to partners within the framework of the EEU, the development strategy of which implies further economic integration. In your opinion, is

THE LEGAL REGIMES OF THE WTO AND THE EEU DO NOT EXIST IN ISOLATION FROM THE SYSTEM OF INTERNATIONAL LAW.

ПРАВОВОЙ РЕЖИМ ВТО И ПРАВОВОЙ РЕЖИМ ЕАЭС НЕ СУЩЕСТВУЮТ ИЗОЛИРОВАННО ОТ СИСТЕМЫ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА.

ченными, компетентными органами и ЕЭК в сфере пенсионного обеспечения.

Основной целью Договора о пенсионном обеспечении трудящихся государств-членов ЕАЭС является формирование пенсионных прав трудовых мигрантов на тех же условиях и в том же порядке, что и для граждан государства трудоустройства – вне зависимости от мест предыдущей работы и проживания, решение вопросов о назначении и экспорту пенсий трудящихся, а также развитие сотрудничества в сфере пенсионного обеспечения между странами-участницами.

После вступления договора в силу граждане государств-членов получают право формировать, сохранять и реализовывать пенсионные права, приобретенные ими в рамках трудовой деятельности в странах Союза. Предполагается, что договор решит вопрос по экспорту пенсий и учету стажа работы в другом государстве-члене.

Реализация социального и пенсионного обеспечения трудящихся государств-членов является важным социальным вопросом. Принятие Договора о пенсионном обеспечении способствует повышению уровня социальной защищенности граждан стран Союза, устойчивому развитию государств-членов и в целом углублению интеграции в ЕАЭС.

Следует иметь в виду, что в настоящее время в странах ЕАЭС имеется существенная разница в уровне пенсионного обеспечения, различаются и возраст выхода на пенсию, да и сами пенсионные системы. Договор о пенсионном обеспечении в ЕАЭС смог бы решить многие вопросы и был бы достаточно компромиссным.

there a problem of the correlation between the legal regimes of the WTO and the EEU and how can Kazakhstan eliminate possible conflicts?

The legal regimes of the WTO and the EEU are part of international law, and are included in an autonomous set of rules governing international trade relations within the multilateral trading system. The legal regimes of the WTO and the EEU do not exist in isolation from the system of international law.

In general, it should be noted that practically all countries, including world leaders of economic development in modern conditions, are interested in protectionism. There is an increasing number of reciprocal complaints in the WTO. Therefore, I think the current world problem is, first of all, the harmonization of legal regimes within the WTO itself.

Продолжающаяся конфронтация между Россией и странами Запада, выражающаяся в обоюдных экономических ограничениях, не только существенным образом повлияла на темпы роста российской экономики, но и оказала негативное воздействие на экономики партнеров Москвы в рамках ЕАЭС. Каковы, на Ваш взгляд, перспективы развития ситуации? Существует ли вероятность ухудшения макроэкономических показателей стран-членов ЕАЭС в случае нового витка санкционного противостояния России и Запада?

Действительно, ситуация достаточно сложная и малоприятная. По прогнозу Всемирного банка внешнеэкономическая конъюнктура России в ближайшей перспективе будет оставаться высокорисковой в связи

Regional economic integration promotes trade liberalization, which is one of the goals of the WTO agreements. On the other hand, regional (preferential) trade agreements are a means of avoiding the obligations stipulated by the WTO agreements.

Currently, all WTO member states are parties to regional trade agreements (RTA). To date, 267 RTAs have been notified to the WTO and have entered into force, including the 2014 EEU Agreement. In connection with the accession to the WTO of all (except for Belarus) member states of the union, the issue of the interaction between the legal regimes of the

с продлением экономических санкций и ухудшением перспектив у основных торговых партнеров страны.

В первой декаде апреля 2018 года, российские крупнейшие компании в результате новых санкции США испытали очередной шок. Акции ряда компании потеряли в стоимости десятки процентов. Резко снизился курс рубля. В Казахстане эхом отразилось ослабление нашей национальной валюты тенге. Все это свидетельствует о рисках ухудшения макроэкономических показателей близких партнеров России. Казахстан не находится под санкционным режимом,

WTO and the EEU is on the agenda. It seems that the potential conflict can be resolved, since the Economic Court of the EEU is authorized to interpret the EEU's rules of law, taking into account the WTO's rules of law.

однако косвенно мы будем зависеть от экономической ситуации соседей. Надо сказать, что от санкции страдают все, в том числе и в целом мировая экономика, и страны инициаторы санкций.

В нашей стране даже разработаны специальные программы, призванные минимизировать наши возможные потери: план на случай негативного влияния санкций в отношении России на Казахстан.

Подготовлены три сценария – при обменном курсе рубль/доллар 70, 80 и 90 рублей за доллар. Все три сценария следует назвать пессимистичными, поскольку в последние 17 месяцев курс рубля оставался ниже отметки 65,00. В сценариях учтены макроэкономические (ВВП, инфляция, безработица) и отраслевые эффекты от изменения курса.

План включает меры регуляторного, финансового и фискального характера. Возможна прямая государственная поддержка ключевых компании, или система льгот.

В тоже время, накопившийся отрицательный опыт предыдущих лет, переход в 2015 году на политику валютного таргетирования, уже заложил определенную «подушку безопасности». Снижается уровень долларизации казахстанской экономики: которая снизилась вдвое по сравнению с 2015 годом, когда 80% депозитов было размещено в долларах. В настоящее время доля долларовых вкладов составляет 40%.

В 2020 году для Казахстана закончится переходный период вступления во Всемирную торговую организацию, а вместе с ним и срок действия ряда предоставленных стране послаблений. При этом у Казахстана сохранятся обязательства перед партнерами в рамках ЕАЭС, стратегия развития которого предпо-

лагает дальнейшую экономическую интеграцию. На Ваш взгляд, возникнет ли проблема соотношения правовых режимов ВТО и ЕАЭС и каким образом Казахстан может устранить возможную коллизию?

Правовой режим ВТО и правовой режим ЕАЭС являются частью международного права, они входят в автономный комплекс норм, регулирующих международные торговые отношения в рамках многосторонней торговой системы. Правовой режим ВТО и правовой режим ЕАЭС не существуют изолированно от системы международного права.

Вообще следует отметить, что практически все страны, в том числе и мировые лидеры экономического развития в современных условиях увлекаются протекционизмом. Увеличивается количество взаимных жалоб в ВТО. Поэтому, думаю, актуальной мировой проблемой является, прежде всего гармонизация правовых режимов в самой ВТО.

Региональная экономическая интеграция способствует либерализации торговли, которая, в свою очередь, является одной из целей Соглашений ВТО. С другой стороны, региональные (преференциальные) торговые соглашения являются способом «обхода» обязанностей, предусмотренных соглашениями ВТО.

В настоящее время все государства-члены ВТО являются участниками региональных торговых соглашений. На сегодняшний день 267 РТС были нотифицированы в ВТО и вступили в силу. Среди них и Договор о Евразийском экономическом союзе от 2014 года. В связи с присоединением к ВТО всех (за исключением Беларуси) государств-членов Евразийского экономического союза на повестке дня стоит вопрос о соотношении правовых режимов ВТО и ЕАЭС. Представляется, что возможная коллизия может быть устранена, так как Экономический суд Евразийского экономического союза полномочен толковать нормы права ЕАЭС, учитывая нормы права Всемирной торговой организации.

NEW RESOURCE BASE FOR THE SOUTHERN GAS CORRIDOR

LIDIYA PARKHOMCHIK

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
SENIOR RESEARCH FELLOW
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
СТАРШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

НОВАЯ РЕСУРСНАЯ БАЗА ДЛЯ ЮЖНОГО ГАЗОВОГО КОРИДОРА

In the early May 2018, Azerbaijani officials announced that the commissioning ceremony for the Trans-Anatolian Pipeline (TANAP) will be held on June 19, 2018. It was initially planned that the ceremony would take place in the first week of July, but, due to Turkey's snap parliamentary and presidential elections planned for June 24, 2018, it was decided to change the ceremony date [Turan, 2018]. Despite the fact that the date for the first gas supply is still not fixed, the parties express confidence that it will be earlier than expected. After putting into operation, the 1,850-kilometer-long pipeline will allow bringing Azerbaijan's natural gas from the Shah Deniz 2 field in the Caspian Sea directly to Europe within the Southern Gas Corridor (SGC)¹, which is intended to diversify energy options of the European Union (EU). However, being the largest section of the 3,500-kilometer-long SGC (Fig. 1), the TANAP pipeline is able to transport only 16 billion cubic meters of gas annually, which is far short of what is needed to reduce the EU's energy dependence on Russia, given that six out of 16 billion cubic meters of transported gas would be delivered to Turkey. It is not a secret

**FURTHER GEOLOGICAL
EXPLORATION OF THE
CASPIAN SEABED IS
OF HIGH PRIORITY
FOR AZERBAIJAN.**

**ДАЛЬНЕЙШАЯ
ГЕОЛОГИЧЕСКАЯ
РАЗВЕДКА МОРСКО-
ГО ДНА КАСПИЯ
ИМЕЕТ ВЫСОКУЮ
СТЕПЕНЬ ПРИО-
РИТЕТНОСТИ ДЛЯ
АЗЕРБАЙДЖАНА.**

В начале мая 2018 года официальными лицами Азербайджана было объявлено, что церемония ввода в эксплуатацию Трансатолианского трубопровода (TANAP) состоится 19 июня 2018 года. Первоначально планировалось, что церемония состоится в первую неделю июля, однако, из-за проведения досрочных парламентских и президентских выборов в Турции, запланированных на 24 июня 2018 года, было принято решение изменить дату церемонии [Turan, 2018]. Несмотря на то, что сроки начала прокачки природного газа по трубопроводу по-прежнему не определены, стороны уже выразили уверенность в том, что это произойдет раньше, чем ожидалось. После ввода в эксплуатацию 1850-километровый трубопровод позволит доставлять азербайджанский природный газ с расположенного в Каспийском море месторождения Шах-Дениз-2 напрямую в Европу в рамках Южного газового коридора (ЮГК)¹, предназначенного для диверсификации вариантов энергоснабжения Европейского союза (ЕС). Однако будучи самым протяженным участ-

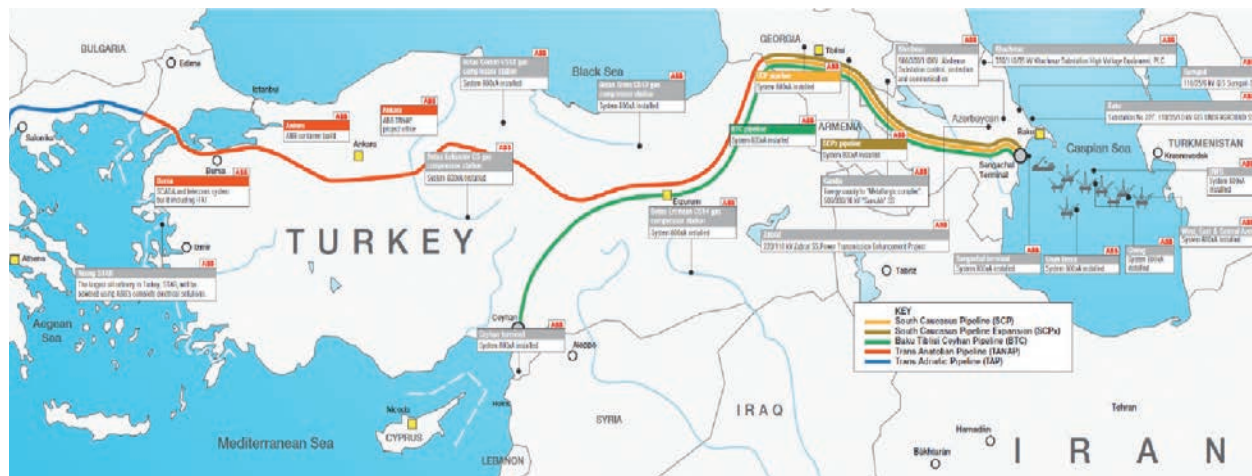
¹ The SGC is running through Azerbaijan, Georgia, Turkey, Greece and Albania, joining the European network in Italy. The \$11 billion TANAP pipeline will connect the South Caucasus Pipeline and the Trans Adriatic Pipeline (TAP).

¹ ЮГК проходит через Азербайджан, Грузию, Турцию, Грецию и Албанию, присоединяясь к европейской сети трубопроводов в Италии. Трубопровод TANAP стоимостью в 11 млрд. долл. США соединит Южно-Кавказский трубопровод и Трансатлантический трубопровод (TAP).

that the TANAP project jointly developed by Azerbaijan and Turkey was approved as an alternative to the NABUCCO project, which was hampered by a lack of both natural gas and funding. However, the situation could change in case Azerbaijan could find new sources of natural gas.

ком 3500-километрового ЮГК (рис.1), трубопровод TANAP способен транспортировать только 16 млрд. кубометров газа в год, что намного меньше объемов, необходимых для снижения энергетической зависимости ЕС от России, в особенности, учитывая, что 6 из 16 млрд. кубометров

Figure 1. Southern Gas Corridor/ Рисунок 1. Южный газовый коридор

Source: ABB/ Источник: ABB

Taking into account the fact that the probability of discovering another giant gas field like Shah Deniz is not high, a new resource base could be formed of the medium-sized deposits located in the Azerbaijani sector of the Caspian Sea. Moreover, further geological exploration of the Caspian seabed is of high priority for Azerbaijan since exploration activities could contribute to the SGC by enabling Baku and Ankara to increase the throughput capacity of the TANAP, as well as to the network of the Europe-oriented oil pipelines, given that the production of oil at the Azerbaijani largest deposit, the Azeri, Chirag and Deepwater Gunashli (ACG) field, has been constantly declining.

It has recently become known that Azerbaijan's state-owned energy company SOCAR registered two companies established jointly with its foreign partners for the development of two new fields in the Caspian Sea, namely, SOCAR Absheron, established jointly with France's Total to develop the Absheron gas field, and SOCAR Karabakh, established jointly with Norway's Statoil to develop the Karabakh gas field [Trend, 2018]. In fact, SO-

транспортируемого газа предназначаются Турции. Не секрет, что проект трубопровода TANAP, совместно реализуемый Азербайджаном и Турцией, был одобрен в качестве альтернативы проекту трубопровода NABUCCO, реализация которого так и не состоялась ввиду отсутствия как свободных объемов природного газа, так и финансирования. Однако ситуация может измениться, если Азербайджан сможет найти новые месторождения природного газа.

Принимая во внимание тот факт, что вероятность обнаружения другого гигантского газового месторождения, такого как Шах-Дениз, невелика, новая ресурсная база может быть сформирована из средних по величине месторождений, расположенных в азербайджанском секторе Каспийского моря. Дальнейшая геологическая разведка морского дна Каспия имеет высокую степень приоритетности для Азербайджана, поскольку успешно проведенные геологоразведочные работы могут положительным образом повлиять на развитие ЮГК, позволяя Баку и Анка-

“

**A NEW RESOURCE BASE COULD BE FORMED OF
THE MEDIUM-SIZED DEPOSITS LOCATED IN THE
AZERBAIJANI SECTOR OF THE CASPIAN SEA.**

**НОВАЯ РЕСУРСНАЯ БАЗА МОЖЕТ БЫТЬ
СФОРМИРОВАНА ИЗ СРЕДНИХ ПО ВЕЛИЧИНЕ
МЕСТОРОЖДЕНИЙ, РАСПОЛОЖЕННЫХ В
АЗЕРБАЙДЖАНСКОМ СЕКТОРЕ
КАСПИЙСКОГО МОРЯ.**

”

CAR and Total signed an agreement on the main contractor and commercial principles regulating the program of the first phase development of the Absheron field in 2016. The drilling phase of the Absheron gas field, reserves of which are estimated at 326 billion cubic meters of gas and 108 million tons of condensate, is scheduled for the May 2018-March 2019 period. It is assumed that first gas from the field will be extracted in early 2020 in the amount of 4.3 billion cubic meters of gas per year, 1.5 billion cubic meters of which will be used in Azerbaijan's domestic market [O&G Links, 2018].

In fact, Azerbaijan continues to develop strong working relationships with the British multinational oil and gas company BP. On the sidelines of the working visit of Azerbaijan's President Ilham Aliyev to London held on April 26, 2018, a new production sharing agreement (PSA) for the joint exploration and development of the North Absheron basin in the Caspian Sea was signed between SOCAR and BP. The PSA was signed by SOCAR President Rovnag Abdullayev and BP Group Chief Executive Bob Dudley in the presence of the heads of Azerbaijan and the United Kingdom.

The agreement envisages the exploration and development of Block D230 in the Azerbaijani sector of the Caspian Sea. The block covers an area of 3,200 square kilometers lying 135 kilometers north-east of Baku. It has the water depths of 400-600 meters, while the anticipated depth of the hydrocarbon reservoir is about 3,500 meters. Block D230 has not previously been explored. Under the PSA, during the exploration phase, SOCAR and BP will hold a 50% interest each [Azernews, 2018]. Similar to the case with Total, the parties inked the memorandum of understanding for exploration of Block D230 in May 2016, and it took two more years to reach an agreement on all the essen-

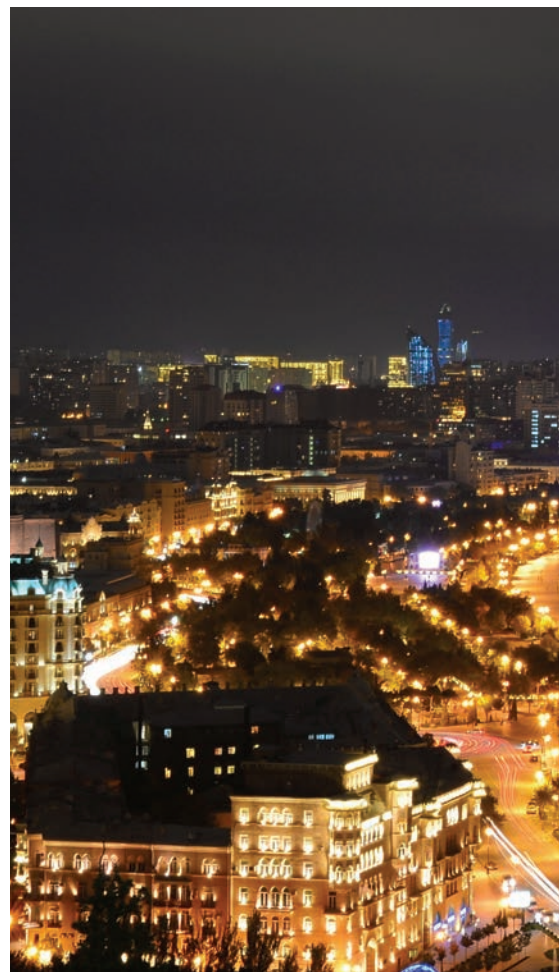
SOCAR'S PARTNERS STILL BELIEVE THERE IS A SIGNIFICANT UNEXPLORED OIL AND GAS POTENTIAL IN THE AZERBAIJANI SECTOR OF THE CASPIAN SEA.

ПАРТНЕРЫ SOCAR ПО-ПРЕЖНЕМУ СЧИТАЮТ, ЧТО В АЗЕРБАЙДЖАНСКОМ СЕКТОРЕ КАСПИЙСКОГО МОРЯ ИМЕЕТСЯ ЗНАЧИТЕЛЬНЫЙ НЕИЗВЕДАННЫЙ НЕФТЕГАЗОВЫЙ ПОТЕНЦИАЛ.

ре увеличить пропускную способность TANAP, а также положительно отразиться на функционировании сети нефтепроводов, ориентированных на Европу, учитывая, что добыча нефти на крупнейшем месторождении Азербайджана, месторождении Азери-Чираг-Гюнешли (АЧГ), постоянно снижается.

Недавно стало известно, что государственная энергетическая компания Азербайджана SOCAR зарегистрировала две компании, созданные совместно со своими зарубежными партнерами для разработки новых месторождений в Каспийском море, а именно, SOCAR Absheron, созданную совместно с французской Total для разработки газового месторождения Абшерон,

tial terms of the new PSA. Indeed, since the early 2000s, BP signed two more exploration PSAs with SOCAR, namely, the 2010 PSA for the exploration of the Shafag-Asiman offshore block and the 2014 PSA for the development of the shallow water area around the Absheron peninsula [BP, 2018].

In conclusion, the signing of the aforementioned agreements between Azerbaijan and the Western energy companies shows that after operating in the region for more than 25 years SOCAR's partners still believe there is a significant unexplored oil and gas potential in the Azerbaijani sector of the Caspian Sea. It is obvious that new energy contracts create a solid foundation for the further development of Azerbaijan's extractive industry, in general, and offshore mining, in particular. BP, Total and other companies continue to support the long-term energy production

и SOCAR Karabakh, созданную совместно с норвежской Statoil для разработки газового месторождения Карабах [Trend, 2018]. Фактически, SOCAR и Total подписали рамочное соглашение об основных контрактных и коммерческих принципах, регулирующих программу первой фазы разработки месторождения Абшерон в 2016 году. Этап буровых работ на газовом месторождении Абшерон, запасы которого оцениваются в 326 млрд. кубометров газа и 108 млн. тонн конденсата, запланирован на период с мая 2018 года по март 2019 года. Предполагается, что добыча первых объемов природного газа с месторождения начнется в 2020 году в размере 4,3 млрд. кубометров газа в год, из которых 1,5 млрд. кубометров будут реализованы на внутреннем рынке Азербайджана [O&G Links, 2018].

in the country with the focus on the joint development of the offshore hydrocarbon resources. However, it should be highlighted that it will take 10-15 more years before the oil and gas production at the new fields could reach its peak. Therefore, it appears that the recently achieved energy agreements lay the ground for both shaping the future exploration activity in the Caspian Sea basin for decades to come and enlarging the SGC without launching trans-Caspian pipeline projects.

Одновременно с этим Азербайджан продолжает развивать прочные рабочие отношения с британской многонациональной нефтегазовой компанией BP. В рамках рабочего визита Президента Азербайджана Ильхама Алиева в Лондон, состоявшегося 26 апреля 2018 года, между SOCAR и BP было подписано новое соглашение о разделе продукции (СРП) для совместной разведки и освоения Северного Абшерона в бассейне

ACHIEVED ENERGY AGREEMENTS LAY THE GROUND FOR THE FUTURE EXPLORATION ACTIVITY IN THE CASPIAN SEA BASIN FOR DECADES TO COME.

НЕДАВНО ПОДПИСАННЫЕ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИЕ СОГЛАШЕНИЯ ЗАКЛАДЫВАЮТ ОСНОВУ ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ БУДУЩИХ ГЕОЛОГОРАЗВЕДОЧНЫХ ИЗЫСКАНИЙ В БАССЕЙНЕ КАСПИЙСКОГО МОРЯ НА ДЕСЯТИЛЕТИЯ ВПЕРЕД.

Каспийского моря. СРП подписали президент SOCAR Ровнаг Абдуллаев и исполнительный директор группы BP Боб Дадли в присутствии глав Азербайджана и Великобритании.

Соглашение предусматривает разведку и разработку блока D230 в азербайджанском секторе Каспийского моря. Расположенный в 135 километрах к северо-востоку от Баку, блок занимает площадь в 3200 квадратных километров. Он расположен в море на глубине 400-600 метров, при этом прогнозируемая глубина углеводородного резервуара составляет около 3500 метров. Блок D230 ранее не изучался. Согласно СРП, на этапе разведки SOCAR и BP будут иметь 50%-ную долю участия [Azernews, 2018]. Как и в случае с Total, стороны подписали меморандум о взаимопонимании по геологоразведочным работам на блоке D230 в мае 2016 года, при этом потребовалось еще два года для согласования условий нового СРП. С начала 2000-х годов BP

подписала еще два СРП с SOCAR, а именно, СРП от 2010 года на разведку шельфового блока Шафаг-Асиман и СРП от 2014 года на разведку и разработку в мелководной части дна вокруг Абшеронского полуострова [BP, 2018].

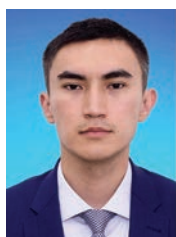
В заключение, подписание вышеупомянутых соглашений между Азербайджаном и западными энергетическими компаниями показывает, что после 25 лет работы в регионе партнеры SOCAR по-прежнему считают, что в азербайджанском секторе Каспийского моря имеется значительный неизведанный нефтегазовый потенциал. Очевидно, что новые энергетические контракты создают прочный фундамент для дальнейшего развития добывающей промышленности Азербайджана, в общем, и добычи нефти на шельфе, в частности. BP, Total и другие компании продолжают поддерживать долгосрочную добычу энергетических ресурсов в стране с акцентом на совместную разработку морских углеводородных месторождений. Тем не менее следует подчеркнуть, что потребуются еще 10-15 лет, прежде чем добыча нефти и газа на новых месторождениях сможет достичь своего пика. Поэтому представляет-

ся, что недавно подписанные энергетические соглашения закладывают основу как для формирования будущих геологоразведочных изысканий в бассейне Каспийского моря на десятилетия вперед, так и для расширения ЮГК без реализации транкаспийских трубопроводных проектов.

References/Источники:

1. Azernews. (2018). SOCAR, BP ink PSA for Azerbaijan exploration. Retrieved from https://www.azernews.az/oil_and_gas/131119.html. Accessed on 14.05.2018
2. BP. (2018). SOCAR and BP sign new production sharing agreement for Azerbaijan exploration. Retrieved from chrome-extension://oemmnndcbldboiebfnladdacbfmdadm/https://www.bp.com/content/dam/bp/en/corporate/pdf/media/press-releases/socar-and-bp-sign-new-production-sharing-agreement-for-azerbaijan-exploration.pdf. Accessed on 10.05.2018.
3. O&G Links. (2018). Total talks gas extraction at Azerbaijani Absheron field. Retrieved from <https://oglinks.news/article/609986/total-talks-gas-extraction-at-azerbaijani-absheron-field>. Accessed on 18.05.2018.
4. Trend. (2018). SOCAR registers two companies to develop new fields in Caspian Sea. Retrieved from https://www.azernews.az/oil_and_gas/132018.html. Accessed on 15.05.2018.
5. Turan. (2018). SOCAR announces date of commissioning ceremony of TANAP gas pipeline. Retrieved from <http://www.turan.az/ext/news/2018/5/subsc/energy%20news/en/71154.htm>. Accessed on 20.05.2018.

POTENTIAL CONSEQUENCES OF THE U.S. WITHDRAWAL FROM THE JCPOA

ABULKHAIRKHAN ZHUNISBEK

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
JUNIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
МЛАДШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

ПОСЛЕДСТВИЯ ВЫХОДА США ИЗ ЯДЕРНОЙ СДЕЛКИ С ИРАНОМ

On May 8, 2018, U.S. President Donald Trump announced his decision to end the extension of waivers on nuclear sanctions against Iran, in effect, withdrawing from the Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA), almost a week before the deadline. Under the Iran Nuclear Agreement Review Act, passed by the U.S. Congress in 2015, the sitting president must suspend various sanctions every 120 to 180 days to allow the nuclear deal to continue. By not extending one of the waivers which was due to expire on May 12, Trump unilaterally withdraws from the deal since other parties, the five permanent members of the UN Security Council plus Germany (P5+1), will not follow the U.S. suit unless the Iranian side commits a clear violation of the agreement provisions. Nevertheless, this step increases the risk of the whole agreement being derailed since the re-imposition of U.S. sanctions eliminates key incentives for Iran to stay in. The agreement that was reached almost three years ago has significantly reduced a number of concerns of the international community about Tehran's nuclear intentions while its breakdown has instead created many uncertainties.

The JCPOA, signed in Vienna in July 2015, effectively curbed Iran's capability to go nuclear, at least until 2025, but has been under the constant threat since Donald Trump came to office in 2017. During his election campaign,

Президент США Дональд Трамп, 8 мая 2018 г., за неделю до установленного срока объявил о своем решении не продлевать режим приостановки санкции против ядерной программы Ирана, что по сути означает выход из Совместного всеобъемлющего плана действий (СВПД). Согласно Закону об оценке ядерного соглашения с Ираном (Iran Nuclear Agreement Review), принятый конгрессом США в 2015 году, каждые 120 и 180 дней американский президент должен продлевать снятие санкции против Ирана, позволяющий Вашингтону оставаться участником ядерного соглашения. Решение Трампа не продлевать снятие санкции, срок одного из которых должен был истечь 12 мая, означает выход США из сделки в одностороннем порядке так как другие государства-участники соглашения, постоянные члены Совета Безопасности ООН и Германия (Группа 5 + 1), не последуют примеру США, если только иранская сторона не совершит действия несовместимые с условиями соглашения. Несмотря на это повторное введение санкций Соединёнными Штатами ставит соглашение под угрозу полного срыва, поскольку сводит на нет заинтересованность Ирана соблюдать взятые на себя обязательства. Соглашение, достигнутое почти три года назад, значительно снизило озабоченность международного сообщества в отношении ядерных наме-

Trump heavily criticized the nuclear accord and promised to renegotiate a “better deal” by putting more pressure on and demanding more concessions from Tehran. When the sanction relief was extended last time on January 12, 2018, President Trump warned that he would not renew any subsequent waivers unless “the terrible flaws of the Iran nuclear deal” were fixed while also seeking support from the U.S. European allies to extract a better deal from Iran [Whitehouse, 2018]. In general, he expressed grievances over the following: the presence of the so called “sunset provisions” in the deal that will expire in 10 to 15 years; its failure to address the development of ballistic missiles by Tehran and Iran’s growing influence in the region, as well as the limitations on inspections of its military bases. Months following the January 12 announce-

THIS STEP INCREASES THE RISK OF THE WHOLE AGREEMENT BEING DERAILED SINCE THE RE-IMPOSITION OF U.S. SANCTIONS ELIMINATES KEY INCENTIVES FOR IRAN TO STAY IN.

ПОВТОРНОЕ ВВЕДЕНИЕ САНКЦИЙ СОЕДИНЁННЫМИ ШТАТАМИ СТАВИТ СОГЛАШЕНИЕ ПОД УГРОЗУ ПОЛНОГО СРЫВА.

рений Тегерана, в то время как его срыв наоборот создает множество неопределённостей.

СВПД, договор подписанный в Вене в июле 2015 года, позволил эффективно сдерживать возможность Ирана достичь ядерного потенциала по крайней мере до 2025 года но находился под постоянной угрозой срыва, с тех пор как Дональд Трамп пришел к власти в 2017 году. Во время своей избирательной кампании Трамп выступал с резкой критикой в адрес ядерного соглашения и обещал путем оказания сильного давления на Тегеран заключить «более выгодную сделку». В день, когда Трамп в последний раз продлил снятие санкции (12 января 2018 г.), он предупредил, что США прекратят участие в соглашении, если не будут устранены «ужасные изъяны ядерной сделки Ирана» и обратился к европейским союзни-

ment were marked by the diplomatic efforts of the European and other signatory nations to urge the United States to keep the JCPOA alive, with the German and French leaders, Angela Merkel and Emmanuel Macron, as well as British Foreign Secretary Boris Johnson, each separately visiting Washington days before a final decision by Trump was made. During these talks, the Europeans acknowledged their concerns shared with Washington related to Iran's ballistic missile program and its regional ambitions, but called the White House to consider these issues as separate from the nuclear deal. Perhaps, they were trying to convey the idea that the nuclear agreement despite its imperfections was working and using again the same leverage of economic sanctions and international isolation that previously brought Iran to the negotiating table is unlikely to bear any fruit and, on the contrary, might be destructive. China and Russia have similarly expressed their support for the JCPOA with the reports suggesting that their representatives together with diplomats from Britain, Germany, Britain are planning to meet in Vienna in the nearest future to combine efforts in salvaging the deal.

Following Trump's final announcement on May 8, Iranian Foreign Minister Javad Zarif declared that Iran would keep the agreement in place as long as the non-U.S. signatories could ensure full benefits of the deal for Iran. However, under the current circumstances saving the nuclear deal would be difficult. The re-imposition of nuclear sanctions against Tehran by the United States that will come into force by August 8, 2018, will target any country purchasing oil from Iran and financial institutions that have transactions with its banks. On May 16, the European Union (EU) leaders at their summit in Sofia discussed practical ways to keep Tehe-

USING AGAIN THE SAME LEVERAGE OF ECONOMIC SANCTIONS AND INTERNATIONAL ISOLATION THAT PREVIOUSLY BROUGHT IRAN TO THE NEGOTIATING TABLE IS UNLIKELY TO BEAR ANY FRUIT.

ПОВТОРНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХ ЖЕ РЫЧАГОВ ДАВЛЕНИЯ КОТОРЫЕ РАНЕЕ ВЫНУДИЛИ ИРАН СЕСТЬ ЗА СТОЛ ПЕРЕГОВОРОВ, ВРЯД ЛИ ВНОВЬ ПРИНЕСУТ КАКИЕ-ЛИБО ПЛОДЫ.

кам за поддержкой в получении более выгодных условий сделки от Тегерана [Whitehouse, 2018]. В целом его недовольство вызвано следующим: наличием в сделке положении с ограниченным сроком действия до 10-15 лет; нерешенность вопросов связанных с программой развития баллистических ракет Ирана и его растущего влияния в регионе, а также ограниченным доступом на его военные базы. Последующие несколько месяцев после заявления Трампа от 12 января, были отмечены дипломатическими усилиями европейских и других стран госу-

ran's oil and investment flowing. At present, the EU considers applying the 1996 Blocking Statute, the piece of legislation that bans its companies from complying with Washington-imposed sanctions and envisages compensations for affected firms doing business with Iran. Nevertheless, it is unlikely that this countermeasure is going to be effective in convincing the large European companies with major interests in the United States to continue doing business with Iran under the risk of being cut off from access to the U.S. market. Moreover, the U.S. sanctions are expected to reduce the production of the Iranian oil to 500,000 barrels per day as they would restrain purchases from Japan, South Korea and European nations [Nephew, 2018]. As a

дарств-участников договора убедить Соединенные Штаты не выходить из СВПД тем самым уберечь договор от срыва. Лидеры Германии и Франции, Ангела Меркель и Эммануэль Макрон, а также министр иностранных дел Великобритании Борис Джонсон, лично посещали Вашингтон незадолго до принятия Трампом окончательного решения. Во время этих переговоров, «евротройка» хоть и выразила единую с Вашингтоном обеспокоенность касательно иранской баллистической программы и его региональных амбиций, но призвала Белый дом рассматривать эти опасения в отдельности от самой ядерной сделки. Возможно их целью было обозначить идею того, что, несмотря на свои изъяны

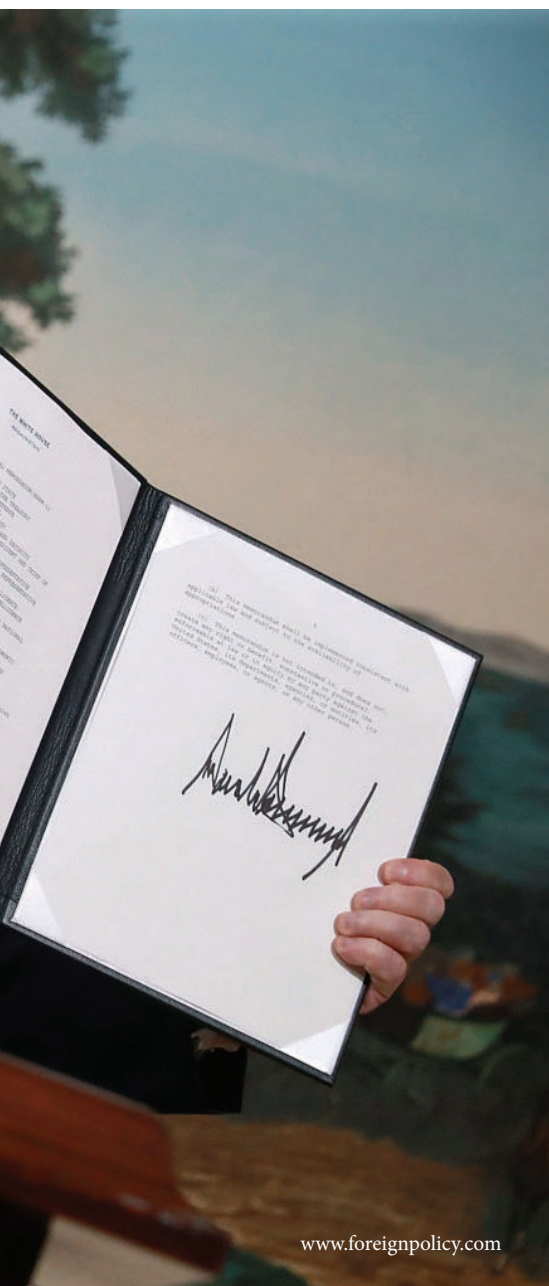

result, Tehran may start experiencing a recurrence of the pre-deal sanctions regime when its economy went from 6.6% of economic growth in 2010 to a 1.5% decrease in 2015 when the sanctions were in their full force. These possible implications may significantly reduce Iran's incentives to remain committed to the JCPOA as one of the main motivations behind its accession to the agreement was breaking the international isolation and re-viving its economy. Therefore, there is a fear

ядерная сделка работает, а повторное использование тех же рычагов давления в виде экономических санкции и международной изоляции, которые ранее вынудили Иран сесть за стол переговоров, вряд ли вновь принесут какие-либо плоды и, напротив, могут стать контрпродуктивными. Китай и Россия также заявили о своей полной поддержке СВПД. Согласно последним со-

that the renewed U.S. sanctions might induce the Iranian leadership to withdraw from the agreement. At present, moderate Iranian President Hassan Rouhani is under increased pressure from his domestic political rivals, including the Revolutionary Guard, who have been opposed to the deal since the beginning of the negotiation process with the world's major powers.

www.foreignpolicy.com

A POTENTIAL COLLAPSE OF THE ACCORD MIGHT HAVE GRAVE CONSEQUENCES FOR AN ALREADY DELICATE BALANCE OF POWER IN THE MIDDLE EAST.

ВОЗМОЖНЫЙ СРЫВ СОГЛАШЕНИЯ МОЖЕТ ИМЕТЬ СЕРЬЕЗНЫЕ ПОСЛЕДСТВИЯ ДЛЯ И БЕЗ ТОГО ХРУПКОГО БАЛАНСА СИЛ НА БЛИЖНЕМ ВОСТОКЕ.

общениям, их представители совместно с дипломатами из Великобритании, Германии и Франции планируют в ближайшем будущем провести встречу Вене, чтобы объединить усилия по сохранению сделки.

После объявления Трампом своего окончательного решения, 8 мая, министр иностранных дел Ирана Джавад Зариф заявил что Тегеран продолжит соблюдать взятые на себя обязательства до тех пор пока оставшиеся участники соглашения смогут обеспечить все выгоды для Ирана предусмотренные в рамках СВПД. Тем не менее, с учетом существующих реалий, сохранение ядерной сделки может оказаться весьма сложной задачей. Вновь введенные Соединенными Штатами ядерные санкций против Тегерана, которые вступят в силу 8 августа 2018 года, нацелены на страны, покупающие нефть у Ирана и на финансовые учреждения, которые совершают транзакции с их банками. В ответ, 16 мая на саммите в Софии лидеры Европейского союза (ЕС) обсудили практические пути по обеспечению нефтяных и инвестиционных потоков Тегерана. В настоящее время ЕС рассматривает возможность принятия «блокирующего закона» от 1996 года, законодательного акта, запрещающего европейским компаниям соблюдать санкции, введенные Вашингтоном, и предусматривающего компенсации для пострадавших компании, ведущих бизнес с Ираном. Тем не менее маловероятно, что данная контрмера сможет убедить крупные европейские компании, имеющие серьезные бизнес-интересы в Соединенных Штатах, продолжить вести дела с Ираном рискуя быть отрезанным от доступа к рынку США. Более того, ожидается что санкции США, сократят производство иран-

A potential collapse of the accord that has helped to constrain Iran's capability to go nuclear for at least next 15 years and greatly reduced the chances of a direct military confrontation between the United States and Iran might have grave consequences for an already delicate balance of power in the Middle East. On May 10, shortly after Trump's abandonment of the deal, a direct military exchange between Israel and Iran took place in Syria that if escalated further may inflame the entire region. Moreover, it is expected that, if the nuclear accord breaks down, Teheran could relatively quickly resume the production of highly enriched uranium, the material used for building nuclear weapons [Cordesman, 2018]. On May 21, newly appointed Secretary of State Mike Pompeo presented the U.S. administration's Iran strategy that envisages putting maximum pressure on Tehran unless it meets Washington's 12 demands ranging from halting its missile and

ской нефти до 500 000 баррелей в день, поскольку ограничат покупки из Японии, Южной Кореи и некоторых европейских стран [Nephew, 2018]. В результате Тегеран может вновь испытать на себе негативные экономические последствия режима санкций который действовал до заключения сделки в 2015. В тот период, когда санкции действовали в полную силу экономика страны перешла от роста в 6,6% в 2010 году к рецессии в -1,5% в 2015 году. Повторение такого развития событий значительно снизит заинтересованность Ирана продолжать соблюдать взятые на себя обязательства по СВПД поскольку считается что главным мотивом его присоединения к соглашению было желание преодолеть международную изоляцию и оживить темпы экономического роста. Поэтому существует риск того, что вновь введенные санкции США могут побудить руководство Ирана выйти из соглашения.

nuclear program to ending interventions in the Middle East affairs [U.S. Department of State, 2018]. Nevertheless, with the JCPOA derailed and Iranian hardliners gaining an upper hand in Tehran, there is no evidence that Washington's new strategy of trying to get more with offering less is going to work. As a result, experts warn, the United States may be left with the choice of either letting Iran advance toward the capacity to build a nuclear bomb or going to war in an attempt to stop it [Z. Beauchamp, 2018].

В настоящее время реформистки настроенный президент Ирана Хасан Рухани находится под усиленным давлением со стороны своих внутренних политических оппонентов, включая Корпуса Стражей Исламской революции, которые изначально были против запуска переговорного процесса с крупнейшими державами мира.

Возможный срыв соглашения, который играет важную роль в сдерживании как минимум на ближайшие 15 лет возможностей Ирана приобрести ядерный потенциал и значительно ограничивающий возможность военной конфронтации с Соединенными Штатами, может иметь серьезные последствия для и без того хрупкого баланса сил на Ближнем Востоке. Вскоре после отказа Трампа от сделки, 10 мая, произошло прямое военное столкновение в Сирии между силами Израиля и Ирана, который, в случае эскалации, может еще больше обострить ситуацию в регионе. Кроме того, в случае если ядерное соглашение сорвется, Тегеран может относительно быстро возобновить производство высокообогащенного урана – материала, используемого для изготовления ядерного оружия [Cordesman, 2018]. Вновь

THERE IS NO EVIDENCE THAT WASHINGTON'S NEW STRATEGY OF TRYING TO GET MORE WITH OFFERING LESS IS GOING TO WORK.

НЕТ НИКАКИХ ОСНОВАНИЙ УТВЕРЖДАТЬ ЧТО НОВАЯ СТРАТЕГИЯ ВАШИНГТОНА, НАПРАВЛЕННАЯ НА ТО, ЧТОБЫ ДОБИТЬСЯ ВСЕГО ПРЕДЛОЖИВ ВЗАМЕН НИЧЕГО, СТАНЕТ РАБОТОСПОСОБНОЙ.

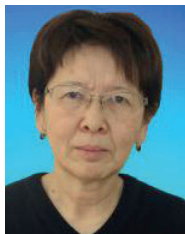

назначенный госсекретарь Майк Помпео, 21 мая, представил стратегию США в Иране, предусматривающую введение политики максимального давления на Тегеран, с целью вынудить его удовлетворить 12 условия Вашингтона, которые помимо прочего включают в себя требования прекратить ракетную и ядерную программу страны а также участие в конфликтах на Ближнем Востоке [U.S. Department of State, 2018]. Тем не менее, учитывая что СВПД находится под угрозой срыва, а иранские сторонники «жесткой линии» берут верх в Тегеране, нет никаких оснований утверждать что новая стратегия Вашингтона, направленная на то, чтобы добиться всего предложив взамен ничего, станет работоспособной. В результате эксперты предупреждают, что Соединенным Штатам придется выбирать между войной и возобновлением Иранской ядерной программы [Beauchamp, 2018].

References/Источники:

1. White House. (2018). Statement by the President on the Iran Nuclear Deal. Retrieved from <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/statement-president-iran-nuclear-deal/>. Accessed on 14.05.2018.
2. Nephew, Richard. (2018). Trump and the End of the Iran Deal: Oil Market Implications. Center on Global Energy Policy. Retrieved from <http://energy.columbia.edu/sites/default/files/pictures/CGEPT-rumpEndIranDealOilImplications218.pdf>. Accessed on 16.05.2018.
3. U.S. Department of State. (2018). After the Deal: A New Iran Strategy. Retrieved from <https://www.state.gov/secretary/remarks/2018/05/282301.htm>. Accessed on 22.05.2018.
4. Cordesman, Anthony. (2018). Iran and the May 12th Deadline: Finding Winning Compromises. CSIS. Retrieved from <https://www.csis.org/analysis/iran-and-may-12th-deadline-finding-winning-compromises>. Accessed on 14.05.2018.
5. Beauchamp, Zack. (2018). Trump's withdrawal from the Iran nuclear deal, explained. Vox.com. Retrieved from <https://www.vox.com/world/2018/5/8/17328520/iran-nuclear-deal-trump-withdraw>. Accessed on 21.05.2018.

“21ST CENTURY COMPETENCES”: HOW BEST TO ACHIEVE THEM?

PROF. GULNAR NADIROVA

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE
SENIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
СТАРШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

«КОМПЕТЕНЦИИ XXI ВЕКА»: КАК ЛУЧШЕ ДОСТИЧЬ ИХ?

Higher education throughout the world is undergoing a radical transformation in terms of rethinking what kind of graduates we need. What qualities, skills and competences will professionals in the 21st century use? What knowledge will those who will support the sustainable development of the world community tomorrow need? Requirements to higher education, the level of training of graduates, their skills to fit into the local and regional economy and be in demand in the labor market become more stringent every day. Feelings of their inconsistency, an insufficient level of the professional fitness, and a certain inferiority complex overwhelm young people who often, though not always fairly, seek reasons in the imperfection of the education they have received. This phenomenon is typical not only for Kazakhstan, since even the most stable foreign educational systems today stand at a crossroads – where to move, how to meet the challenges, what specific measures to take not only in the interests of their universities, but in the interests of the country and even the world community.

On the one hand, everyone understands the importance and great mission of education in moving towards the future, as evidenced by many international documents, development programs, strategic goals of international organizations declared for the entire humankind. All of them are expanding and globalizing education problems. On the oth-

Высшее образование во всем мире претерпевает радикальные преобразования с точки зрения переосмысления того, какие выпускники нам нужны. Какие качества, навыки и компетенции будут использовать профессионалы в XXI веке? Какие знания нужны тем, кто завтра будет поддерживать устойчивое развитие мирового сообщества? Требования к высшему образованию, уровень подготовки выпускников, их умение вписаться в местную и региональную экономику, соответствовать требованиям на рынке труда становятся все более жесткими с каждым днем. Ощущение несоответствия, недостаточной профессиональной подготовки, определенный «комплекс неполноценности» охватывают молодых людей, которые часто, хотя и не всегда справедливо, ищут причины в несовершенстве полученного ими образования. Это явление характерно не только для Казахстана, даже самые стабильные зарубежные образовательные системы сегодня стоят на перепутье – куда двигаться, как решать проблемы, что конкретно следует предпринимать в интересах своих университетов, в интересах страны и даже мирового сообщества.

С одной стороны, каждый понимает важность и великую миссию образования в продвижении к будущему, о чем свидетельствуют многие международные документы, программы развития, стратегиче-

er hand, it is not always possible to clearly articulate and understand the roots of these problems, agree on a common response strategy, and develop joint action plans, at least within the framework of certain partnership agreements.

Many experts and representatives of higher education conclude that fundamental changes are needed, and they suggest to start with a definition of what "competences of the 21st century" will enable graduates to solve complex problems now and in the future. These competences are knowledge, skills and attributes that will help young people achieve their full potential and go beyond the basic skills of literacy and mathematics, as well as the foundations of other disciplines that dominated education throughout the 20th century.

The new economy requires competences corresponding to dynamic and unpredictable models of economic and social development, as well as closer connection with everyday life and more efficient use of technological innovations to deepen and transform learning. The draft law of the Republic of Kazakhstan "On Amendments and Additions to Certain Legislative Acts of the Republic of Kazakhstan on Enhancing the Academic and Management Independence of Higher Educational Institutions", approved by the Mazhilis, the lower house of the Parliament on April 25, 2018, demonstrates the understanding and reflects the attempts to solve this situation. Minister of Education and Science of Kazakhstan Yerlan Sagadiyev acknowledged that today higher education could not always respond promptly to the challenges dictated by the labor market. In this regard, the Ministry intends to provide the country's universities with academic freedom, i.e. to give higher education institutions the author-

REQUIREMENTS TO HIGHER EDUCATION, THE LEVEL OF TRAINING OF GRADUATES, THEIR SKILLS TO FIT INTO THE LOCAL AND REGIONAL ECONOMY AND BE IN DEMAND IN THE LABOR MARKET BECOME MORE STRINGENT EVERY DAY.

ТРЕБОВАНИЯ К ВЫСШЕМУ ОБРАЗОВАНИЮ, УРОВЕНЬ ПОДГОТОВКИ ВЫПУСКНИКОВ, ИХ УМЕНИЕ ВПИСАТЬСЯ В МЕСТНУЮ И РЕГИОНАЛЬНУЮ ЭКОНОМИКУ, СООТВЕТСТВОВАТЬ ТРЕБОВАНИЯМ НА РЫНКЕ ТРУДА СТАНОВЯТСЯ ВСЕ БОЛЕЕ ЖЕСТКИМИ С КАЖДЫМ ДНЕМ.

ские цели, разработанные международными организациями для всего человечества. Все они расширяют и глобализуют проблему образования. С другой стороны, не всегда возможно четко сформулировать, понять корни проблем, согласовать общую стратегию и разработать совместные планы действий, по крайней мере, в рамках определенных партнерских соглашений.

Многие эксперты и представители высшего образования пришли к выводу, что необходимы фундаментальные изменения, и предложили начать с определения того, какие «компетенции XXI века» позволят выпускникам решать сложные проблемы сейчас и в будущем. Эти компетенции - знания, навыки и качества, которые помогают молодым людям полностью реализовать свой потенциал, выходят за рамки основных навыков грамотности и математики, а также основ других дисциплин, которые доминировали на протяжении всего XX века.

Новая экономика требует компетенций, соответствующих динамичным и непредсказуемым моделям экономического и социального развития, более тесной связи с повседневной жизнью, более эффективного использования технологических инноваций для углубления и преобразования процессов обучения. Законопроект Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан об укреплении академической и управленческой независимости высших учебных заведений», утвержденный депутатами на пленарном заседании Мажилиса Парламента 25 апреля 2018 года, демонстрирует понимание и попытки решить эту ситуацию. Министр образования и науки Республики Казахстан Ерлан Сагадиев признал,

ity to independently determine the content of programs to improve the quality of education with a reference to the labor market [Davydova, 2018].

It should be noted that organizations such as the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD), the European Commission, the Partnership for the 21st Century (P21) and the National Research Council of the United States have long been engaged in research related to the competences of the 21st century. The UN is also concerned about this issue, as in the 2030 Sustainable Development Agenda it highlights quality education and relevant skills for global youth and adults as key tools for strengthening the economy and reducing poverty. In the opinion of this international organization, they provide the basis for a future oriented towards responsibility, sustain-

что сегодня высшее образование не всегда может оперативно реагировать на вызовы, продиктованные рынком труда. В этой связи министерство намерено предоставить университетам страны академическую свободу, то есть передать высшим учебным заведениям полномочия самостоятельно определять содержание программ для повышения качества образования с учетом требований рынка труда [Давыдова, 2018].

Следует отметить, что такие организации, как Организация экономического сотрудничества и развития (ОЭСР), Европейская комиссия, Партнерство для XXI века (P21) и Национальный исследовательский совет Соединенных Штатов уже давно занимаются исследованиями, связанными с компетенциями XXI века. ООН также занимается этой проблемой, в документе «Повестка дня в области устойчивого разви-

ability, communication and creativity [United Nations, 2015].

Although the UN document emphasizes the need for cognitive competencies (literacy, mathematics, science), it also highlights the role of social and emotional skills, critical thinking, problem solving, creativity, and emotion management. In addition, it pays particular attention to lifelong learning, beginning with training at an early stage through adulthood, and includes topics such as good citizenship, participation, sustainable development, and entrepreneurship.

The European Parliament and the Council adopted in 2006 the recommendation on key competences for lifelong learning aimed at promoting the development of quality, future-oriented education and training, taking into account the needs of European society [European Commission, 2018]. Learning to learn is defined as the ability to continue learning and organize it through effective management of time and information. This competence includes the awareness of the learning process and needs, the identification of available opportunities and the ability to overcome obstacles in order to successfully learn.

University graduates enter the economy, which is radically different from the economy of the past decades: according to some estimates, 65% of jobs in 2050 still do not even exist today, so we do not know what today's students need to know and be able to do in two to three decades. However, we can try to define the criteria for a well-educated man in the mid-21st century. This analysis involved teachers, business leaders, scientists and government agencies, as well as leaders of a growing international movement, which focuses on the skills needed for students to prepare

UNIVERSITY GRADUATES ENTER THE ECONOMY, WHICH IS RADICALLY DIFFERENT FROM THE ECONOMY OF THE PAST DECADES.

ВЫПУСКНИКИ УНИВЕРСИТЕТОВ ВХОДЯТ В ЭКОНОМИКУ, КОТОРАЯ РАДИКАЛЬНО ОТЛИЧАЕТСЯ ОТ ЭКОНОМИКИ ПОСЛЕДНИХ ДЕСЯТИЛЕТИЙ.

тия до 2030 года» подчеркивается роль качественного образования и соответствующих навыков для молодежи и взрослых в качестве основных инструментов для укрепления экономики и сокращения масштабов нищеты. По мнению этой организации, именно они создают основу для будущего, ориентированного на ответственность, устойчивость, коммуникацию и творчество [Организация Объединенных Наций, 2015 год].

Хотя в документе ООН подчеркивается необходимость когнитивных компетенций (грамотность, математика, наука), он также повышает статус социальных и эмоциональных навыков - критическое мышление, решение проблем, креативность и управление эмоциями. Кроме того, он уделяет особое внимание обучению на протяжении всей жизни, начиная с раннего возраста и далее во взрослой жизни, и включает такие темы, как гражданственность, активность, устойчивое развитие и предпринимательство.

Европейский парламент и Совет приняли в 2006 году «Рекомендацию о ключевых компетенциях для обучения на протяжении всей жизни», направленную на содействие развитию качественного, ориентированного на будущее образования и обучения с учетом потребностей европейского общества [Европейская комиссия, 2018]. «Обучение учению» определяется как способность продолжать обучение, организовывать его посредством эффективного управления временем и информацией. Эта компетенция включает в себя понимание процесса обучения и своих потребностей, выявление доступных возможностей и способность преодолевать препятствия, чтобы успешно учиться.

for life in a rapidly changing digital society. Many of these skills such as analytical thinking, solving complex problems and working together are not based on knowledge, and this is different from traditional academic skills.

Many educators believe that probably the most prevalent 21st century skills are the 4 Cs: Creativity, Critical Thinking, Collaboration, and Communication, which cannot be called completely new, but nowadays they acquire a modern meaning and relevance. Students must create, collaborate, critically think, and communicate with the content [Miller, 2013].

Creativity is necessary for social develop-

Выпускники университетов входят в экономику, которая радикально отличается от экономики последних десятилетий, по некоторым оценкам, 65 процентов рабочих мест в 2050 году сегодня еще даже не существуют, поэтому мы не знаем, что нынешние студенты должны будут знать и быть способны делать через два-три десятилетия. Однако можно попытаться определить критерии образованности человека в середине XXI века. В этом анализе участвовали преподаватели, бизнес-лидеры, ученые и правительственные учреждения, а также лидеры растущего международного движения, которые уделяют основное внимание навыкам, необходимым студентам для подготовки к жизни

ment, and it also feeds the ability to compete in business and the ability to generate economic growth. Creativity is often described as a desire for new ideas, concepts or products that meet the needs of people. Innovations are associated with creativity, because they are the realization of a new idea. Cooperation in the context of this century requires the ability to work in teams, learn and participate in training others to use social networking skills. Cooperation also requires students to develop collective intelligence and co-create content. New skills and knowledge are required to team members to be able to collaborate in a digital form and contribute to the collective knowledge base. Critical thinking means the ability to design and manage projects, solve problems for which there can be no clear answer, and make effective decisions using various tools and resources. Critical thinking helps students acquire, process, interpret, and rationalize often conflicting information resulting in an informed decision and action. Communication in the context of the 21st century is not only the ability to communicate effectively, verbally, in writing, and with various digital tools, but also includes information and digital literacy. Digital tools and resources are an area of interaction that is important for success in the 21st century. Each tool has its own function.

There is another classification of competences and skills. Thus, the Conference Board of Canada identified employment skills in three areas: fundamental skills (communication, information management, use of numbers, discussion and problem solving); personal management skills (demonstrate positive attitudes and behavior, be responsible, adapt, learn continuously, work safely); and

THE FACT IS THAT EDUCATION SYSTEMS HAVE MUCH MORE EXPERIENCE IN MEASURING ACADEMIC CONTENT, THAT IS, COGNITIVE SKILLS THAN IN MEASURING INTERPERSONAL OR INTRAPERSONAL ABILITIES.

СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ ИМЕЮТ ГОРАЗДО БОЛЬШИЙ ОПЫТ В ИЗМЕРЕНИИ АКАДЕМИЧЕСКОГО СОДЕРЖАНИЯ, ТО ЕСТЬ ПОЗНАВАТЕЛЬНЫХ ДОСТИЖЕНИЙ, ЧЕМ В ИЗМЕРЕНИИ МЕЖЛИЧНОСТНЫХ ИЛИ ВНУТРИЛИЧНОСТНЫХ СПОСОБНОСТЕЙ.

в быстро меняющемся цифровом обществе. Многие из этих навыков, такие как аналитическое мышление, решение сложных проблем и совместная работа, не основаны на знаниях, и это отличает их от традиционных академических навыков.

Многие преподаватели считают, что, вероятно, наиболее распространенными навыками XXI века являются так называемые «4С» (по первой букве в английских названиях): креативность, критическое мышление, сотрудничество, общение. Их нельзя назвать совершенно новыми, но в настоящее время они приобретают современный смысл и актуальность. Студенты должны создавать, сотрудничать, критически мыслить и общаться с контентом [Миллер, 2013].

Креативность необходима для социального развития, способности конкурировать в бизнесе и способности генерировать экономический рост. Творчество часто описывается как стремление к новым идеям, концепциям или продуктам, которые отвечают потребностям людей. Инновации связаны с творчеством, потому что они представляют собой новую идею. Сотрудничество в контексте этого столетия требует способности работать в командах, учиться и участвовать в обучении других использовать навыки социальных сетей. Сотрудничество также требует от учащихся развития коллективного исследования и совместного создания контента. Новые навыки и знания необходимы, чтобы члены команды могли сотрудничать в цифровом формате и вносить вклад в коллективную базу знаний. Критическое мышление означает способность проектировать и управлять проектами, решать проблемы, для которых может не быть четкого ответа, и принимать эффективные

teamwork skills (working with others, participating in projects and tasks). Thus, competences can be divided into three domains: cognitive, interpersonal and intrapersonal, and all of them must be considered to support comprehensive, topical training. Expected results will allow students to become personally successful, cost-effective and active citizens [The Conference Board of Canada, 2016].

In 2015, the World Economic Forum published a report titled "New Vision for Education: Unlocking the Potential of Technology", which focused on the problem of the discrepancy between the existing and required skills of the 21st century and ways to solve this problem through technology. In the report, they identified a set of 16 critical education skills in the 21st century. These skills include the six "fundamental literacies": literacy and numeracy, scientific literacy, ICT literacy, financial literacy, cultural literacy, civic literacy; four "competences": critical thinking, problem solving, communication, collaboration; and six "characteristic qualities": creativity, initiative, persistence/grit, adaptability, curiosity, leadership [World Economic Forum, 2015].

Fundamental literacies enable students to apply basic skills to everyday tasks. These skills serve as the basis for students to create more advanced and equally important competences and characteristics. The acquisition of these skills was a traditional direction of education throughout the world. Historically, the ability to understand written texts and quantitative relationships was sufficient for entry into the workforce. Now these skills are only a starting point on the road to mastering the skills of the 21st century. Competences describe how students approach complex problems, as far as they are able to identify, analyze and assess the situation, to

THE EDUCATIONAL SYSTEM OF KAZAKHSTAN ALSO FOLLOWS THIS COMPLEX PATH TO RESPOND TO NEW CHALLENGES AND STUDIES THE WAYS OF INTEGRATING THE COMPETENCES OF THE 21ST CENTURY INTO DIFFERENT AREAS OF THE CURRICULUM, AS WELL AS WAYS TO ASSESS AND SUCCESSFULLY IMPLEMENT THEM.

СИСТЕМА ОБРАЗОВАНИЯ КАЗАХСТАНА ТАКЖЕ СЛЕДУЕТ ПО ЭТОМУ СЛОЖНОМУ ПУТИ, ЧТОБЫ ОТВЕТИТЬ НА НОВЫЕ ВЫЗОВЫ, ИЗУЧАЕТ ВОЗМОЖНОСТИ ИНТЕГРАЦИИ КОМПЕТЕНЦИЙ XXI ВЕКА В РАЗНЫЕ ОБЛАСТИ УЧЕБНОЙ ПРОГРАММЫ, А ТАКЖЕ СПОСОБЫ ИХ УСПЕШНОГО ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ И ОЦЕНКИ.

решения с использованием различных инструментов и ресурсов. Критическое мышление помогает учащимся приобретать, обрабатывать, интерпретировать, рационализировать часто противоречивую информацию, что приводит к обоснованному решению и действиям. Коммуникация в контексте XXI века - это не только способность эффективно общаться, устно, письменно и с использованием различных цифровых инструментов, но также включает в себя информационную и цифровую грамотность. Цифровые инструменты и ресурсы - это область взаимодействия, которая важна для успеха в XXI веке. Каждый инструмент имеет свою собственную функцию.

Существует и иная классификация компетенций и навыков. Так, Совет конференции Канады определил навыки для трудоустройства в трех сферах: фундаментальные навыки (связь, управление информацией, использование чисел, обсуждение и решение проблем); навыки личного управления (демонстрировать позитивное отношение и поведение, быть ответственным, адаптироваться, постоянно учиться, работать безопасно); и навыки совместной работы (работа с другими людьми, участие в проектах и выполнении задач). Таким образом, компетенции можно разделить на три области: когнитивные, межличностные и внутриличностные, и все они рассматриваются как поддерживающие всестороннее актуальное обучение. Ожидаемые результаты позволяют студентам стать успешными, экономически эффективными и активными гражданами [Совет конференции Канады, 2016].

В 2015 году Всемирный экономический форум опубликовал доклад под названием «Новое видение

develop innovative new ways to solve problems, to synthesize or convert knowledge to work in coordination with others to convey information or solutions to problems. Such competences are necessary for the workforce of the 21st century, when the ability to critically evaluate and transfer knowledge, as well as work well with the team, have become the norm. Characteristic qualities describe how students approach their changing environment. Against the background of rapidly changing markets, characteristic qualities, such as perseverance and adaptability, provide greater stability and success in the face of obstacles. Curiosity and initiative serve as a starting point for the discovery of new concepts and ideas. Leadership and social and cultural awareness are related to constructive interactions with other people in a social, ethical and cultural sense.

If previously only few people had these skills, today they are necessary for everyone. This is required by the labor market. The world economy runs on creativity, innovation and collaboration. In addition, technology is increasingly replacing manual labor and pen-

образования: раскрытие потенциала технологий», в котором основное внимание было уделено проблеме несоответствия существующих и требуемых навыков XXI века и путей решения этой проблемы с помощью технологий. В докладе был определен набор из 16 важнейших образовательных навыков. Они включают шесть «фундаментальных грамотностей»: общая грамотность и счет, научная грамотность, грамотность в области ИКТ, финансовая грамотность, культурная грамотность, гражданская грамотность; четыре «компетенции»: критическое мышление, решение проблем, общение, сотрудничество и шесть «характерных качеств»: креативность, инициатива, настойчивость, адаптивность, любопытство, лидерство [Всемирный экономический форум, 2015].

Фундаментальные грамотности позволяют учащимся применять базовые навыки к повседневным задачам. Эти навыки служат основой для создания более продвинутых и не менее важных компетенций и характеристик. Приобретение этих навыков было традиционным направлением

etrates most aspects of life and work. Jobs related to routine manual and cognitive skills have been steadily declining, while the number of jobs that require a non-standard analytical and interpersonal approach increases.

However, there is a problem not only how to root these skills in students, but also how to assess their availability. The fact is that education systems have much more experience in measuring academic content, that is, cognitive skills than in measuring interpersonal or intrapersonal abilities [Stewart, 2014]. Apparently, special tools and measurement scales are needed, not to mention the development of special training strategies, methods and techniques.

The educational system of Kazakhstan also follows this complex path to respond to new challenges and studies the ways of integrating the competences of the 21st century into different areas of the curriculum, as well as ways to assess and successfully implement them – by reforming and sometimes copying the experience of others, making mistakes, stepping back, making new attempts. In any case, there is a movement and a strong motivation, as well as an awareness of the necessity and inevitability of change. This gives hope.

образования во всем мире. Исторически сложилось так, что способность понимать письменные тексты и количественные отношения была достаточной для получения работы. Теперь эти навыки являются лишь отправной точкой на пути к овладению навыками XXI века. Четыре вышеупомянутые компетенции описывают, как учащиеся подходят к сложным проблемам, поскольку они способны идентифицировать, анализировать и оценивать ситуацию, разрабатывать инновационные способы решения, синтезировать или преобразовывать знания для совместной работы с другими людьми для передачи информации или решений проблемы. Такие компетенции необходимы для рабочей силы 21-го века, когда способность критически оценивать и передавать зна-

ния, а также слаженно работать в команде стала нормой. Характерные качества описывают, как учащиеся подходят к изменяющейся среде. На фоне быстро меняющихся рынков характерные качества, такие как настойчивость и адаптивность, обеспечивают большую стабильность и успех в преодолении препятствий. Любопытство и инициатива служат отправной точкой для открытия новых концепций и идей. Лидерство и социальное и культурное сознание связаны с конструктивным взаимодействием с другими людьми в социальном, этическом и культурном смысле.

Если раньше только некоторые люди имели эти навыки, то сегодня они нужны всем. Это необходимо для рынка труда. Мировая экономика работает на творчестве, инновациях и сотрудничестве. Кроме того, технология все чаще заменяет ручной труд и проникает в большинство аспектов жизни и работы. Рабочие места, связанные с рутинными ручными и когнитивными навыками, неуклонно сокращаются, а число рабочих мест, требующих нестандартного аналитического и межличностного подхода, увеличивается.

Однако здесь существует проблема не только того, как привить эти навыки студентам, но и как оценить их наличие. Дело в том, что системы образования имеют гораздо больший опыт в измерении академического содержания, то есть познавательных достижений, чем в измерении межличностных или внутриличностных способностей [Стьюарт, 2014]. Очевидно, необходимы специальные инструменты и критерии, не говоря уже о разработке соответствующих стратегий и новых методов обучения.

Система образования Казахстана также следует по этому сложному пути, чтобы ответить на новые вызовы, изучает возможности интеграции компетенций XXI века в разные области учебной программы, а также способы их успешного осуществления и оценки - через реформы, иногда копируя опыт других, ошибаясь,

www.kompasiana.com

отступая назад, делая новые попытки. В любом случае, есть движение, сильная мотивация и осознание необходимости и неизбежности изменений. Это дает надежду.

References/Источники:

1. Cukierman, A., Webb, S.B. and Neyapti B. (1992). Measuring the Independence of Central Banks and Its Effect on Policy Outcomes. *World Bank Economic Review*, World Bank Group, 6(3), 353-398.
2. Frankel J. (2013). Exchange Rate and Monetary Policy for Kazakhstan in Light of Resource Exports
3. Pontines, V. (2013). Inflation targeting and exchange rate volatility: A treatment effect regression approach. *International Economic Journal*, 27(1), 25-39.
4. Globerman S. and Storer, P. (2006). Exchange rate volatility, pass-through, trade patterns, and inflation targets Issues in Inflation Targeting, *Proceedings of a Conference held by the Bank of Canada, April 2005*, Bank of Canada, Ottawa.
5. Edwards, S. (2006). "The Relationship Between Exchange Rates and Inflation Targeting Revisited", NBER Working.
6. Aghion P., Bacchetta P., and Ranciere R. (2008). Exchange Rate Volatility and Productivity Growth: The Role of Financial Development.
7. Demir F. (2010). Exchange Rate Volatility and Employment Growth in Developing Countries: Evidence from Turkey.
8. Manuel R. Agosin, Alvarez R., and Bravo-Ortega C. (2009). Determinants of Export Diversification around the World: 1962-2000.
9. Eichengreen B. (2007). The Real Exchange Rate and Economic Growth. Working Paper; No. 4. World Bank, Washington, DC.
10. Geoffrey H., Peter M., and Scott R., (2006) "Implementing Inflation Targeting: Institutional Arrangements, Target Design, and Communication,"
11. Mishkin, F. (2004). "Can Inflation Targeting Work in Emerging Market Countries?" NBER Working Paper 10646 (Cambridge, Massachusetts: National Bureau of Economic Research).
12. Crowe, C., & Meade, E. E. (2008). Central Bank Independence and Transparency: Evolution and effectiveness. *European Journal of Political Economy*, 24(4), 763-777.

ANALYZING EFFECTS OF EEU-IRAN FREE TRADE AGREEMENT FOR KAZAKHSTAN

KANAT MAKHANOV

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
JUNIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
МЛАДШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ СОГЛАШЕНИЯ О СВОБОДНОЙ ТОРГОВЛЕ МЕЖДУ ЕВРАЗИЙСКИМ СОЮЗОМ И ИРАНОМ НА ЭКОНОМИКУ КАЗАХСТАНА

On May 17, 2018, an interim agreement leading to the formation of a free trade area (FTA) between the Eurasian Economic Union (EEU) and the Islamic Republic of Iran was signed within the framework of the Astana Economic Forum. The agreement was signed by Chairman of the Board of the Eurasian Economic Commission (EEC) Tigran Sargsyan, Vice-Prime Minister of Armenia Tigran Avinyan, First Deputy Prime Minister of Belarus Vasily Matyushevsky, Deputy Prime Minister of the Republic of Kazakhstan Askar Mamin, Vice-Prime Minister of the Kyrgyz Republic Zambirbek Askarov, Deputy Prime Minister of the Russian Federation Dmitry Kozak, and Minister of Industry, Mines and Trade of the Islamic Republic of Iran Mohammad Shariatmadary (Eurasian Commission, 2018a). The document implies that there will be two stages that will lead to the creation of a free trade area. The interim agreement will function for three years, and in the meantime it is planned to negotiate a full-format agreement on a FTA between the EEU and Iran. The newly signed agreement will cover almost the entire range of currently traded commodities, and it is expected that it will increase the volume of trade between the EEU and Iran by 150%.

According to the Ministry of Economy of Kazakhstan, this agreement will bring sizeable benefits to the economy of Kazakhstan by

17 мая 2018 года в рамках Астанинского экономического форума было подписано временное соглашение о создании зоны свободной торговли (ЗСТ) между Евразийским экономическим союзом (ЕАЭС) и Исламской Республикой Иран. Соглашение подписали председатель правления Евразийской экономической комиссии (ЕЭК) Тигран Саркисян, вице-премьер-министр Армении Тигран Авинян, первый заместитель премьер-министра Беларуси Василий Матюшевский, заместитель премьер-министра Республики Казахстан Аскар Мамин, вице-премьер-министр Кыргызской Республики Замбирбек Аскарров, заместитель премьер-министра Российской Федерации Дмитрий Козак, министр промышленности, шахт и торговли Исламской Республики Иран Мохаммад Шариатмадари (Евразийская комиссия, 2018а). Документ подразумевает два этапа процесса создания зоны свободной торговли. Временное соглашение будет функционировать в течение трех лет, и за это время планируется обсудить полноформатное соглашение о ЗСТ между ЕЭС и Ираном. Подписанное соглашение охватит почти весь спектр товаров, находящихся в обороте в настоящее время, и ожидается, что в его рамках объем торговли между ЕАЭС и Ираном увеличится на 150%.

facilitating the access to the Iranian market for domestic producers. The interim agreement makes it much easier to export to Iran such goods as beef and lamb, chickpeas, lentils, peas, barley, maize, vegetable oil and others. According to the Ministry, there is a positive dynamics of mutual trade between Kazakhstan and Iran, which in the first quarter of 2018 grew by 70% compared to the same period of 2017, amounting to more than \$170 million (Informburo.kz, 2018). The signing of the agreement can be considered as a further step in the process that began long ago. Iran was interested in strengthening trade cooperation with Russia as well as with other EEU members since the very beginning of the integration process, and a free trade agreement was one of the most probable outcomes of this interest. In December 2016, for instance, Iranian President Rouhani paid visits to Russia, Armenia, Kyrgyzstan and Kazakhstan and signed a number of documents cov-

THE TRADE TURNOVER BETWEEN KAZAKHSTAN AND VIETNAM IS 542.7 MILLION, WHICH IS ALMOST EQUAL TO THE BILATERAL TRADE WITH IRAN.

ТОВАРООБОРОТ МЕЖДУ КАЗАХСТАНОМ И ВЬЕТНАМОМ СОСТАВЛЯЕТ 542,7 МЛН. ДОЛЛАРОВ, ЧТО ПОЧТИ РАВНОЗНАЧНО ОБЪЕМУ ДВУСТОРОННЕЙ ТОРГОВЛИ С ИРАНОМ.

По данным Министерства экономики Казахстана, это соглашение принесет значительные выгоды экономике Казахстана, облегчая доступ к иранскому рынку для отечественных производителей. Временное соглашение способствует экспорту в Иран таких товаров, как говядина и баранина, нут, чечевица, горох, ячмень, кукуруза, растительное масло и другие. По данным министерства, наблюдается положительная динамика взаимной торговли между Казахстаном и Ираном, которая в первом квартале 2018 года выросла на 70% по сравнению с аналогичным периодом 2017 года и составила более 170 млн долларов (Informburo.kz, 2018). Подписание соглашения можно рассматривать как еще один шаг в процессе, который начался давно. Иран был заинтересован в укреплении торгового сотрудничества с Россией, а также с другими членами ЕАЭС с самого начала интеграционного процесса,

ering issues of bilateral cooperation.

Iran is indeed a large market with the GDP of \$425 billion, which is more than three times as large as that of Kazakhstan, and with the population exceeding 80 million people. The trade turnover between Iran and Kazakhstan has been declining over the last three years, but has been on the rise recently, as indicated above. The absolute figures of trade might sound misleading unless we compare them with Kazakhstan's trade relations with other countries. In 2017, the trade between Kazakhstan and Iran was at \$552.6 million, which accounted for only 0.7% of the total foreign trade of Kazakhstan. If to take into account the size of Iran's GDP, geographical proximity and the fact that the two countries share maritime traffic through the Caspian Sea, the volume of the bilateral trade is negligibly small. To compare, the trade turnover between Kazakhstan and Vietnam is 542.7 million, which is almost equal to the bilateral trade with Iran. However, Iran is located much closer to Kazakhstan and its GDP is 2.25 time higher than that of Vietnam. The primary reason that explains the boosting trade with Vietnam is the free trade agreement between the EEU and Vietnam, which was signed in 2015. Since then, the amount of trade between Kazakhstan and Vietnam increased 26 times. Moreover, Kazakhstan's current account with both Vietnam and Iran is strictly positive meaning that exports exceed imports.

Figure 1a shows the structures of industrial exports of Kazakhstan to Vietnam prior to the signing of the free trade agreement and after. The industries are indicated according to the Standard International Trade Classification (SITC) at the four-digit level of disaggregation, which is also accepted by the Eurasian Commission (Eurasian Commission, 2018b). As we can observe, in 2014 the exports to Vietnam were extremely

THE BOOSTING OF KAZAKHSTAN'S EXPORTS TO VIETNAM DURING 2016-2017 DID NOT CONTRIBUTE TO THE DIVERSITY OF EXPORTS.

УВЕЛИЧЕНИЕ ЭКСПОРТА КАЗАХСТАНА ВО ВЬЕТНАМ В ПЕРИОД 2016-2017 ГОДОВ НЕ СПОСОБСТВОВАЛО ДИВЕРСИФИКАЦИИ ЭКСПОРТА.

а соглашение о свободной торговле было одним из наиболее вероятных результатов реализации этого интереса. Например, в декабре 2016 года президент Ирана Раухани посетил Россию, Армению, Кыргызстан и Казахстан и подписал ряд документов по двустороннему торговому сотрудничеству.

Иран действительно является крупным рынком, имея ВВП в размере 425 миллиардов долларов, что более чем в три раза превосходит ВВП Казахстана, и с населением более 80 миллионов человек. Торговый оборот между Ираном и Казахстаном снижался в течение последних трех лет, но в последнее время наблюдается рост, как было указано выше. Абсолютные цифры торговли могут показаться противоречивыми, если не сравнивать их с объемами торговли Казахстана с другими странами. В 2017 году торговля между Казахстаном и Ираном оценивалась в 552,6 млн. долларов США, что составляло лишь 0,7% от общей внешней торговли Казахстана. Если учесть размер иранского ВВП, географическую близость и тот факт, что две страны соединены морским сообщением через Каспийское море, объем двусторонней торговли ничтожно мал. Для сравнения, товарооборот между Казахстаном и Вьетнамом составляет 542,7 млн. долларов, что почти равнозначно объему двусторонней торговли с Ираном. Однако Иран расположен гораздо ближе к Казахстану, и его ВВП в 2,25 раза выше, чем ВВП Вьетнама. Основная причина активизации торговли с Вьетнамом - это соглашение о свободной торговле между ЕАЭС и Вьетнамом, которое было подписано в 2015 году. С тех пор объем торговли между Казахстаном и Вьетнамом увеличился в 26 раз. Более того, текущий баланс Казахстана с Вьетнамом и Ираном является исключительно позитивным, что означает, что экспорт Ка-

Figure 1: Dominant industries in the exports of Kazakhstan to Vietnam and Iran in 2014 and 2017

Рисунок 1: Доминирующие отрасли в экспорте Казахстана во Вьетнам и Иран в 2014 и 2017 гг.

a) Exports to Vietnam Экспорт во Вьетнам				
2014				2017
Code	Industry	Промышленность	% share	доля
2524	Asbestos	Асбест	72.0	
9023	Instruments, apparatus and models designed for demonstration purposes	Инструменты, приборы и модели, предназначенные для демонстрационных целей	20.1	
8517	Communication equipment and parts thereof	Коммуникационное оборудование и его части	4.1	
8412	Engines and power plants	Двигатели и электростанции	2.0	
7326	Other ferrous metal products	Другие изделия из черных металлов	1.2	
7901	Zinc untreated	Цинк необработанный	46.4	
7801	Untreated lead	Необработанный свинец	46.2	
7207	Semi finished products of non alloy steel	Полуфабрикаты из нелегированной стали	6.1	
b) Exports to Iran Экспорт в Иран				
2014				2017
Code	Industry	Промышленность	% share	доля
1001	Flat rolled products of non alloy steel, hot rolled	Плоский прокат из нелегированной стали, горячекатаный	33.6	
	Wheat	Пшеница	20.4	
1004	Flat rolled products of non alloy steel, cold rolled	Плоский прокат из нелегированной стали, холоднокатаный	20.3	
1008	Barley	Ячмень	11.3	
1204	Semi-finished products of non alloy steel	Полуфабрикаты из нелегированной стали	8.4	
1205	Flat-rolled products of non-alloy steel, clad	Прокат плоский из нелегированной стали, плакированный	1.9	
1206	Seeds of rapeseed	Семена рапса	1.2	
7209	Flat rolled products of non alloy steel, hot rolled	Плоский прокат из нелегированной стали, горячекатаный	30.0	
1003	Barley	Ячмень	26.4	
7208	Flat rolled products of non alloy steel, cold rolled	Плоский прокат из нелегированной стали, холоднокатаный	25.7	
7225	Flat-rolled products of alloy steel, with a width of 600 mm or more	Прокат плоский из легированной стали шириной 600 мм и более	3.6	
7210	Flat-rolled products of non alloy steel, clad	Прокат плоский из нелегированной стали, плакированный	2.9	
1205	Seeds of rapeseed	Семена рапса	2.2	
2306	Wastes from the extraction of other vegetable oils	Отходы от добычи других растительных масел	1.9	
	Semi-finished products of non-alloy steel	Полуфабрикаты из нелегированной стали	1.7	
0713	Dried bean vegetables	Сушеные бобовые овощи	1.3	

Source: Prepared by the author based on data from www.eurasiancommission.org.Источник: Подготовлено автором на основе данных www.eurasiancommission.org.

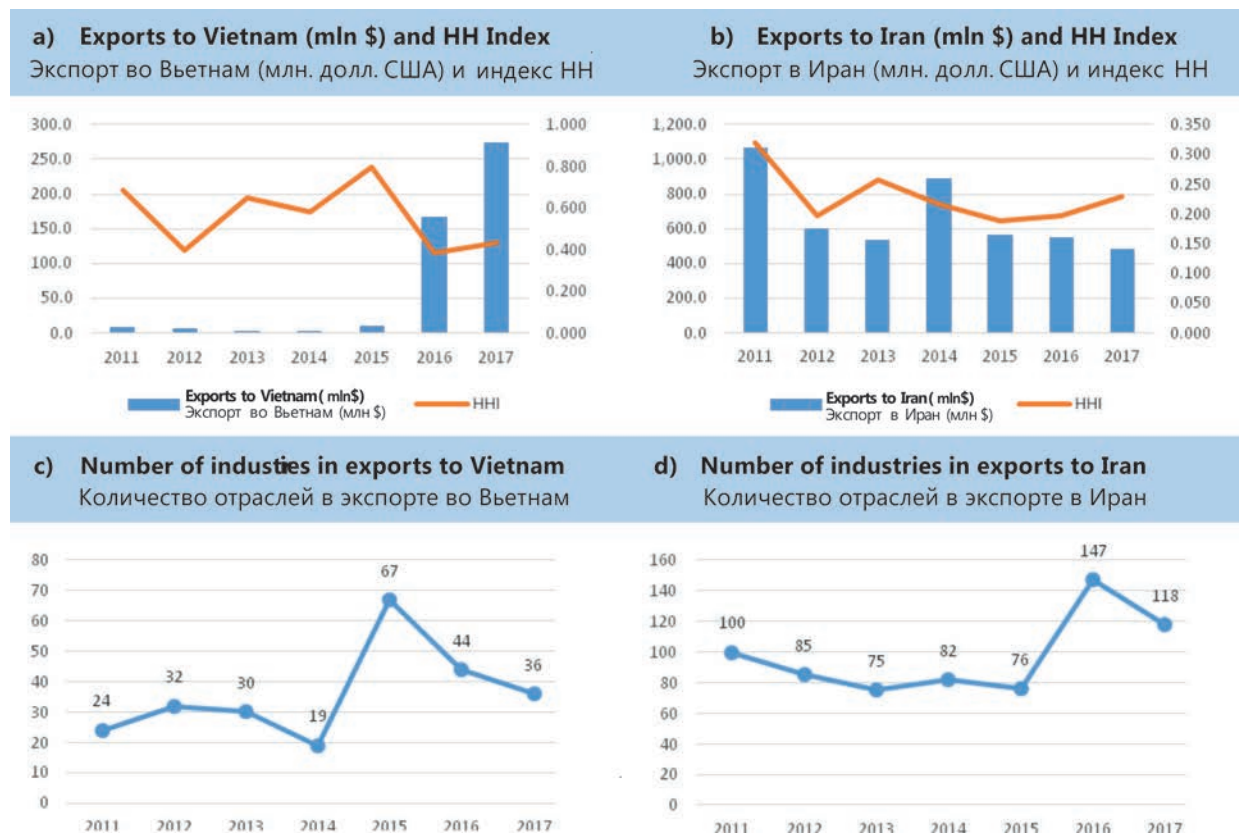
concentrated, with almost three thirds of it accounting for the exports of asbestos. After a tremendous growth of exports in 2015 and 2016, we can see that in 2017 the structure of the exports did not change very much in terms of proportions. In both cases, few industries accounted for over 95% of the total exports of Kazakhstan to Vietnam. The same can be said about Iran if we look at Figure

Figure 2: Dynamics and industrial concentration of exports of Kazakhstan to Vietnam and Iran

захстана превышает импорт.

На рисунке 1а показаны структуры промышленного экспорта Казахстана во Вьетнам до подписания соглашения о свободной торговле и после. Отрасли указаны в соответствии со Стандартной международной торговой классификацией (МСТК) на четырехзначном уровне индустриаль-

Рисунок 2: Динамика и промышленная концентрация экспорта Казахстана во Вьетнам и Иран

Source: Prepared by the author based on data from www.eurasiancommission.org.

Источник: Подготовлено автором на основе данных www.eurasiancommission.org.

1b. Thus, in 2014, only seven commodity categories made more than 97% of the total exports to Iran and the same is true for 2017. In other words, despite large differences in the dynamics of Kazakhstan's exports to Vietnam and Iran, the sectorial structure of exports did not change, with only few industries accounting for more than 95%.

The difference of exports growth to Vietnam and Iran can be seen when contrasting Figures 2a and 2b below. The red line is the Herfindahl-Hirschman Index (Herfindahl, 1950;

ной дезагрегации, что также применяется Евразийской комиссией (Евразийская комиссия, 2018b). Как мы можем заметить, в 2014 году экспорт во Вьетнам был чрезвычайно сконцентрирован, и почти две трети его состояли из экспорта асбеста. После огромного роста экспорта в 2015 и 2016 годах мы видим, что в 2017 году структура экспорта не сильно изменилась с точки зрения пропорций. В обоих случаях на долю нескольких отраслей приходилось более 95% общего объема экспорта Казахстана во Вьетнам. То же самое можно

Hirschman, 1964) that shows the degree of industrial concentration of exports. It is interesting to note that the boosting of Kazakhstan's exports to Vietnam during 2016-2017 did not contribute to the diversity of exports. Moreover, we cannot see any strong correlation between the diversity of exports between 2011 and 2017 neither in the case of Vietnam nor in that of Iran.

On the other hand, Figures 2c and 2d reveal a sudden increase in the number of exported commodity types to Vietnam and Iran in 2015 and 2016, respectively. The growing number of industries involved in the exports to Vietnam after 2015 can be related to the growth of the overall volume of exports. However, we can observe the same pattern in the case of Iran in 2016 and 2017 when there was an overall decrease of Kazakhstan's exports to Iran. It is even more con-

SKYROCKETING EXPORTS TO VIETNAM DID NOT MAKE IT MORE DIVERSE, AND A SMALL NUMBER OF MORE OR LESS THE SAME INDUSTRIES ACCOUNTED FOR OVER 95% OF THE EXPORTS.

СТРЕМИТЕЛЬНЫЙ РОСТ ЭКСПОРТА ВО ВЬЕТНАМ НЕ СТАЛ БОЛЕЕ ДИВЕРСИФИЦИРОВАННЫМ, И НА ДОЛЮ БОЛЕЕ ИЛИ МЕНЕЕ ТЕХ ЖЕ ОТРАСЛЕЙ ПРИХОДИЛОСЬ БОЛЕЕ 95% ЭКСПОРТА.

сказать об Иране, если посмотреть на рис. 16. Таким образом, в 2014 году только семь товарных категорий составили более 97% от общего объема экспорта в Иран, и то же самое мы видим и в 2017 году. Иными словами, несмотря на значительные различия в динамике экспорта Казахстана во Вьетнам и Иран, отраслевая структура экспорта не изменилась, и более чем на 95% состоят из всего нескольких отраслей.

Разницу роста экспорта во Вьетнам и Иран можно увидеть при сопоставлении рисунков 2а и 2б ниже. Красная линия - это индекс Херфиндаля-Хиршмана (Herfindahl, 1950; Hirschman, 1964), который показывает степень промышленной концентрации экспорта. Интересно отметить, что усиление экспорта Казахстана во Вьетнам в период 2016-2017 годов не способствова-

tradictive when comparing these data to Figures 1a and 1b. It turns out that the number of industries involved in exports from Kazakhstan to Vietnam and Iran were not related to the overall volume of exports and did not even change the degree of diversity of the export structure. In order to find the real causes of this discrepancy, we have calculated the share of industries that appeared newly in 2016 in the exports to Vietnam and Iran and were absent in 2014. We have found

ло диверсификации экспорта. Более того, мы не видим сильной корреляции между диверсификацией экспорта в период с 2011 по 2017 год ни в случае Вьетнама, ни в отношении Ирана.

С другой стороны, на рисунках 2с и 2d показано резкое увеличение количества экспортируемых товаров во Вьетнам и Иран в 2015 и 2016 годах соответственно. Растущее число отраслей, вовлеченных в

that the share of new industries in the total exports to Vietnam and Iran in 2016 where only 0.6% and 1.9%, respectively. From this, we can state that, firstly, skyrocketing exports to Vietnam did not make it more diverse, and a small number of more or less the same industries accounted for over 95% of the exports. Secondly, even the growth of the number of industries participating in the exports did not lead to higher export diversification in both cases. The share of the industries

экспорт во Вьетнам после 2015 года, может быть связано с ростом общего объема экспорта. Однако мы можем наблюдать ту же закономерность в случае Ирана в 2016 и 2017 годах, когда присутствовало общее сокращение экспорта Казахстана в Иран. Это еще более противоречиво при сравнении этих данных с рисунками 1а и 1б. Оказывается, что количество отраслей, вовлеченных в экспорт из Казахстана во Вьетнам и Иран, не связано с общим объ-

that were newcomers in the export flows to both Vietnam and Iran in 2016 was negligibly small. Thirdly, the growth of the number of industries in the export flows from Kazakhstan in 2015-2016 was not a result of the free trade arrangements. We can deduce it from the fact that in 2016 there was a growth of the number of industries involved in exports to both Vietnam and Iran despite the fact that the latter did not have a valid free trade agreement with Kazakhstan at that time. One of the possible reasons for that, however, can be the sudden depreciation of tenge that occurred in the second half of 2015.

The signing of the interim agreement leading to the formation of an FTA between the EEU and Iran is one more step in strengthening the bilateral economic cooperation that will bring significant trade benefits to all the participating countries. Currently, Iran is one of the countries that Kazakhstan trades with insufficiently, if to take into account the geographical proximity between the two countries and their GDP sizes. The case of Vietnam

еюм экспортта және не меняет степень диверсификации структуры экспорта. Чтобы определить реальные причины этого несоответствия, мы подсчитали долю отраслей, которые появились в 2016 году в экспорте во Вьетнам и Иран и отсутствовали в 2014 году. Мы обнаружили, что доля новых отраслей в общем объеме экспорта во Вьетнам и Иран в 2016 году составила всего 0,6% и 1,9% соответственно. Из этого можно констатировать, что, во-первых, стремительный рост экспорта во Вьетнам не стал более диверсифицированным, и на долю более или менее тех же отраслей приходилось более 95% экспорта. Во-вторых, даже рост числа отраслей, участвующих в экспорте, не привел к более высокой диверсификации экспорта в обоих случаях. Доля отраслей, которые были новыми в потоках экспорта во Вьетнам и Иран в 2016 году, была ничтожно мала. В-третьих, рост числа отраслей промышленности в экспортных потоках из Казахстана в 2015-2016 годах не был результатом соглашений о свободной торговле. Мы можем сделать

shows that trade liberalization leads to a large increase in bilateral trade, in general, and in the exports from Kazakhstan, in particular. However, based on the analysis of trade with Vietnam, we state that the growth of trade does not necessarily help reach the primary objective of Kazakhstan, which is export diversification. Basically, the growth of exports to Vietnam since 2015 has only changed the scale increasing the quantities exported of the same commodities, but not changing them in terms of quality. Apart from being limited in number, the industries that are involved in exports to both countries are mainly industries with a relatively low value added capacity. In this regard, from the policymaking point of view it would be helpful to take supportive measures that would comply with the current regulations in the EEU, favoring the industries that have small shares in export flows.

Этот вывод на основании того факта, что в 2016 году наблюдался рост числа отраслей, вовлеченных в экспорт как во Вьетнам, так и Иран, несмотря на то, что у последнего не было действующего соглашения о свободной торговле с Казахстаном в то время. Однако одной из возможных причин этого может быть внезапное обесценивание тенге, которое произошло во второй половине 2015 года.

Подписание временного соглашения о формировании ЗСТ между ЕАЭС и Ираном является еще одним шагом в укреплении двустороннего экономического сотрудничества, которое принесет значительные выгоды в сфере торговли всем участвующим странам. В настоящее время Иран является одной из стран, с которыми Казахстан имеет весьма ограниченную торговлю, несмотря на географическую близость между двумя странами и их размеры ВВП. Ситуация

THE INDUSTRIES THAT ARE INVOLVED IN EXPORTS TO BOTH COUNTRIES ARE MAINLY INDUSTRIES WITH A RELATIVELY LOW VALUE ADDED CAPACITY.

ПОМИМО ОГРАНИЧЕННОГО ЧИСЛА ОТРАСЛЕЙ, КОТОРЫЕ ПРИСУТСТВУЮТ В ЭКСПОРТЕ В ОБЕ СТРАНЫ, В ОСНОВНОМ ЭТО ОТРАСЛИ С ОТНОСИТЕЛЬНО НИЗКОЙ ДОБАВЛЕННОЙ СТОИМОСТЬЮ.

с Вьетнамом показывает, что либерализация торговли ведет к значительному увеличению двусторонней торговли, в целом, и в экспорте из Казахстана, в частности. Однако, основываясь на анализе торговли с Вьетнамом, мы можем утверждать, что рост торговли не обязательно способствует достижению главной цели Казахстана - диверсификации экспорта. Рост экспорта во Вьетнам с 2015 года обеспечил только увеличение объема экспорта тех же товаров, что и раньше, но не изменил их с точки зрения качества. Помимо ограниченного числа отраслей, которые присутствуют в экспорте в обе страны, в основном это отрасли с относительно низкой добавленной стоимостью. В этой связи, с точки зрения политики, было бы полезно принять вспомогательные меры, которые соответствовали бы действующим нормативам ЕАЭС, в пользу отраслей, имеющих небольшие доли в экспортных поставках.

References/Источники:

1. Eurasian Commission (2018a). The Interim Agreement, leading to the formation of a free trade area between the EEU and Iran. Retrieved from <http://www.eurasiancommission.org/ru/nae/news/Pages/17-05-2018-1.aspx>. Accessed on 14.05.2018.
2. Eurasian Commission (2018b). External trade data by countries data. Retrieved from http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_stat/tradestat/tables/extra/Pages/default.aspx. Accessed on 16.05.2018.
3. Herfindahl, O.C. (1950). Concentration in the Steel Industry, unpublished Ph.D. thesis, Columbia University, 1950, Ch. 2, p. 47-48.
4. Hirschman, O.A. (1964). The Paternity of an Index, The American Economic Review, Vol. 54, No. 1, (September, 1964), p. 761-762.
5. Informburo.kz. (2018). In Astana, the EEA and Iran signed an agreement on the creation of a free trade zone. Retrieved from <https://informburo.kz/novosti/v-astane-eaes-i-iran-podpisali-soglasenie-o-sozdanii-zony-svobodnoy-torgovli.html>. Accessed on 19.05.2018.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN'IN ÖZBEKİSTAN ZİYARETİ

www.aa.com.tr

OMIRBEK HANAYI

29 Nisan ile 1 Mayıs 2018 tarihleri arasında Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Özbekistan'a resmi bir ziyarette bulundu. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı Taşkent Uluslararası Havalimanı'nda Özbekistan Başbakanı Abdulla Aripov, Dışişleri Bakanı Abdulaziz Kamilov, Taşkent Valisi Jakhongir Ortikhodjaev ve Türkiye Cumhuriyeti Taşkent Büyükelçisi Ahmet Başar Şen karşıladı. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Özbekistan ziyaretine eşi Emine Erdoğan, Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın, Başbakan Yardımcısı Hakan Çavuşoğlu, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, Adalet Bakanı Abdulhamit Gül, Bilim-Sanayi ve Teknoloji Bakanı Faruk Özlü, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Jülide Sarıeroğlu, Ekonomi Bakanı Nihat Zeybekçi, Gümrük ve Ticaret Bakanı Bülent Tüfenkçi, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Berat Albayrak, Kültür ve Turizm Bakanı Numan Kurtulmuş ile Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş eşlik etti.

30 Nisan 2018 tarihinde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın onuruna Özbekistan Cumhurbaşkanı Şevket Mirziyoyev tarafından Taşkent'teki Köksaray'da resmi karşılama

**29 NİSAN İLE
1 MAYIS 2018
TARİHLERİ
ARASINDA
TÜRKİYE
CUMHURİYETİ
CUMHURBAŞ-
KANI RECEP
TAYYİP ERDOĞAN,
ÖZBEKİSTAN'A
RESMİ BİR
ZİYARETTE
BULUNDU.**

töreni yapıldı. Resmi karşılama töreninin ardından Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Özbek mevkidaşı Mirziyoyev arasında baş başa bir görüşme gerçekleştirildi. Daha sonra heyetler arası yapılan görüşmelerde, taraflar arasında Türkiye-Özbekistan ikili ilişkilerinin yanı sıra, önemli küresel ve bölgesel konular ele alındı. Görüşmelerden sonra taraflar arasında başta "Türkiye ve Özbekistan arasında Yüksek Düzeyli Stratejik İş Birliği Konseyinin Kurulmasına Yönelik Mutabakat Zaptı" olmak üzere ticari-ekonomik, yatırım, inşaat, tekstil, tarım ve gıda, depolama, işleme, paketlenme, kültür, eğitim ve turizm gibi çeşitli alanları kapsayan toplam 24 anlaşma imzalandı. İmza töreninden sonra yapılan ortak basın toplantısında konuşan Cumhurbaşkanı Erdoğan, Özbekistan Cumhurbaşkanı Mirziyoyev'in Ekim 2017'deki Türkiye ziyaretiyle stratejik ortaklık seviyesine getirilen Türkiye-Özbekistan ikili ilişkilerinin Yüksek Düzeyli Stratejik İş Birliği Konseyi çerçevesinde daha da gelişebileceğini dile getirdi. Ülkesinin Özbekistan ile işbirliğini her alanda güçlendirmeye kararlı olduğunu belirten Cumhurbaşkanı Erdoğan, iki ülke arasında işbirliği potansiyelinin çok daha yüksek olduğunu ifade ederek iki ülke arasındaki ticaret hacmini 5 milyar dolara çıkarmayı hedeflediklerini belirtti. Mirziyoyev ise, Cumhurbaşkanı Erdoğan ile çeşitli alanlarda çok verimli

bir görüşme yaptıklarına dikkati çekerek, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın resmi ziyaretinin iki ülke ilişkilerinde yeni bir sayfa açacağını vurguladı. İki ülke arasında imzalanan 24 anlaşmanın ikili işbirliğinin geliştirilmesinde çok önemli olduğunun altını çizen Mirziyoyev, 2017'de iki ülke arasındaki ticaret hacminin %30 artışla 1,5 milyar doları bulduğunu, kısa sürede ise 5 milyar dolara ulaştırılmasına yönelik mutabık kaldıklarını belirtti. Ülkesinin Türkiye ile ikili ve çok taraflı işbirliği mekanizmalarını güçlendireceğini vurgulayan Mirziyoyev, Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi'ne (Türk Konseyi) katılacaklarını da açıkladı. Ayrıca 30 Nisan 2018 günü Cumhurbaşkanı Erdoğan Özbekistan Âli Meclisi üyelerine hitaben bir konuşmada bulundu. Daha sonra Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Mirziyoyev, birlikte Türkiye-Özbekistan İş Forumu'na katıldı.

1 Mayıs 2018 tarihinde ise Cumhurbaşkanı Erdoğan resmi ziyareti kapsamında Özbekistan'ın Buhara şehrini ziyaret etti. Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Cumhurbaşkanı Mirziyoyev'i Buhara Uluslararası Havaalanı'nda Buhara Valisi Uktam Barnoyev karşıladı. Cumhurbaşkanı Erdoğan, Buhara'da Muhammed Bahaiddin Şeyh Nakşibendi Hazretleri Türbesi, Ark Kalesi ve Poi Kalon Külliyesi gibi tarihi ve kültürel yerleri ziyaret etti.

Burada bir konuşma yapan Cumhurbaşkanı Erdoğan duygu ve düşüncelerini; "Türkiye olarak her biriyle ayrı bir gönül bağımız bulunan Orta Asya'daki kardeş ülkeler arasında iş birliği ve dayanışmayı güçlendirecek girişimlere elimizden gelen desteği sunmaya hazırız. İnşallah ortak çabalarımızla medeniyetlerin beşiği bu kadim coğrafyayı, tarihte olduğu gibi tekrar sulh

ve huzurun membaı hâline getireceğimize inanıyorum" şeklinde ifade etti.

Bu ziyaret, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, Mirziyoyev döneminde Özbekistan'a yaptığı ilk resmi ziyaret olma özelliğine de sahiptir. 14 Aralık 2016 tarihinde Mirziyoyev'in göreve gelmesiyle yeni bir ekonomik reform süreci başlatan Özbekistan ile kardeş ülke Türkiye arasındaki ikili ilişkilerin yeni bir tarihi aşamaya doğru ilerlediği bu dönemde gerçekleştirilen Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın söz konusu ziyaretinin, iki ülke açısından da büyük önem taşıdığı söylenebilir. Yıllardır gerek ekonomide gerekse diplomaside, oldukça dışa kapalı bir politika sürdüren Özbekistan'ın, bu yeni ekonomik reform sürecinde Türkiye gibi kardeş bir ülkenin destek ve yatırımlarıyla hedeflerine ulaşması noktasında hatırı sayılır bir mesafe kat edeceği aşikardır. Türkiye ile ilişkilerine büyük önem veren Mirziyoyev, Ekim 2017'de Türkiye'ye yaklaşık 20 yıl aradan sonra cumhurbaşkanlığı düzeyinde ilk resmi ziyareti gerçekleştirerek, Türkiye ile ticari, ekonomik ve yatırım işbirliğini artırmaya hazır olduklarını belirtmiştir. Şubat 2018'de ise Özbekistan, Türkiye vatandaşlarına 30 günlük vize muafiyeti uygulamaya başlamıştır. Cumhurbaşkanı Mirziyoyev, Özbekistan'ın ilk Cumhurbaşkanı İslam Kerimov'un vefatından sonra Kasım 2016'da Semerkant'ı ziyaret etmişti. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Özbekistan'a yaptığı söz konusu bu ilk resmi ziyareti ise, gerek Türkiye-Özbekistan ikili ilişkileri, gerek Türkiye-Orta Asya ilişkileri açısından büyük önem teşkil etmektedir. İki ülke arasında varılan anlaşmaya göre Özbekistan'ın Türk Konseyi'ne katılacak olması, Türk dili konuşan ülkeler arasındaki işbirliğini kuşkusuz daha da güçlendirecektir.

www.sondakika.com

CUMHURBAŞKANI ERDOĞAN'IN ÖZBEKİSTAN'A YAPTIĞI SÖZ KONUSU BU İLK RESMİ ZİYARETİ, GEREK TÜRKİYE-ÖZBEKİSTAN İKİLİ İLİŞKİLERİ, GEREK TÜRKİYE-ORTA ASYA İLİŞKİLERİ AÇISINDAN BÜYÜK ÖNEM TEŞKİL ETMEKTEDİR.

DAUREN ABEN

In April 2018, Kazakhstan intensified its diplomatic engagement with China, which, according to official sources, was mostly devoted to discussing the current states and further development of interstate relations between the two countries with a focus on the implementation of Beijing's Belt and Road initiative. However, there is a strong reason to believe that the situation around China's Kazakh diaspora was the central theme of the negotiations, as complaints from ethnic Kazakhs residing in China about problems they face such as asset freezing, travel bans, religious freedom limitations, forced re-education and even mass detentions have become more frequent, agitating public opinion in Kazakhstan. The recent trips to China by the high-rank-

THERE IS A STRONG REASON TO BELIEVE THAT THE SITUATION AROUND CHINA'S KAZAKH DIASPORA WAS THE CENTRAL THEME OF THE NEGOTIATIONS.

ing Kazakh diplomats followed the bilateral consultations that the parties had held in November-December 2017.

On April 17-19, Kazakhstan's First Deputy Foreign Minister Mukhtar Tleuberdi paid a working visit to the Xinjiang Uygur Autonomous Region (XUAR) of China, during which he held talks with the regional leadership, including Secretary of the XUAR Party Committee Chen Quanguo and Head of the XUAR government Shokhrat Zakir. Along with trade and economic aspects of cooperation, the sides addressed issues related to combating terrorism, separatism, and religious extremism – the “three evils”, the fight against which is used by the Chinese government to justify its oppressive policies towards the XUAR's ethnic minorities. It is noteworthy that the Kazakh and Chinese officials touched upon

consular issues as difficulties with obtaining visas has long become a thorny topic in bilateral relations. Dual citizenship was another problem that was reportedly covered during the negotiations, and this may be related to the fact that many ethnic Kazakhs who had repatriated from China and received the special "oralman" status granting them the right of permanent residency in Kazakhstan have been punished by the Xinjiang authorities for continuing to enjoy social benefits provided in China. Nevertheless, the parties agreed to utilize the potential of Kazakhs living in China to serve as a "golden bridge" of cooperation between the two states, as the XUAR leaders acknowledge Kazakhstan's role as the most important partner of the province in Central Asia.

On April 24, 2018, Minister of Foreign Affairs of Kazakhstan Kairat Abdrakhmanov paid an official visit to China, where he held talks with Minister of Foreign Affairs of China Wang Yi. The ministers discussed the entire spectrum of cooperation between Astana and Beijing, ranging from the interlinkage between Kazakhstan's "Nurly Zhol" (Bright Path) infrastructure development program and the Chinese Belt and Road initiative to the implementation of 51 joint projects that involves the transfer of China's production capacities to Kazakhstan, as well as the rational use of transboundary water resources. The immedi-

ate priorities of mutual economic interaction are the expansion of supplies of Kazakhstan's agricultural products to the Chinese market and the increase of the volume of container shipments transiting Kazakhstan from China to Europe and the Middle East. The parties also discussed the preparations for the forthcoming visit of President Nazarbayev to China and his participation in the summit of the Shanghai Cooperation Organization. During the meeting with his Chinese counterpart, Abdrakhmanov apparently addressed the recent problems confronted by ethnic Kazakhs in China as the sides examined issues related to mutual visits and the protection of rights of the two countries' nationals and agreed to hold inter-ministerial consultations on consular matters.

China has become one of Kazakhstan's major political and economic partners in the world as the countries continue to deepen their cooperation in the fields of investment, energy, finance, cross-border trade, transportation, transit, education, and culture. At the same time, Astana cannot overlook the fate of about 1.5 million ethnic Kazakhs residing in Xinjiang who have become subject to tough restrictions imposed by the regional authorities with Beijing's silent approval. Therefore, Kazakhstan has no other alternative but to intensify diplomatic communications with China in order to mitigate negative consequences of this iron-handed policy for the Kazakh diaspora.

KAZAKHSTAN HAS NO OTHER ALTERNATIVE BUT TO INTENSIFY DIPLOMATIC COMMUNICATIONS WITH CHINA IN ORDER TO MITIGATE NEGATIVE CONSEQUENCES OF THIS IRON-HANDED POLICY FOR THE KAZAKH DIASPORA.

ABULKHAIRKHAN ZHUNISBEK

On April 25, 2018, the leaders of North and South Korea Kim Jong-un and Moon Jae-in held negotiations in a historic summit in Panmunjom, the so-called 'truce village' located within the demilitarized zone separating the two Koreas. This meeting is only the third between the leaders of the neighboring states that technically remain at war since the Korean War, which ended in 1953 in an armistice, but not a peace treaty. Therefore, a joint statement adopted by the leaders at the conclusion of the summit where the parties declared their commitment to replace the armistice with a formal peace treaty and reach complete denuclearization of the Korean Peninsula represents a milestone in the efforts to put an end to this longstanding hostility. The talks are already bearing some fruits

“

**THERE IS A HOPE
THAT THE ESTAB-
LISHED ATMOS-
PHERE OF DE-ES-
CALATION WOULD
GAIN FURTHER
MOMENTUM.**

”

with South Korea starting to remove propaganda loudspeakers from the border area and North Korea shifting its time zone 30 minutes earlier to align with its southern neighbor. At the same time, the summit is mainly viewed through the lens of an upcoming meeting between U.S. President Donald Trump and Kim Jong-un as there is a hope that the established atmosphere of de-escalation would gain further momentum, paving the way towards a comprehensive U.S.-North Korea deal.

The initiation of talks is a culmination of the efforts undertaken by the current South Korean government whose leader Moon Jae-in came to power last year on the promise of bringing Pyongyang to the negotiating table and ease tensions in the peninsula. Last year was marked by the intensification of the North Ko-

rean nuclear brinkmanship that put it on a collision course with the United States. It is believed that the inter-Korean talks is an attempt by South Korea to tie the hands of those in the current U.S. administration who support a military scenario, something Seoul clearly wants to avoid given that preemptive strikes against North Korea bear high risks and uncertain outcomes. While Pyongyang's more conciliatory tone vis-a-vis its neighbor adopted following Kim Jong-un's New Year address is viewed as a way of easing harsh international sanctions currently imposed against North Korea, it also demonstrates to the world community its goodwill and places the burden of guilt for a possi-

“

THE INTER-KOREAN TALKS IS AN ATTEMPT BY SOUTH KOREA TO TIE THE HANDS OF THOSE IN THE CURRENT U.S. ADMINISTRATION WHO SUPPORT A MILITARY SCENARIO.

”

ble failure of the upcoming talks with the United States on Washington.

Indeed, the inter-Korean summit is only a part in the chain of summits and high-level diplomatic talks with other parties involved, including the North Korea-China summit (March 25-28), North Korea-Russia foreign ministers' meeting (April 10) and Japan-U.S. summit (April 17-18) prompted by President Trump's decision to meet Kim Jong-un. Despite all the efforts put in place by the regional and global actors in promoting peace and complete denuclearization of the Korean Peninsula, significant challenges still lay ahead and the Moon-Kim meeting in Panmunjom is only the first step in overcoming them.

www.aa.com.tr

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER GÜVENLİK KONSEYİ HEYETİNİN ARAKAN ZİYARETİ

ZHANDOS RANOV

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) üyesi ülkelerin büyükelçilerinden oluşan heyet, Myanmar'ın Arakan eyaletine bir ziyaret gerçekleştirdi. BMGK Nisan ayı dönem başkanı Peru'nun BM Daimi Temsilcisi Gustavo Meza Cuadra önderliğindeki 15 kişilik heyet, Arakan eyaletinde çeşitli temaslarda bulundu.

Ülkeden ayrılmadan önce Myanmar'ın başkenti Nepido'da basın toplantısı düzenleyen heyet üyeleri, BM üyesi olarak Myanmar Hükümetinin yükümlülüklerini hatırlaması gerektiğini ifade etti. Kuveyt'in BM Daimi Temsilcisi Mansour Al-Otaibi, mültecilerin dönüşünün uluslararası standartlara uygun olması gerektiğini vurgulayarak, bunun herhangi bir koşul, sınırlama ve engel olmadan güvenli, gönüllü ve onurlu bir şekilde yapılması gerektiğini belirtti.

“

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER GÜVENLİK KONSEYİ (BMGK) ÜYESİ ÜLKELERİN BÜYÜKELÇİLERİNDEN OLUŞAN HEYET, MYANMAR'IN ARAKAN EYALETİNE BİR ZİYARETTE BULUNDU.

”

Gustavo Meza Cuadra, ziyaretleri sırasında mültecilerin geri dönüşü için güvenlik koşullarının iyileştirilmesi ve başta Birleşmiş Milletler olmak üzere uluslararası örgütlerle iş birliği yapılmasının önemini vurguladıklarını aktararak, mültecilerin Bangladeş'e gitmeden önce neler olduğuyla ilgili soruşturmanın önemini hatırlattıklarına değindi.

BMGK heyeti Bangladeş'e yaptıkları ziyaretin ardından Myanmar'a geçerek başkent Nepido'da Dışişleri Bakanı ve Devlet Başkanlığından Sorumlu Devlet Bakanı Aung San Suu Çii ve Genelkurmay Başkanı Min Aung Hlaing ile görüşmelerde bulundu. İngiltere'nin BM Büyükelçisi Karen Pierce, heyetin hafta sonu Bangladeş'teki Kutupalong mülteci kampını ziyaretinin ardından yaptığı açıklamada, Güvenlik Konseyi'nin, Arakanlı mültecilerin yurtlarına dönmelerini sağlamak için çalışmalarını sürdüreceğini ancak bunun için güvenliğin sağlanması

gerektiğine dikkati çekti.

Ordu Myanmar'da, geçen Ağustos'ta Arakan Eyaleti'nin kuzey sınırında bulunan polis kontrol noktalarına kimliği belirsiz kişiler tarafından düzenlenen terör saldırılarının ardından eyalette geniş çaplı operasyonlar başlatmıştı. Operasyonlar sırasında Arakanlı Müslümanlara ait evler kundaklanmış, köyler yakılmış, sivilere yönelik katliamlar, tecavüz ve işkence vakaları yaşanmıştı. Çatışmalar nedeniyle 2017'den bu yana 700 binden fazla Arakanlı Müslüman yurtlarını terk ederek, komşu Bangladeş'e sığınmak zorunda kalmıştı.

Bangladeş ve Myanmar Ocak ayında mültecilerin dönüşü konusunda anlaşmaya varmıştı. Ancak Myanmar'a

**MÜLTECİLERİN
DÖNÜŞÜNÜN
ULUSLARARASI
STANDARTLARA
UYGUN OLMASI
GEREKMEKTE OLUP
BUNUN HERHANGİ
BİR KOŞUL, SINIR-
LAMA VE ENGEL
OLMADAN GÜVENLİ,
GÖNÜLLÜ VE ONURLU
BİR ŞEKİLDE
YAPILMASI GEREK-
MEKTEDİR.**

döndüklerinde yeniden güvenliklerini tehdit edecek şartlarla karşılaşmaktan endişe duyan Arakanlı Müslümanların bu konuda çekinceleri bulunmaktadır.

BM Mülteciler Yüksek Komiseri Filippo Grandi, Şubat ayında Arakanlı Müslümanların gönüllü bir şekilde geri dönüşüne dair şartların uygun olmadığını belirtti. Bunun sebepleri arasında ise Myanmar Hükümetinin hala onların vatandaşlık statülerini ve haklarını tanımadığını vurgulamıştı.

BM Genel Sekreteri Antonio Guterres de yaptığı basın açıklamasında Arakanlı Müslümanların köylerine ve evlerine geri dönebilmesi için ciddi bir yeniden inşa yatırımına ihtiyaç duyulduğuna işaret etmişti.

KAZAKHSTAN IN THE CONTEXT OF RISING GLOBAL DEBT

www.i.redd.it

KANAT MAKHANOV

The Fiscal Monitor published on April 17, 2018 by the International Monetary Fund (IMF) notes that the global debt is currently at its historic highs, reaching the record peak of \$164 trillion in 2016, which is equivalent to 225% of global GDP. That level of debt was 12 percentage points higher than the last historic high in 2009 that was recorded after the 2007-2008 global financial crisis. The report notes that the debt in developed economies stands at around 105% of GDP, which is much higher than in emerging markets. This ratio is nearly 50% for middle income countries, whereas for low-income countries it is slightly over 40%. In 2017, one-fifth of emerging market and middle-income economies had debt levels that exceed 70% of their GDP, while one-fifth of low-income countries had

**CERTAIN RISKS
RELATED TO THE
DEBT STOCK
PERSIST FOR
KAZAKHSTAN AS
WELL AS FOR OTHER
MIDDLE INCOME
COUNTRIES.**

debt stocks higher than 60% of GDP. The authors of the report note that this situation resembles the period right after the Asian crisis in 1997s.

The current situation of Kazakhstan, regarding its debt and budget balance, can be considered as relatively safe with -6.3% of the GDP general budget deficit in 2017 and gross government debt of 21.2% of the GDP. The projections of the report until 2023 are rather positive for Kazakhstan due to an expected decline in public expenditures and a growth of revenues, which already started in 2018, getting the budget balance closer to 0.0%. However, this scenario will remain feasible if there is no negative shock in the oil market. Certain risks related to the debt stock persist for Kazakhstan as well as for other middle-income countries. The IMF experts warn that overreliance on export revenues can make

countries vulnerable to a sudden tightening of global financing conditions, which would threaten key economic sectors. Besides, a large debt ratio can limit a government's ability to intervene in the economy and implement countercyclical actions through fiscal stimulus. At the same time, the country's exposure to the foreign-currency-denominated debt remains one of the most serious problems for Kazakhstan if to take into account the current dependence of tenge on oil prices.

According to the report, the two principal trade partners of Kazakhstan, Russia and China, are expected to have more gross debt until

THE COUNTRY'S EXPOSURE TO THE FOREIGN-CURRENCY-DENOMINATED DEBT REMAINS ONE OF THE MOST SERIOUS PROBLEMS FOR KAZAKHSTAN.

2023. In 2017, for instance, the Chinese government's debt to GDP ratio was at 47.8%. However, China was responsible for 43% of the global debt growth since 2007. China's general government debt is currently a serious challenge for its economy, and it is expected to grow further to 65.5% of its GDP by 2023. For Russia, this figure is projected to grow from the current 17.4% to over 20.0% during the same time horizon. Obviously, these circumstances are not going to affect the economy of Kazakhstan in a positive way. Any contraction of the trade turnover with Russia and China will bring a significant reduction in the flow of export revenues and put a downward pressure on the exchange rate.

DANIYAR NURBAYEV

According to Bank RBK's statement issued on April 26, 2018, it completed its financial recovery process. It was noted that the bank had enough capitalization and liquidity to conduct its banking operations without any problem.

The National Bank of Kazakhstan (NBK) shows that as of April 1, 2018, the equity capital of the bank was 110.1 billion tenge. The tier one capital adequacy ratio (k1) of the bank was 0.287, while the minimum level of the prudential norm set by the NBK is 0.075. In addition, the tier two capital adequacy ratio (k2) was 0.885, while the minimum level of the k2 is 0.1. It was also noted that the current liquidity ratio (k4) also set by the NBK

AS OF APRIL 2018, BANK RBK HAS ENOUGH CAPITALIZATION AND LIQUIDITY.

was 19.984. It is worth noting that the required level of the k4 prudential norm is 0.3, meaning that the bank has much more liquidity than it is required by the NBK. Moreover, Bank RBK in its report notes that it possesses one of the highest amounts of liquid assets (232 billion tenge) in the Kazakhstani banking sector.

Previously, the bank had been experiencing financial difficulties due to liquidity shortages and a high level of non-performing loans since the second half of 2017, with the bank's current liquidity ratio falling down to 0.095, which was seriously lower than the required norm. The bank had liquidity issues not only in the national currency but also in foreign currencies. Because of these liquidity shortages, clients of the bank had some

issues when withdrawing money from their accounts. Later, at the end of 2017, the bank had to write off about 600 billion tenge to clean out its balance from bad loans.

To solve the bank's issues, the NBK required capital injections from the bank's major shareholders. The major shareholder of the bank, Vladimir Kim who owns more than 99% of the bank's total shares, agreed to increase the bank's capital by 160 billion tenge. At the same time, after some changes in the management of the bank and a capital increase by the major shareholder, the NBK also agreed to support the bank with additional ca-

**THE DECLARED
POSITIVE CHANGES
DEMONSTRATE
THAT THE BANK
HAS OVERCOME ITS
MOST DIFFICULT
TIMES.**

pital in the amount of 244 billion tenge, which should be returned later as the financial situation of the bank will get better. These capital injections had a major effect on the bank's liquidity and capital adequacy ratios.

In general, the declared positive changes demonstrate that the current shareholders and management of the bank are taking steps in the right direction. For example, based on these changes the S&P global credit rating agency increased the bank's long-term credit rating from CCC to B- in March 2018. Thus, we can say that the bank has overcome its most difficult times and we should expect some stability in the bank in the short term.

www.financialtribune.com

YEDİNCİ JAPONYA-ÇİN-GÜNEY KORE LİDERLER ZİRVESİ

OMIRBEK HANAYI

9 Mayıs 2018 tarihinde Japonya'nın başkenti Tokyo'da 7. Japonya-Çin-Güney Kore Liderler Zirvesi gerçekleştirildi. Üçlü zirveye Japonya Başbakanı Shinzo Abe, Çin Başbakanı Li Keqiang ve Güney Kore Devlet Başkanı Moon Jae-in katıldı. Öncelikle Japonya, Çin ve Güney Kore arasındaki başta üçlü serbest ticaret anlaşması olmak üzere siyasi ve ticari-ekonomik ilişkilerin değerlendirildiği söz konusu üçlü zirvede, bölgesel işbirliği konularının yanı sıra Kore Yarımadası'nın mevcut durumu da ele alındı. Konuşmasında Çin, Japonya ve Güney Kore'nin gerek Asya Pasifik'te, gerekse Dünyada büyük etkilere sahip önemli ekonomiler olduğunun altını çizen Li, üç ülke arasında serbest ticaretin geliştirilmesi ve bölgesel ekonomik entegrasyon çalışmalarının hızlandırılmasının gerekliliğine vurgu yaptı. Li, bu bağlamda üç ülke arasındaki ticari-ekonomik, yatırım ve teknik işbirliğinin güçlendirilerek, Çin-Japonya-Güney Kore Serbest Ticaret Anlaşması'na (CJK FTA) yönelik müzakereleri ve Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşması'nın (RCEP) imzalanmasını hız-

KORE YARIMADASI'NDAKİ BARIŞ FIRSATININ SÖZ KONUSU JAPONYA-ÇİN-GÜNEY KORE LİDERLER ZİRVESİ'NİN TEKRAR YAPILMASINI GEREKTİRDİĞİ VE BUNA İMKÂN SAĞLADIĞI SÖYLENEBİLİR.

landırma önerisinde bulundu. Abe, Japonya-Çin ve Güney Kore'nin, söz konusu liderler zirvesi çerçevesinde karşılıklı güven ve işbirliği arayışında bulunmasının hem kendi çıkarları hem de Kuzeydoğu Asya'da barış ve istikrarın korunması açısından yeni bir başlangıç niteliğinde olduğunu belirtti. Üç ülkenin yapay zekâ, dijital ekonomi ve altyapı inşaatı gibi alanlarda geniş bir işbirliği imkânına sahip olduğunu dile getiren Abe, üç ülkenin ticari-ekonomik işbirliği imkânlarını iyi değerlendirerek bölgesel ve küresel ekonomik gelişme için önemli rol oynamaları gerektiğini ifade etti. Güney Kore, Çin ve Japonya'nın tarihi komşu olmakla beraber önemli işbirliği ortaklıkları da olduğunu söyleyen Moon ise, bölgesel entegrasyonun hızlandırılması, Kore Yarımadasının nükleerden arındırılması ve bölgedeki barış ve istikrarın korunması için ülkesinin Çin ve Japonya ile pragmatik işbirliğini artırmaya hazır olduğunu belirtti.

Üçlü liderler zirvesinden sonra taraflar ortak bir bildiri yayınladı. Ortak bildiride tarafların Kore Yarımadası'nın nükleerden arındırılması ve bölgede barış ve istikrarın korunmasına yö-

nelik tüm çabaları desteklediklerini belirttiler. Özellikle 27 Nisan 2018'de gerçekleşen Güney ve Kuzey Kore liderlerinin tarihi görüşmesi ile ortak bir deklarasyonun imzalanmasının büyük takdirle karşılandığı belirtildi. Bu bağlamda üç ülkenin Kore Yarımadası ve Kuzeydoğu Asya'da barış ve istikrarın korunması için ortaklaşa çaba harcayacağı açıklandı. Bildiride ayrıca, üç ülke arasındaki ticari, ekonomik, yatırım, teknik ve turizm işbirliğinin ve iş bağlantılarının güçlendirilmesi, dolayısıyla CJK FTA müzakereleri ve RCEP anlaşmasının imzalanmasına yönelik çalışmaların hızlandırılması öngörüldü.

Söz konusu üçlü zirve çerçevesinde Abe, Li ve Moon arasında ayrı ayrı ikili görüşmeler de gerçekleştirildi. Ayrıca Abe, Li ve Moon birlikte 6. Çin, Japonya ve Güney Kore İş Forumu'na da katıldı. Zirve kapsamında Japonya'da 3 günlük resmi ziyarette bulunan Li ise, sırasıyla Abe, Japonya İmparatoru Akihito, Hokkaido Valisi Harumi Takahashi, Japonya Temsilciler Meclisi Başkanı Masaaki Oshima, Senatör Ida Tadashi ve diğer Japon yetkilileriyle bir araya gelerek Çin-Japonya ikili ilişkilerinin yanı sıra, bölgesel bazdaki önemli konuları görüştü. Aynı zamanda bu, Li'nin ilk Japonya ziyareti ve Çin Başbakanının 8 yıllık bir aradan sonraki ilk resmi Japonya ziyaretidir.

İki buçuk yıl aradan sonra tekrar düzenlenen 7. Japonya-Çin-Güney Kore Liderler Zirvesi, özellikle Kore Yarımadası'ndaki barış ve istikrarın korunmasına yönelik tarihi adımların atıldığı bir dönemde gerçekleşmesi nedeniyle oldukça önemli bir yere sahiptir. Çünkü son olarak Kasım 2015'te Güney Kore'nin başkenti Seul'de yapılan Japonya-Çin-Güney Kore Liderler Zirvesi, son yıllarda artan ve Japonya-Çin Sankaku (Diaoyu) adaları tartışması, Kore Yarımadası Gerginliği, ABD ve Güney Kore'nin bölgede THAAD füze sistemini konuşlandırmaya çalışması ve diğer bölgesel sorunlardan dolayı durdurulmaktaydı. Ancak son dönemde Kuzey Kore'nin Güney Kore'deki Kış Olimpiyatları'na katılması, Kuzey Kore lideri Kim Yong-un'un Çin ziyareti (Bu ziyaret, Kim Yong-un'un bilinen ilk yurt dışı ziyareti) ile Güney ve Kuzey Kore liderlerinin tarihi görüşmesi gibi önemli gelişmelerden sonra gündeme gelen Kore Yarımadası'ndaki barış fırsatının, söz konusu Japonya-Çin-Güney Kore Liderler Zirvesi'nin de tekrar yapılmasını gerektirdiği ve buna imkân sağladığı söylenebilir. Diğer taraftan ABD'nin, Çin ve Japonya üzerindeki ekonomik baskısını artırması da tarafların, söz konusu üçlü zirveye ve bölgesel ekonomik entegrasyona daha çok önem vermesine neden olduğu söylenebilir.

A NEW PRIME MINISTER ELECTED IN ARMENIA

www.kabar.kg

LIDIYA PARKHOMCHIK

On May 8, 2018, leader of parliamentary Yelq Alliance Nikol Pashinyan was elected by Armenia's National Assembly as the country's new prime minister. In order to be elected, 42-year-old Pashinyan needed at least 53 votes in the 105-seat parliament. In a vote in the National Assembly, 59 parliamentarians backed Pashinyan with 42 voting against. Pashinyan, who headed the recent nationwide protest movement that forced long-standing leader of Armenia Serzh Sargsyan to resign from the prime ministerial position, was the only candidate for the post, which has become the most powerful in Armenia following the constitutional reform. During the previous, similarly non-competitive first round of voting held on May 1,

**LEADER OF
PARLIAMENTARY
YELQ ALLIANCE
NIKOL PASHINYAN
WAS ELECTED
BY ARMENIA'S
NATIONAL
ASSEMBLY AS THE
COUNTRY'S NEW
PRIME MINISTER.**

2018, Pashinyan lacked support from the ruling Republican Party of Armenia (RPA), which controls a majority of 58 seats in the parliament. That time, he received 45 votes, while 56 deputies from the RPA voted against. However, the next day after the National Assembly's extraordinary session the RPA announced its decision to support Pashinyan during the second round of the election.

There were a number of reasons for the RPA to support Pashinyan's candidacy. Firstly, according to Armenia's constitution, in case the prime minister is not elected by the majority of votes after the second round of the election the National Assembly should be dissolved, which was disadvantageous for parliamentarians from the ruling party. Moreover, after the National Assembly voted against the leader

of the mass protest movement, Pashinyan called for peaceful protests to take place nationwide asking his supporters to continue acts of civil disobedience. As a result, on May 2, 2018, thousands of Armenians responded to the call for the general strike, blocking key roads and government buildings across the country. For instance, in the capital Yerevan demonstrators closed entrances to several ministry buildings and stopped traffic on the route to the airport, disrupting the rail and metro services. Protests also took place in the second largest city of the country, Gyumri, while in the city of Vanadzor demonstrators blockaded the mayor's office and other civic buildings. Taking into account all these facts, the RPA chose to support Pashinyan's bid to become a prime minister.

After taking the office, the opposition leader announced that his priority would be to hold an early parliamen-

“

**THE PEACEFUL
VELVET
REVOLUTION
CLEARLY SHOWED
THAT THERE WAS
A HIGH DEMAND
FOR FAR-REACHING
CHANGES IN
ARMENIA'S
POLITICAL
ESTABLISHMENT.**

”

tary election, which should make it possible to rebalance the power in the National Assembly dominated by the allies of his predecessor. However, before appointing a new election date, there is a need, as required by the constitution, to form a new government, which should prepare an action plan for parliamentary debates within 20 days. However, there is no guarantee that the RPA will further support Pashinyan's political and economic initiatives. In fact, the ruling party endorsed Pashinyan for the prime ministerial post only to preserve the national unity of Armenia but it has concerns about his ability to run the country. Nevertheless, the so-called peaceful velvet revolution that began with a non-violent march on March 31, 2018 clearly showed that there was a high demand for far-reaching changes in Armenia's political establishment, which suffered from the crisis of legitimacy.

PUTIN SWORN INTO OFFICE FOR THE FOURTH TERM

www.bostonherald.com

ABULKHAIRKHAN ZHUNISBEK

On May 7, 2018, Vladimir Putin was sworn in for the fourth term as the President of the Russian Federation during the ceremony at the Grand Kremlin Palace in Moscow following his landslide victory in the presidential election in March where he had secured 76.6% of votes. No foreign leader attended the ceremony with the majority of 5,000 guests being the country's senior officials, lawmakers, prominent figures and heads of the diplomatic missions accredited to Russia. In the inaugural speech, Putin outlined his policy priorities for the coming six years of the presidency. According to him, Russia's "security and defense capabilities are reliably ensured" and from now on the focus should be shifted to promoting the economic and technological development with the aim of turning the country

“

DURING HIS THIRD TERM, PUTIN PURSUED THE ASSERTIVE FOREIGN POLICY TO PORTRAY RUSSIA'S IMAGE OF A GLOBAL SUPER-POWER.

”

into the world's fifth largest economy up from its present 12th rank. However, the current standoff with the West will make achieving this goal more difficult as the isolation and economic sanctions present a serious hurdle in diversifying and modernizing the economy.

During his third term (2012-2018), Putin pursued the assertive foreign policy by annexing the Crimean peninsula from Ukraine in 2014, stepping up its presence in the Middle East and engaging in an informational war against the West to portray Russia's image of a global superpower. This great-power foreign policy helped Putin to boost his own approval rating up to the record level of 87% but heavily damaged the economy due to the Western economic sanctions aggravated by low hydrocarbon prices. As a result, a sharp decline in the living conditions of Russian citizens and a growing

wealth inequality can be observed in the country that many view as the main weaknesses of his rule. Putin's domestic political rivals, including Alexey Navalny who was barred from running in the presidential election in March, have been eager to exploit this and a day before the inauguration ceremony organized protests across Russia against Putin's new term under the slogan "He is not our tsar". Therefore, there were speculations that Putin might consider appointing Alexey Kudrin, the former finance minister and liberal reformist, to the post of the prime minister to lead changes in the economy and restore the ties with the West. Nevertheless, Putin nominated Dmitry Medvedev, who has been serving as the prime minister since 2012, for the new term. The State Duma, Russia's lower house of parliament, confirmed Medvedev's appointment overwhelmingly, voting 374 against

“

MANY VIEW A SHARP DECLINE IN THE LIVING CONDITIONS OF RUSSIAN CITIZENS AND A GROWING WEALTH INEQUALITY AS THE MAIN WEAKNESSES OF PUTIN'S RULE.

”

56 in favor of him. Observers view this as yet another illustration of Putin's intent to favor continuity over making any change.

There is also the issue of transit of power since the Russian constitution limits the presidency with two consecutive terms in effect barring Putin from running again when his new term ends in 2024. There are several possible scenarios of what will happen next. One is the extension of his rule either by the constitutional change that abolishes any term limits or by staying in power in a different role like he did in 2008 switching to the premiership and returning back to Kremlin in 2012. Another option is to pass the helm of power to a successor loyal to him. However, the latter scenario is less likely to occur since it bears significant risks as this may destabilize the ruling elite and spark infighting among the rival clans in Kremlin.

BANK OF ASTANA SET NEW TEMPORARY RESTRICTIONS ON FINANCIAL TRANSACTIONS

DANIYAR NURBAYEV

According to the press service of Bank of Astana, the bank has set new temporary restrictions on its clients' financial transactions. The bank notes that the restrictions are set due to liquidity shortages. The bank management has stated that it is involved in negotiations with the National Bank of Kazakhstan (NBK) and some potential investors. In addition, the bank is considering support from other second tier banks and some state owned development organizations.

The bank introduced initial restrictions on the clients' financial operations on April 22, 2018 to last until May 2, 2018. At that time, the restrictions concerned only two types of

financial transactions. First, the bank restricted its clients from transferring more than 200,000 tenge daily from their accounts to other accounts. Second, clients were limited to withdrawing only up to one million tenge per week. The new limits cover more financial transactions and will last until June 1, 2018. There are eight newly set restrictions. For instance, individual clients cannot withdraw more than 100,000 tenge per month in cash from ATMs or transfer more than 50,000 tenge daily between different accounts. Furthermore, the bank has fully restricted the use of credit cards. It is worth mentioning that the bank has also restricted cashless payments. The bank's clients can only spend 100,000 tenge per month for their cashless payments

using their debit cards.

The bank's problems began after the April 18, 2018 government meeting devoted to the NBK's work, during which President of Kazakhstan Nursultan Nazarbayev stated that Eximbank, Bank of Astana and Qazaq Banki were in poor financial conditions. At the same time, the NBK reported that Bank of Astana was fined 18.7 million tenge for the failure to provide some information related to the bank's clients. It is important to note that this information from the authorities acted as a catalyst of the bank's problems. Because of the statement made by the president and the NBK report about the bank, clients of Bank Astana started with-

THERE IS A HIGH PROBABILITY THAT BANK ASTANA WILL JOIN THE LIST OF KAZAKHSTAN'S BANKRUPT BANKS UNLESS ITS SHAREHOLDERS COME UP WITH AN URGENT RESCUE PLAN WITH ASSISTANCE FROM EXTERNAL PRIVATE ENTITIES OR GOVERNMENT INSTITUTIONS.

drawing their savings from the bank, aggravating its liquidity shortage issues.

Overall, it is clear that without capital injections from the bank's existing shareholders, finding new investors or getting financial help from the government the bank will not be able to improve its current difficult situation. As the bank lost its credibility, it will not be able to attract new deposits or receive new loans from the market. Therefore, there is a high probability that Bank Astana will join the list of Kazakhstan's bankrupt banks unless its shareholders come up with an urgent rescue plan with assistance from external private entities or government institutions.

THE BANK INTRODUCED INITIAL RESTRICTIONS ON THE CLIENTS' FINANCIAL OPERATIONS ON APRIL 22, 2018 TO LAST UNTIL MAY 2, 2018.

KANAT MAKHANOV

An interim agreement the Eurasian Economic Union (EEU) and Iran on establishing a free trade zone was signed in Astana on May 17, 2018 within the framework of the annual Astana Economic Forum. Minister of National Economy Timur Suleimenov noted that for tradable goods from Kazakhstan the Iranian market capacity was more than \$8 billion and that more favorable terms would make it possible for domestic producers to increase exports to Iran by more than 30 times. In addition, an agreement on trade and economic cooperation between the EEU and China was signed on the same day in Astana. According to the Ministry, this agreement will offer better conditions for Kazakhstani commodities to access the Chinese

“

IRAN IS A LARGE MARKET WITH THE RAPIDLY GROWING POPULATION OF OVER 80 MILLION PEOPLE AND THE GDP OF \$425 BILLION.

”

market contributing and enhancing trade cooperation. The minister also added that similar negotiations with India, Egypt and Israel were underway.

In case of Iran, this is a considerable progress in the way of reaching a free trade agreement that has been negotiated for a number of years. In December 2016, for instance, President Rouhani paid visits to Russia, Armenia, Kyrgyzstan and Kazakhstan and signed a number of documents covering issues of bilateral cooperation. The agreement with China is also a continuation of the process that began in 2015. In October 2017, the Eurasian Economic Commission and the Ministry of Commerce of China signed the Joint Statement on the Principal Completion of the Negotiations on the Agree-

ment on Trade and Economic Cooperation during the meeting held in the city of Hangzhou, China. The realization of the Chinese Belt and Road initiative remains one of the primary objectives of the development of this cooperation.

Iran is a large market with the rapidly growing population of over 80 million people and the GDP of \$425 billion. However, the trade turnover between Iran and Kazakhstan has been decreasing over the last three years and was only \$552.6 million in 2017, which is low taking into account the GDP sizes and geographic proximity of the two countries. Out of this amount, \$484.5 million accounts for exports of Kazakhstan to Iran. 90% of these exports consist of metal and cereals. Although Iran is one of the major economies and political powers

THE FREE TRADE AGREEMENT IS EXPECTED TO HAVE A POSITIVE EFFECT ON BILATERAL TRADE BETWEEN THE EEU AND IRAN.

on the Eurasian continent, its trade relations with Kazakhstan and the rest of the EEU countries are currently limited to few sectors. The free trade agreement is expected to have a positive effect on bilateral trade between the EEU and Iran. The case of Vietnam can be illustrative in this regard and serve as a story of success. Thus, from 2015 when the first agreement on free trade was reached between the EEU and Vietnam to 2017 the amount of trade between Kazakhstan and Vietnam increased by 2.6 times. Moreover, exports of Kazakhstan to Vietnam have grown much faster than imports. As a result, the total trade of Kazakhstan with Vietnam (\$542.7 million) is comparable to that with Iran (\$552.6 million) in spite of the vast difference between the two countries in terms of the geographical distance from Kazakhstan.

COLLECTIVE PORTRAIT OF MILLENNIALS

GULNAR NADIROVA

According to some sociologists, millennials, also known as Generation Y, Digital Natives, Generation Me, are a generation born approximately between 1980 and 2000. Millennials are the largest demographic group of the world's population, and their preferences, lifestyle and thinking will determine the livelihoods and global culture, as well as stimulate economic strategies for the next 20-30 years. Therefore, it is important to clearly understand what characteristics of this generation can significantly affect the future and are already affecting the existing reality today. Currently, Asia has more than 1 billion millennials, and, in a broader sense, developing countries are home to 86% of the world's millennials. It turns out that the mentality of the societies of the East or some part of it will determine largely the future state of humanity.

MILLENNIALS ARE THE LARGEST DEMOGRAPHIC GROUP OF THE WORLD'S POPULATION, AND THEIR PREFERENCES, LIFESTYLE AND THINKING WILL DETERMINE THE LIVELIHOODS AND GLOBAL CULTURE, AS WELL AS STIMULATE ECONOMIC STRATEGIES FOR THE NEXT 20-30 YEARS.

Like every generation, millennials have general and unique features that make them different from their predecessors. This is the first generation in history that has completely plunged into the world of digital technologies (Digital Natives), a world that has shaped its identity and created strong political, social and cultural attitudes. This leads to a high education status for millennials, and most of them believe that education is an important factor for success in life, and they are willing to take on debts to get a coveted diploma. Millennials not only adapt to computer and Internet services faster, because they have always had them, but in general they can quickly adapt to a world that is undergoing rapid technological changes. Moreover, they crave these changes, thereby pushing technology producers towards constant innovation.

A number of scientists dealing with social and demographic problems

believe that many stereotypes have been formed regarding millennials, and many of them do not correspond to reality. Indeed, certain statements that are true for one community may not be confirmed in other historical, political and social conditions. Nevertheless, it should be recognized that the overwhelming majority of millennials consciously and responsibly approach health, nutrition, ecology, other social and economic problems. Perhaps they are the most balanced conscious generation to date. Apparently, this is due to the fact that as a result of globalization there is a much stronger sense of community, both locally and globally, than ever before. Millennials around the world are striving for leadership, but their attitude towards a career growth is very different. It does not matter in Central and Eastern Europe, but titles are important for this generation in the Asian and African communities. Millennials are generally less religious than their predecessors, even in the Middle East, judging from recent studies in the region. Many of the millennial activists who participated in the Arab spring are now investing their energy in NGOs, not in political parties.

Most millennials consider themselves global citizens, who are responsible for making the world a better place. Perhaps they are less patriotic in the national sense of this concept and more cosmopolitan, which allows them to contribute to the common welfare of world society. Respect for citizens regardless of their

ethnic, racial origin, religious affiliation, diversity of values, rejection of social injustice, willingness to act to make the world a more just and sustainable place, and responsibility for their actions – these are the features that are more or less perceived as a positive model of this generation's representatives.

At the same time, they are not deprived of pragmatism and egocentrism (Generation Me), as well as a constant thirst for mobility and communication, mainly through social networks. Their hobby for social networks seems like a waste of time for older generations, but we must admit that social media is a very important tool in the modern world, the use of which becomes a necessity for everyone. Millennials, however, report the highest levels of stress and depression than any other generation at the same age. The supply of educated workers is much higher than the demand for them in the workforce, so the great number of them are either unemployed or underemployed.

All of the above characteristics together, obviously, represent the most acceptable model for survival in the modern world, with its political instability, economic crises, and social cataclysms of the 21st century. Unfortunately, the older generations could not guarantee to those who follow them a safe, comfortable and sustainable existence, and it remains to be hoped that millennials will be more successful in this respect when they start to make decisions

THE ABOVE CHARACTERISTICS TOGETHER, OBVIOUSLY, REPRESENT THE MOST ACCEPTABLE MODEL FOR SURVIVAL IN THE MODERN WORLD, WITH ITS POLITICAL INSTABILITY, ECONOMIC CRISES, AND SOCIAL CATAclysms OF THE 21ST CENTURY.

DAUREN ABEN

On May 14-15, 2018, Kazakhstan hosted the ninth round of the high-level meeting of the Astana process on Syria after a five-month break, during which Russia took the lead in the peace efforts by organizing the Congress of the Syrian National Dialogue. In addition to the delegations of Iran, Russia and Turkey, the three guarantor states of the ceasefire regime, and the United Nations (UN), the representatives of the Syrian government and armed opposition groups attended the meeting. Observers from Jordan also participated in the event, but the United States did not take part in the negotiations in Astana this time, despite the hope expressed by Russia's Presidential Envoy for Syria Alexander Lavrentyev that the U.S. side would choose not to "isolate themselves from the political process". During the

**KAZAKHSTAN
HOSTED THE
NINTH ROUND OF
THE HIGH-LEVEL
MEETING OF THE
ASTANA PROCESS
ON SYRIA AFTER A
FIVE-MONTH BREAK
DURING WHICH
RUSSIA TOOK THE
LEAD IN THE PEACE
EFFORTS.**

first day, the parties engaged in bilateral and multilateral consultations, and a plenary session concluding the talks was held on the second day. It is worth mentioning that the talks in Kazakhstan's capital took place amid a backdrop of heightened tensions in the Middle East caused by Israel's military strikes against Iran's forces in Syria and U.S. President Trump's decision to withdraw from the Joint Comprehensive Plan of Action.

In their joint statement adopted following the meeting, Iran, Russia and Turkey once again reaffirmed their commitment to the sovereignty, independence, unity and territorial integrity of Syria. The guarantor states underlined the importance of the de-escalation areas, which were created in accordance with the memorandum signed in Astana a year ago, highlighting the key role that these areas play in maintaining the ceasefire

regime and reducing the level of violence in Syria. The parties welcomed the second meeting of the working group on the release of detainees/abductees, the handover of bodies and the identification of missing persons, which had been held prior to the Astana high-level talks with the participation of experts from the UN and the International Committee of the Red Cross. It was emphasized that the continuation of the working group's activities was necessary for building confidence between the conflicting parties.

In an unexpected move that demonstrates Moscow's intention to intensify its role in the peace talks, the parties announced that the next high-level international meeting on Syria would be held in Sochi in July 2018. According to Lavrentyev, "taking into account the situation on the ground, the new realities, we would like to give new mo-

“

FOR THE PURPOSE OF ACHIEVING INTER-SYRIAN PEACE, IT WOULD BE MORE DESIRABLE TO CONTINUE HOLDING MEETINGS IN KAZAKHSTAN, WHICH IS NOT INVOLVED IN THE SYRIAN WAR.

”

mentum to further work, shifting the focus more towards the political and humanitarian components". However, the overall situation in Syria is far from stabilizing, and restoring normal and peaceful life in this country will require more efforts and concessions from all the interested parties. It is difficult to predict if the Russia-initiated inter-Syrian dialogue will be instrumental in advancing the peace settlement as the constitutional committee that was envisioned by Moscow as a primary mechanism of the political process is still to begin its work in Geneva. The Syrian armed opposition declared that its delegation would boycott the planned meeting in Sochi due to Russia's military involvement in Syria and active support of President Bashar Assad. Indeed, for the purpose of achieving inter-Syrian peace, it would be more desirable to continue holding meetings in Kazakhstan, which is not involved in the Syrian war.

www.blogprnewswire.files.wordpress.com

UNITED STATES MOVES ITS EMBASSY TO JERUSALEM

ABULKHAIRKHAN ZHUNISBEK

On May 14, 2018, the United States relocated its diplomatic mission in Israel from Tel Aviv, where all other foreign embassies are located, to Jerusalem. The move follows President Donald Trump's December 6, 2017 decision to recognize Jerusalem as the capital of Israel. To mark the occasion, the inaugural ceremony was held in the U.S. Embassy's temporary building attended by about 800 people, including Trump's daughter Ivanka Trump and son-in-law Jared Kushner, some U.S. congressmen and dozens of foreign ambassadors. According to the U.S. State Department, at this stage the embassy will be based on the pre-existing U.S. consulate before a permanent diplomatic compound is built by the end of 2019. In a video address to the ceremony participants, President Trump said that this had been "a long time coming" and stressed that the United States "re-

“

ACCORDING TO THE U.S. STATE DEPARTMENT, AT THIS STAGE THE EMBASSY WILL BE BASED ON THE PRE-EXISTING U.S. CONSULATE BEFORE A PERMANENT DIPLOMATIC COMPOUND IS BUILT BY THE END OF 2019.

”

mains fully committed to facilitating a lasting peace agreement" between Israel and Palestine. Observers, however, point out that this relocation harms Washington's credibility as a mediator in the long standing Israeli-Palestinian conflict.

Taking into account the fact that both Palestinians and Israelis claim Jerusalem as their capital, a home to some of their holy sites, the established policy of the international community and the United States has been that Jerusalem's final status and borders can only be decided during direct negotiations between the two sides. It is precisely for this reason that since the 1979 Camp David Accords all the previous U.S. presidents serving in office have refused to recognize Jerusalem as the capital of Israel issuing waivers suspending the Jerusalem Embassy Act passed by the U.S. Congress in October 1995, which urges the federal government to recognize the city as Israel's

undivided capital.

The White House argues that it still upholds this approach and is not taking sides. In contrast to the stance of the right-wing government of Israel, which declares its unwillingness to make any concessions over the city and views it as "Israel's eternal and undivided capital", Trump intentionally avoids mentioning Jerusalem as an undivided capital explaining the move as a mere "recognition of reality". It is also important to note that the new embassy is situated far from the Old City where all the contested sites are located and lies between West Jerusalem, where Israel's government sites are based, and the demilitarized zone. Considering Palestine's intention to make East Jerusalem the capital of its future state, the location of the embassy should not be consequential if the peace process is restarted. This may suggest that the United States remains committed to the idea of dividing Jerusalem between Israel and Palestine.

“

NO MAJOR U.S. ALLY IN THE WEST SUPPORTED THIS RELOCATION AS IT IS CLEAR THAT AT A TIME WHEN THE REGION IS IN TURMOIL THIS MOVE IS COUNTERPRODUCTIVE AND MAY FURTHER ESCALATE THE SITUATION.

”

However, the embassy's relocation significantly increases the risk of a delay in achieving a final peace agreement acceptable to both sides, including a two-state solution. Trump's decision has evoked a heavy criticism from the Palestinian authorities whose chief negotiator Saeb Erekat said that Washington was "no longer a partner and a broker" and threatened not to participate in any talks with the U.S. participation. Ahead of the embassy's opening ceremony violent clashes erupted in the Gaza strip leading to the killing of 43 Palestinians by Israeli forces, which may have unpredictable repercussions. In addition to the United States, Guatemala, Paraguay, the Czech Republic, Honduras and Georgia are due to move their embassies to Jerusalem. At the same time, no major U.S. ally in the West supported this relocation as it is clear that at a time when the region is in turmoil this move is counterproductive and may further escalate the situation.

KANAT MAKHANOV

In its report titled “The State of Food Security and Nutrition in Europe and Central Asia” for 2017, the UN Food and Agriculture Organization (FAO) admits that the European and Central Asian countries have made substantial progress in reducing the prevalence of undernourishment. However, the report also reveals that over 5.2 million people in Central Asia still do not get enough food. Despite significant improvements during the last decade, the situation concerning undernutrition in the region currently appears stagnant. The prevalence of undernutrition is almost entirely related to the Caucasus and Central Asia. Particularly, Tajikistan has the highest prevalence of undernutrition in Central Asia.

The report is based on an analysis of a range of nutrition indicators

“

THE UN FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION'S REPORT REVEALS THAT OVER 5.2 MILLION PEOPLE IN CENTRAL ASIA STILL DO NOT GET ENOUGH FOOD.

”

of countries and aimed to promote progress in achieving sustainable development by 2030 providing estimates of the number people affected by undernutrition worldwide. According to the report, during 2014-2016 more than 2.6 million people in Tajikistan, or almost one third of the population, were undernourished. Interestingly, the prevalence of undernourishment in Tajikistan gradually decreased from 41.5% to 30.1% during 2004-2016. In absolute terms, the number of people undernourished has decreased from 2.8 to 2.6 million. The situation might sound even more contradictory if to mention that 58% of the labor force in Tajikistan work in the agricultural sphere. The primary reason for that is the low labor productivity in agriculture, which accounts for 27% of the country's GDP. Apart from that, poverty of the population contributes significantly to food insecurity.

For instance, Tajikistan has the lowest GDP per capita in Central Asia barely reaching \$933. The rest of the regional countries show relatively secure levels of undernourishment with 6.4% of the population in Kyrgyzstan, 6.3% in Uzbekistan and 5.5% in Turkmenistan. Kazakhstan appears to be the most food secure country of the region with less than 2.5% of population being undernourished. Relatively low levels of undernutrition in the above-mentioned countries are largely due to technical advancements in agriculture and overall economic growth.

High prevalence of undernutrition in Central Asia remains to be a serious challenge in the context of sustainable development. Despite some common causes like climate change, land degradation and others, in case of the Central Asian states the problem of undernutrition is largely caused by specific economic reasons and derived from policy-making of their current leadership. Indeed,

the problems of food security are not being tackled properly in the countries of the region, especially those with high prevalence of malnutrition where policies and measures often turn out to be merely declarative. For instance, the high concentration of labor in agriculture in Tajikistan and Uzbekistan can be explained by high real unemployment rates that are usually much higher than official rates. In most of the cases, agriculture is the last resort for unskilled abundant labor. Thus, insufficient nourishment is often derived from low productivity and low income of labor. Obviously, the issue of food security necessitates efficient and comprehensive approaches and reconsideration in the context of the sustainable development strategy. The existing and potential negative conditions such as climate change, water scarcity and the prevalence of natural disasters will increase economic, social and other costs of inefficient policies related to food security in Central Asia.

KAZAKHSTAN'S CURRENT ACCOUNT DEFICIT IS THE LOWEST IN THE LAST THREE YEARS

DANIYAR NURBAYEV

According to the National Bank of Kazakhstan (NBK), in the first quarter of 2018 the country's current account deficit decreased by 93.21% to \$95 million from \$1.4 billion in comparison with the same period of 2017. Furthermore, it was also noted that the current account deficit was the lowest since the first quarter of 2015 when the deficit was about \$4 million. It is worth mentioning that before the plunge of the global oil prices in 2014, Kazakhstan used to have current account surpluses. For

BEFORE THE PLUNGE OF THE GLOBAL OIL PRICES IN 2014, KAZAKHSTAN USED TO HAVE CURRENT ACCOUNT SURPLUSES.

example, the country had yearly current account surpluses from 2010 to 2014, reaching the highest surplus in the amount of \$10.2 billion in 2011. Since 2015, the country has been having current account deficits every year. The highest current account deficit of \$8.9 billion was reached in 2016.

The NBK also shows that the country's trade balance reached \$5.3 billion in the first three months of 2018, which is its highest level since the end of 2014 when the quarterly trade balance reached \$6.3 billion.

In a year, the trade balance grew by 23.3% from \$4.3 billion in the first quarter of 2017. It is also noted that in 2017 the country's annual trade balance was \$17.4 billion, which is 89.7% higher than in 2016. Despite a significant growth in the trade balance in 2017, it is still significantly lower than the level of 2014, when it was equal to \$36.2 billion.

The NBK reports that the country had the financial account deficit (excluding the NBK reserve assets) in the amount of \$600 million during January-March 2018. In the same period of 2017, the country experienced the financial outflow in the amount of \$1.6 billion. The outflow of the capital in 2018 was ma-

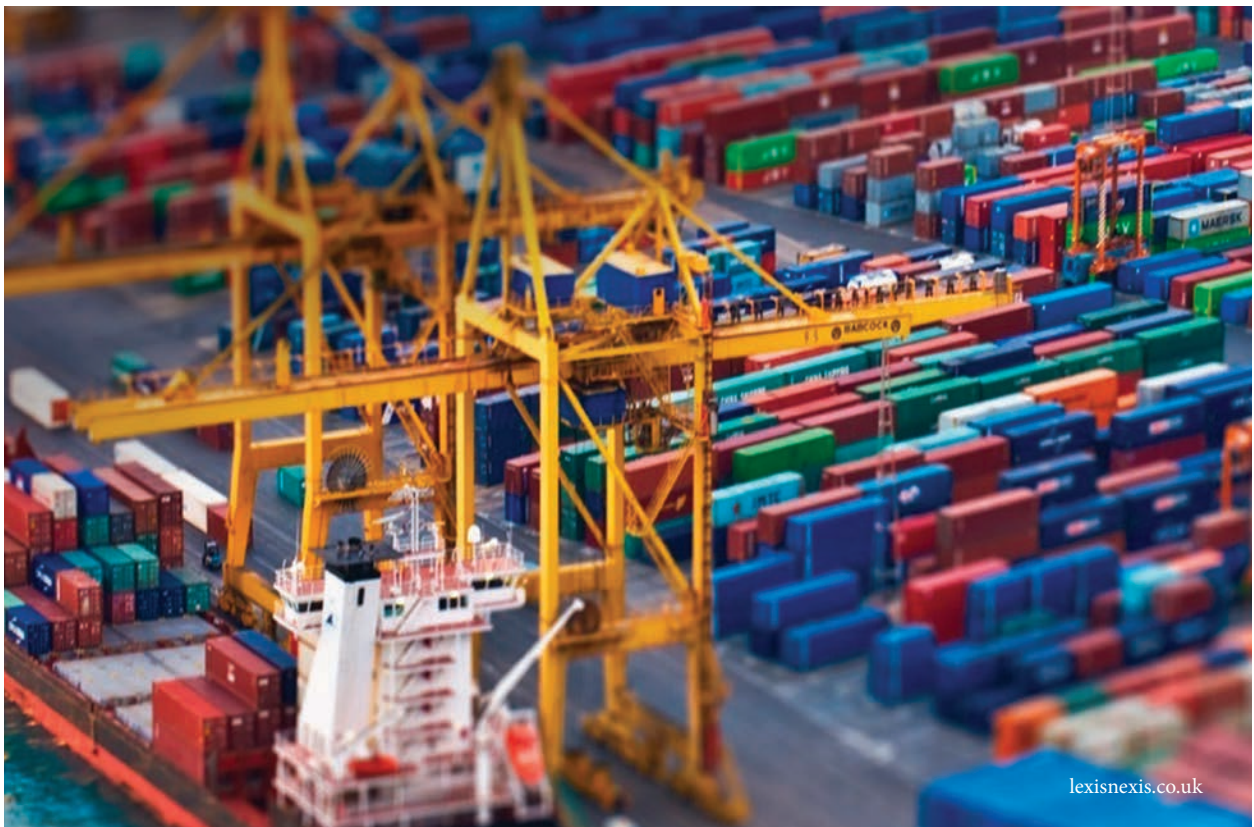
“

DESPITE A SIGNIFICANT GROWTH IN THE TRADE BALANCE IN 2017, IT IS STILL SIGNIFICANTLY LOWER THAN THE LEVEL OF 2014, WHEN IT WAS EQUAL TO \$36.2 BILLION.

”

inly due to the repurchase of global depositary receipts of KazMunaiGas Exploration Production by its parent company, KazMunaiGas, to increase its control.

Overall, the country's balance of payments is improving, and the main reason for such an improvement is the growing oil prices. For example, the average oil price (Brent) for 2016 was \$40.68 per barrel, and it rose to \$52.51 per barrel in 2017. It is expected that in 2018 the average oil price will reach \$64.7 per barrel. Based on this expectation, it is quite probable that in 2018 Kazakhstan will have the current account surplus for the first time since 2014.

ZHANDOS RANOV

Dünya Bankasının raporunda, yeni ortaya çıkan teknolojiler akımında, "kişiden kişiye işlemlerin ve bilgi akışlarının güvenilen bir aracıya ihtiyaç duyulmaksızın gerçekleşmesini sağlayan dijital teknolojiler" olarak açıklanabilecek blok zincirlerin yer aldığı, bu teknolojilerin aynı zamanda, ülkeler için bir dizi politik zorlukları da ortaya çıkardığı belirtildi.

Raporda, Avrupa ve Orta Asya bölgelerinde öngörülen ekonomik büyümenin hızlanmasıyla birlikte bölge ülkelerinin, yenilikçiliği sağlamak ve hizmet standartlarını yükseltmek ve iyileştirmek için yeni dijital teknolojilerden yararlanması gerektiği vurgulandı. Bölgedeki politika yapımcıların da eldeki potansiyelin tamamını açığa çıkarmakla birlikte yeni teknolojilere ilişkin aldatıcı olabilecek düşünceler arasında doğru bir denge kurması ve

“

**GÜRCİSTAN'DA
VERGİ MUAFİYET-
LERİ VE DÜŞÜK
ELEKTRİK FİYAT-
LARI SAYESİNDE
KRİPTO PARA MA-
DENCİLİĞİ ŞAŞIR-
TICI BİR ŞEKİLDE
YAYILMIŞTIR.**

”

politikaların, vatandaşların iş gücü ve ürün piyasalarındaki artan esnekliğe uyum sağlamalarına yardımcı olması gerektiği kaydedildi.

Blok zinciri teknolojisinin ilk uygulamaları, merkez bankalarına ihtiyaç duyulmaksızın dijital para üreten ve finansal kuruluşlar olmaksızın ödemelerin yapılmasına olanak sağlayan kripto para birimleri olmuştur. Kripto para değerlerinin aşırı derecedeki oynaklığı bunların ulusal para birimlerine bir alternatif olarak uygulanabilirlikleri hakkında şüphelere yol açarken, kripto para madenciliği ile ilişkili elektrik maliyetlerinin giderek yükselmesi de bir başka endişe kaynağıdır. Ancak bunun altında yatan blok zinciri teknolojisi, daha yaygın bir şekilde kabul görmektedir. Bölgedeki bazı hükümetler, kamu hizmetlerinin daha güvenli, şeffaf ve verimli hale getirilebilmesi amacıyla dijitalleştirilmelerine ve etkinleştirilmelerine yönelik olarak blok zinciri

teknolojisinin üzerindeki birtakım denemelere şimdiden başlamışlardır.

Bu teknolojiler aynı zamanda, ülkeler için bir dizi politik zorlukları da ortaya çıkarmıştır. Öne çıkan zorluklar arasında, finansal gözetimin sağlanması, kara para aklama, vergi kaçırma ve yasa dışı işlemler ile mücadele konuları yer almaktadır. Hükümetlerin kripto para madenciliği için gerçekleştiren çok yüksek elektrik tüketimi sorununu da ele almaları gerekmektedir. Blok zinciri teknolojilerinde uzmanlaşan yeni şirket oluşumlarının nasıl destekleneceği de yine hükümetlerin ilgilenmesi gereken kilit konular arasında yer almaktadır.

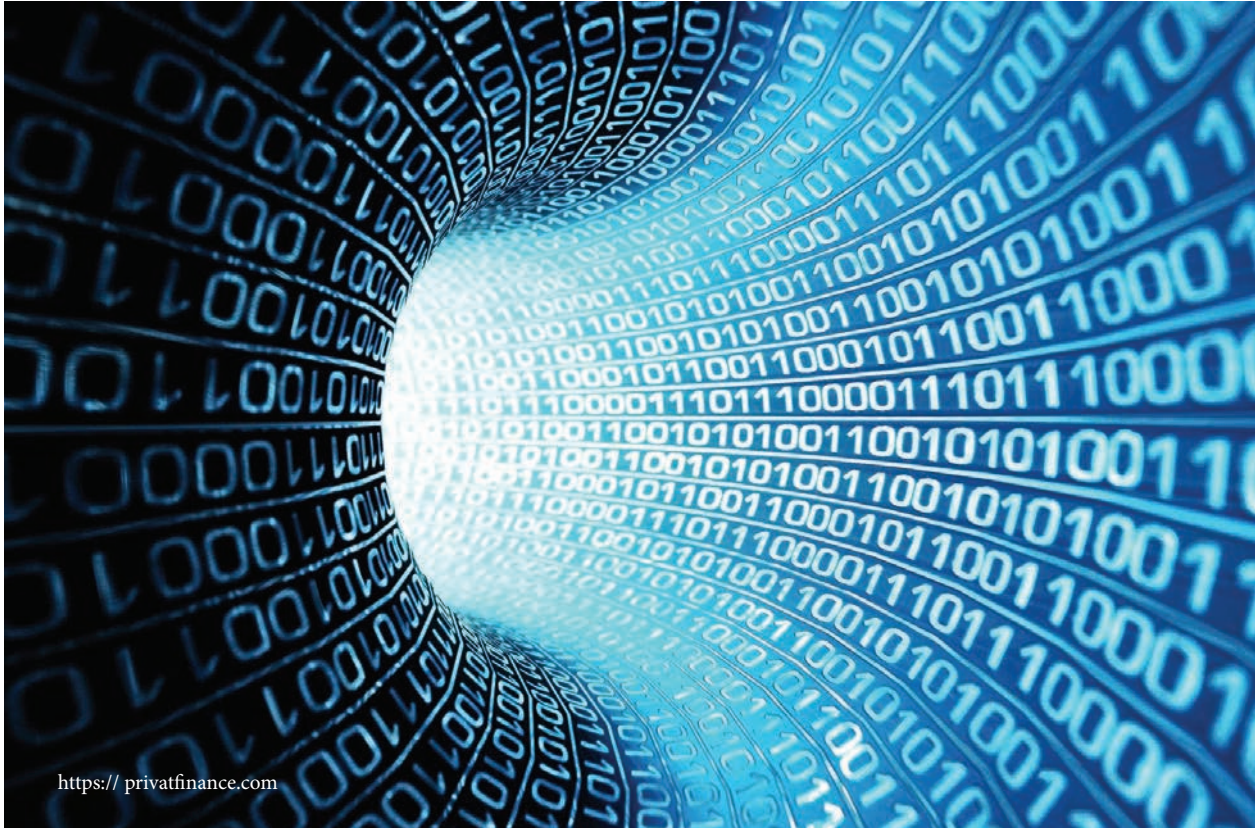
Dünya Bankasının raporunda, özellikle Orta Avrupa ve Türkiye olmak üzere Avrupa ve Orta Asya bölgele-

**BLOK ZİNCİRİ
TEKNOLOJİSİNİN İLK
UYGULAMALARI,
MERKEZ
BANKALARINA
İHTİYAÇ
DUYULMAKSIZIN
DİJİTAL PARA
ÜRETEN VE FİNANSAL
KURULUŞLAR
OLMAKSIZIN
ÖDEMELERİN
YAPILMASINA
OLANAK SAĞLAYAN
KRİPTO PARA
BİRİMLERİ
OLMUŞTUR.**

rinde ekonomik büyümenin güçlü bir performans göstererek son 10 yılın en yüksek seviyesine ulaştığı, azalan işsizlik ve yükselen enflasyonla gelecek dönemde bölgedeki büyümenin hız kaybedebileceğini gösterdiği vurgulandı. Avrupa ve Orta Asya bölgelerindeki birçok ülke, kripto para birimlerinin ve blok zincirlerin geliştirilmesi için uygun bir zemin teşkil ettiklerini kanıtlamıştır. Örneğin, Gürcistan'da vergi muafiyetleri ve düşük elektrik fiyatları sayesinde kripto para madenciliği şaşırtıcı bir şekilde yayılmıştır. Geleceğe dönük olarak, devletin finansal gözetim sağlaması ve tüketicileri koruması en önemli konulardan birisidir. Blok zinciri teknolojileri, özel finans sektörü üzerinde rekabetçi bir baskı yaratırken, kamuda da yaratıcı fikirleri ve yaklaşımları tetiklemektedir.

TASHKENT AND WASHINGTON PLEDGE TO ENHANCE THEIR STRATEGIC PARTNERSHIP

DAUREN ABEN

On May 15-17, 2018, President of Uzbekistan Shavkat Mirziyoyev paid an official visit to the United States at the invitation of U.S. President Donald Trump. Mirziyoyev has become the second Central Asian leader to visit Washington after President of Kazakhstan Nursultan Nazarbayev who made his trip in January 2018. On May 16, the Uzbek President met with his U.S. counterpart at the White House, in what both parties hailed as a

“

THE RECENT OPENING OF UZBEKISTAN CREATES FAVORABLE CONDITIONS FOR WASHINGTON TO CONSOLIDATE ITS RELATIONS WITH TASHKENT IN VARIOUS FIELDS.

”

“historic meeting”. In his remarks to reporters before the bilateral meeting, Trump praised Uzbekistan as a country that cooperates closely with the United States, including on trade and investment, as well as through the purchase of military equipment. President Mirziyoyev, in his turn, thanked the United States for supporting Uzbekistan’s independence, sovereignty and territorial integrity since the early days of its independence. It is noteworthy that Mirziyoyev followed Nazarbayev’s example and complimented Trump

for his “very outstanding results in the economic sphere” congratulating him on the adoption of the tax reforms that help create new jobs.

In the joint statement titled “The United States and Uzbekistan: Launching a New Era of Strategic Partnership” issued as a result of their negotiations, the presidents expressed their resolve to strengthen the bilateral relationship between Washington and Tashkent “with a new dialogue to reinvigorate the 2002 Declaration of Strategic Partnership, building on a broad range of mutual priorities”. According to the statement, Trump recognized Uzbekistan’s “tremendous progress” on political, economic, and social reforms, including the improvement of the human rights situation, under the leadership of Mirziyoyev who declared that progress in Uzbekistan was irreversible and based on interests of the Uzbek people. The U.S. side pledged assistance to promote English language education programs in Uzbekistan and commended Tashkent’s accreditation of Voice of America. It was also announced that the American Councils for International Education would soon start its activities in Uzbekistan, which is expected to promote educational cooperation between the two countries.

While President Trump noted the U.S.-Uzbek partnership in the fight against terrorism in the aftermath of the September 11, 2001 attacks, President Mirziyoyev reaffirmed his full support for Trump’s South Asia strategy and presented Uzbekistan’s initiatives concerning regional security issues, including stability in Afghanistan. The joint statement highlights Mirziyoyev’s efforts to intensify intraregional cooperative

TRUMP RECOGNIZED UZBEKISTAN’S “TREMENDOUS PROGRESS” ON POLITICAL, ECONOMIC, AND SOCIAL REFORMS, INCLUDING THE IMPROVEMENT OF THE HUMAN RIGHTS SITUATION, UNDER THE LEADERSHIP OF MIRZIYOYEV.

dialogue in Central Asia, including the expansion of trade and commercial ties with Afghanistan, and underlines the importance of the C5+1 regional format. The parties agreed to strengthen cooperation against the common threats such as international terrorism, extremism, and drug trafficking, as well as the mutual defense relationship by implementing the first-ever five-year plan of military cooperation.

Economic issues were also in the focus of attention of the U.S.-Uzbek high-level negotiations as President Mirziyoyev promised to create a favorable investment climate and open the country’s market for U.S. businessmen. The parties identified agriculture, energy, finance, chemicals, tourism, textiles, health, and digital innovation as the priority fields for improved bilateral trade, investment, and economic cooperation, as well as agreed to significantly increase the current mutual trade volume from \$210 million recorded in 2017. Following the talks, the Uzbek delegation and U.S. companies signed over 20 major business contracts worth more than \$4.8 billion. As President Mirziyoyev indicated Uzbekistan’s intention to join the World Trade Organization (WTO), President Trump pledged technical assistance to help Tashkent in liberalizing its trade regime in accordance with the WTO regulations.

During the remainder of his visit to the United States, President Mirziyoyev met with U.S. Secretary of State Mike Pompeo and U.S. Defense Secretary James Mattis to address prospects of mutual cooperation in foreign policy, defense and security. He also held meetings

with a group of congressmen in the U.S. Capitol to consider possibilities for strengthening inter-parliamentary ties. Mirziyoyev also visited the World Bank Headquarters in Washington to discuss the joint program of cooperation with President of the World Bank Group Jim Yong Kim.

It appears that both Uzbekistan and the United States attempted to make the most of Mirziyoyev's visit by emphasizing shared

interests and focusing on common challenges. The recent opening of Uzbekistan, which the United States views as the potential political and economic leader of Central Asia, creates favorable conditions for Washington to consolidate its relations with Tashkent in various fields. There are a number of unused opportunities that, if used effectively, will pave the way for mutually beneficial bilateral cooperation.

www.m-kala.ru

CARGO TURNOVER OF RUSSIA'S CASPIAN SEAPORTS

LIDIYA PARKHOMCHIK

In mid-May 2018, the administration of the Makhachkala Commercial Sea Port officially announced that since the beginning of 2018 the port handled 1.01 million tons of cargo, which is 73% of its total cargo turnover in 2017. The throughput of the Russian seaports in the Caspian Sea since the beginning of the year increased by 47% compared to the same period of 2017 and amounted to 1.7 million tons of cargo. During January-April 2018, the amount of grain shipped to Iran increased almost fivefold compared to January-April 2017, reaching 175,000 tons. Moreover, there was a positive dynamics in the growth of liquid bulk cargo transshipment via the Makhachkala port. In four months of 2018, more than 680,000 tons of oil were handled by the port, which is almost 2.5

THE THROUGHPUT OF THE RUSSIAN SEAPORTS IN THE CASPIAN SEA SINCE THE BEGINNING OF THE YEAR INCREASED BY 47% COMPARED TO THE SAME PERIOD OF 2017 AND AMOUNTED TO 1.7 MILLION TONS OF CARGO.

times higher than in the same period of last year.

The figures mentioned above demonstrate that the Makhachkala Commercial Sea Port managed to restore the volume of cargo traffic after the dramatic decline in 2017. Indeed, against the backdrop of the steady growth of the cargo turnover in other ports of Russia, the Caspian ports, including the Makhachkala port, experienced a significant drop. For instance, in 2016-2017, due to the oil losses and other issues in the process of transshipment from tankers to the oil terminal of Dagnefteproduct for further transportation via the pipeline to the Novorossiysk port, the Makhachkala port's major partners rerouted oil deliveries via the Baku port.

The Russian ports of the Caspian basin have been suffering from the

falling freight turnover since 2011. In fact, the total capacity of Russia's Caspian ports exceeds 20 million tons per year, however, in 2016, the Caspian ports handled only 6 million tons of cargo, while in 2017 the total cargo turnover decreased to 3.9 million tons, showing a 34.1% reduction. The freight turnover dynamics have changed since the beginning of 2018. However, it should be highlighted that the mentioned positive changes look encouraging not because of significant improvements in the port's management strategy or the enlargement of facilities, but because of restoring confidence in the port's administration after acting head of Dagestan Vladimir Vasilyev initiated efforts to fight corruption

DESPITE THE IMPRESSIVE GROWTH RATES, THE INCREASE IN THE TOTAL CARGO TURNOVER IN THE CASPIAN BASIN SHOULD NOT BE PERCEIVED AS A FULL-SCALE RESTORATION OF TRADING ACTIVITY IN THE REGION.

focusing on breaking down well-established clan-corporate relations in the republic.

Therefore, it could be concluded that despite the impressive growth rates, the increase in the total cargo turnover in the Caspian basin should not be perceived as a full-scale restoration of trading activity in the region. In fact, the Astrakhan and Olya ports are still experiencing the throughput reduction. As a result, in order to intensify cargo flows via Russia's ports in the Caspian Sea, there is a need to significantly improve the Russian-Iranian trade, focusing on the implementation of the recently approved strategy for the development of the Caspian Basin ports.

MALFUNCTIONED KYRGYZ POWER PLANT TURNS POLITICALLY TOXIC

ABULKHAIRKHAN ZHUNISBEK

On May 17, 2018, the Kyrgyz parliament, Jogorku Kenesh, concluded its hearings of the results of the inquiry by the interim parliamentary commission into the January 2018 power plant accident that left many residents of Bishkek without heat in the middle of the cold winter. Shortly before the accident occurred the power plant had undergone a major overhaul at the cost of \$386 million financed by the Chinese money. The parliament commission established in the wake of the accident scrutinized the causes of the plant malfunctioning and whether the loan money was properly spent. At the conclusion of the hearing at which the commission presented its findings, the parliament adopted a decree that

THE INTENSE PARLIAMENTARY SCRUTINY IS VIEWED AS A FALLOUT OF THE ONGOING POWER STRUGGLE BETWEEN INCUMBENT PRESIDENT SOORONBAI JEENBEKOV AND HIS PREDECESSOR ALMAZBEK ATAMBAYEV.

among other things recommends the law enforcement bodies, within a period of three months, investigate further if the senior Kyrgyz officials, including ex-president Almazbek Atambayev and former prime minister Sapar Isakov, had lobbied China's Tebian Electric Apparatus to land the contract. As things now stand, there are also questions related to the lack of the project's feasibility study and its inflated costs. One paragraph of the document also envisages drafting the legislation that allows stripping the ex-president of immunity if he is found guilty. Overall, this intense scrutiny is viewed as a fallout of the ongoing power struggle between incumbent President Sooronbai Jeenbekov and his predecessor Almazbek Atambayev.

The three-year long modernization works at the Bishkek power plant started in 2014 and were overseen by Atambayev who approved a sizable loan agreement with China's Eximbank following the visit of Chinese President Xi Jinping in 2013. The accident took place in less than six months after the overhaul project carried out by Tebian Electric Apparatus had been completed. Although subsequently it was established that the malfunctioning occurred in a part of the plant that had not been covered by the modernization and several persons responsible for managing the works were detained for the embezzlement, the parliament nevertheless conducted its own separate investigation. The timing of the parliamentary inquiry coincided with the rift that emerged between the former allies, Jeenbekov and Atambayev. In 2015, when the Audit Chamber of Kyrgyzstan issued a report raising the similar charges it went almost unno-

THE FACT THAT ATAMBAYEV WAS PLACED IN THE LIST OF OFFICIALS WHO MAY BE RESPONSIBLE FOR THE POWER PLANT ACCIDENT INDICATES THAT THE BALANCE OF POWER HAS TILTED IN FAVOR OF JEENBEKOV.

ticed. Now, however, the issue receives increased attention and comes at a time when Atambayev is no longer in power. After he stepped down in November 2017 at the end of his single permissible six-year term, a number of his top-ranking security apparatus appointees, namely, Prosecutor General Indira Joldubayeva and Head of the State Committee for National Security Abdil Segizbayev, were dismissed, and it looks the politics is at play in the whole process, with the power plant case serving as a pretext to neutralize the former president. The fact that Atambayev was placed in the list of officials who may be responsible for the power plant accident by the decision of the Kyrgyz parliament, where the Social Democratic Party of Kyrgyzstan, the party he chairs, holds the majority of seats, indicates that the balance of power in Kyrgyzstan has tilted in favor of Jeenbekov. This means that the political future of Almazbek Atambayev is dubious, to say the least.

www.cbj.ca

BRENT OIL PRICE REACHED ITS HIGHEST LEVEL SINCE OCTOBER 2014

DANIYAR NURBAYEV

On May 17, 2018, the oil price (Brent) reached \$80 per barrel, which is the highest price level since October 2014. Since the start of the year, the oil price grew by 21.2% from \$66 per barrel, and since the start of May 2018, it went up by 9.6% from \$73 per barrel. There are several reasons for the significant increase in the oil price. The latest factors that affected the oil price were U.S. President Donald Trump's withdrawal from the Iran nuclear deal and the deepening economic crisis in Venezuela.

Since the beginning of 2016, the oil

THE LATEST FACTORS THAT AFFECTED THE OIL PRICE WERE U.S. PRESIDENT DONALD TRUMP'S WITHDRAWAL FROM THE IRAN NUCLEAR DEAL AND THE DEEPENING ECONOMIC CRISIS IN VENEZUELA.

price has been growing gradually with some minor fluctuations. The main factor that has been affecting it was the oil freeze deal between OPEC countries and other main oil exporting nations. However, it was not expected that the deal would increase the oil price up to \$80 per barrel because the production cut from the main exporting countries was expected to be offset by assertive activities of U.S. oil producers.

The U.S. withdrawal from the Iran nuclear deal, known as the Joint Comprehensive Plan of Action, was one of the latest reasons of the oil price surge. It is important to note that the U.S. sanctions on Iran are

not active yet, and companies have from 90 to 180 days to wrap up their operations related to Iran, but speculative expectations have ratcheted up the oil price.

Another latest factor that significantly affects the oil price today is a contraction of oil production in Venezuela. Despite having one of the largest oil reserves in the world, the country is struggling to produce oil, because of corruption, the debt crisis and poor oil infrastructure. For instance, in April 2018, the country produced 1.43 million barrels per day, while in 2016 and 2017 the country's average oil production was 2.15 million barrels per day and 1.91 million barrels per day, respectively. Furthermore, it is expected that the

SINCE THE BEGINNING OF 2016, THE OIL PRICE HAS BEEN GROWING GRADUALLY WITH SOME MINOR FLUCTUATIONS.

United States might impose sanctions on Venezuela's exports of oil, which constitutes 95% of the country's total exports, which will surely deepen the already severe domestic economic crisis.

Overall, if the United States does not change its view on the Iran nuclear deal and if Venezuela cannot overcome its crisis, it is expected that the oil price will not decrease seriously in the short term. However, there is also a probability that the oil price will not grow significantly above its current level, because now it supports the growing oil production in the United States, and the resulting increase in oil supply will restrain the price.

NEW MAY DECREE OF PRESIDENT PUTIN WILL COST 25 TRILLION RUBLES

KANAT MAKHANOV

On May 23, 2018, Prime Minister of Russia Dmitry Medvedev instructed the Ministry of Finance and the Ministry of Economic Development to find sources of funding for the national projects envisaged by the newly adopted May presidential decree before July 6, 2018. According to preliminary estimates, the implementation of the initial stage of the decree requires 8 trillion rubles (~\$129 billion), whereas the entire initiative would need 25

“

THE MOST AMBITIOUS TASK SPECIFIED IN THE DECREE IS RUSSIA'S ENTRY INTO THE LIST OF THE FIVE LARGEST ECONOMIES OF THE WORLD WHILE MAINTAINING INFLATION UNDER 4%.

”

trillion rubles (~\$403 billion) to be carried out. Thus, the responsible ministries and their departments have to prepare proposals and plans ensuring the fiscal balance of the regional budgets before the July 6 deadline.

President Vladimir Putin formalized these national objectives in his message to the Federal Assembly on March 1, 2018. The document consists of 12 priority projects that the government should develop or adjust before October 1 this year, which are related to demography,

health, education, housing, ecology, safe and high-quality roads, labor productivity, science, digital economy, culture, small and medium-sized businesses, and exports. Apart from that, the decree also includes “national development goals” to be achieved by 2024. These are the population growth, life expectancy increase

(to 78 years by 2024 and to 80 years by 2030), consequent growth of real income per capita and pensions, poverty reduction and improvement of living conditions covering at least five million Russian families each year. The most important objective specified in the decree is the accelerated advance in the technological development

of the Russian Federation mainly through increasing the number of innovative organizations by 50%. However, the most ambitious task specified in the decree is Russia's entry into the list of the five largest economies of the world while maintaining inflation under 4%. In total, the new decree has about 150 goals and objectives, whereas

the previous May decree of 2012 contained 190 tasks.

If to analyze the current economic reality Russia lives in and the fiscal balances of its regions, it becomes clear that the implementation of the new May decree might well be the most difficult challenge during the next six years of Putin's rule. First of all, the financial burden of the implementation of the decree will be put on the regions that are heavily indebted nowadays. The combined debt of the regions of Russia is about 2,263 billion rubles (~\$36.5 billion), and 21 regions have already exceeded the 80% limit of their debt to revenue ratio, while seven more regions have debt stocks exceeding 100% relative to their regional budget revenues. The good intentions of the federal government to implement social programs has in fact led to the opposite result necessitating the spending of regional budgets on tasks dictated by Moscow. It does not require special expertise to understand that the new May decree is not compatible with the current economic reality of Russia. Evidently, the fiscal conditions and freedoms of the regions in Russia will further deteriorate within the next six years when they will attempt to accomplish the new orders of the federal government.

“

IT DOES NOT REQUIRE SPECIAL EXPERTISE TO UNDERSTAND THAT THE NEW MAY DECREE IS NOT COMPATIBLE WITH THE CURRENT ECONOMIC REALITY OF RUSSIA.

”

23 NİSAN 2018 TARİHİNDE TÜBAV BAŞKAN YARDIMCISI VE TÜBİTAK TEKNOLOJİ VE YENİLİK DESTEK PROGRAMLARI BAŞKANLIĞININ BAŞUZMANI DR. FATİH M. ŞAHİN "AVRASYA BİLİM İNSANI VE GİRİŞİMCİLERİNE YÖNELİK DESTEK İMKANLARI" KONUSU SEMİNER VERDİ.

2018 ЖЫЛДЫҢ 23 СӘУІРІНДЕ TÜBAV (TÜRK BİLİM ARAŞTIRMA VAKFI - TÜRK ҒЫЛЫМ ЗЕРТТЕУЛЕР ҚОРЫ) БАСШЫСЫНЫҢ ОРЫНБАСАРЫ ЖӘНЕ TÜBİTAK ТЕХНОЛОГИЯ ЖӘНЕ ЖАҢАЛЫҚТЫ ҚОЛДАУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫ БӨЛІМІНІҢ БАС МАМАНЫ ДОКТОР ФАТИХ МЕХМЕТ ШАХИН «ЕУРАЗИЯДА ҒЫЛЫМДАР МЕН КӘСІПКЕРЛЕРГЕ БАҒЫТТАЛҒАН ҚОЛДАУЛАР» АТТЫ ТАҚЫРЫПТА СЕМИНАР ӨТКІЗДІ.

Доктор Фатих Мехмет Шахин семинар басында өз өмірбаянына қысқаша тоқталып өтті және Еуразия аймағына қатысты ұлттық және халықаралық деңгейдегі TÜBİTAK бағдарламалары мен гранттары жайында әңгімесін өрбітті. Түркі әлемінде білімге, жаңашылдыққа және жастарға қатысты тақырыптарда TÜBAV қоры өткізген шаралар жайында кеңінен ақпарат берді.

Түрік ғылым-технологиясы жүйесінің әлі де болса ескі жүйемен жұмысын жалғастырып келе жатқанын тілге тиек еткен доктор Шахин, қазіргі таңда осы турасында түрлі пікірталастар туып жатқанына тоқталды. Түркі әлемінде ғылым мен технологияның негізгі бағыттары мен жалпы жағдайы туралы мәліметтермен бөлісіп, осы бағытта туындаған қиындықтар жайын қозғады. TÜBİTAK ұйымының халықаралық бағдарламаларға басымдық беріп екіжақты, көпжақты, Еуропа Одағы (ЕО) Ғылым мен технологияны дамытуға арналған құрылымдық бағдарламасы, BİDEB және TEYDEB бағдарламалары туралы жан-жақты мағлұматтармен бөлісті. TÜBİTAK ұйымының шетелдерге баратын немесе шет елдерден келіп Түркияда зерттеу жұмыстарымен айналысатын ғалымдар мен кәсіпкерлерге грант бөлу, оқу ақысы, жататын орын шығынын төлеу сияқты мәселелерге тоқталып, осы бағыттағы арнайы бағдарламалар туралы ай-

Seminere kendi özgeçmişinden kısaca söz ederek başlayan Dr. Fatih M. Şahin, Avrasya'ya yönelik ulusal ve uluslararası düzeyde TÜBİTAK programlarını ana hatlarıyla açıklayıp, Türk Dünyasında bilime, yenilikçiliğe ve gençliğe yönelik gerçekleştirilen TÜBAV'ın etkinliklerini de anlattı.

Türk bilim teknoloji sisteminin hala eski sistem ile devam ettiğine işaret eden Dr. Şahin, bugünlerde bu konunun tartışmalarla güncelliğini koruduğunu belirtti. Türk Dünyasında bilim ve teknolojinin ana hatları ve şeması hakkında da bilgi veren Dr. Şahin, gelişim sürecinde karşılaşılan birtakım sorunları da dile getirdi. TÜBİTAK'ın uluslararası programlarına öncelik vererek, ikili, çok taraflı, Avrupa Birliği (AB) çerçeve, BİDEB ve TEYDEB programları hakkında detaylı bilgiler verdi. TÜBİTAK'ın yurt dışına gidecek veya yurt dışından Türkiye'ye gelecek başarılı bilim insanı ve girişimcilerin burs, öğrenim gideri, barınma masrafları vb. konulara değinerek, bu konularda kurumun destek programları uygulandığını belirtti. Son zamanlarda Türkiye ile bahsi geçen konularda en çok Azerbaycan, Kırgızistan ve Kazakistan'la ortak işbirliği anlaşmalarının imzalandığını açıklayarak, gelecekte bilim ve teknoloji konularında daha çok bahsi geçen ülkelerin başarılı olacağına inandığını altını çizdi.

Seminerin devamında AB çerçeve programları kapsamında işbirliği konusunda bilgi veren Dr.

тып өтті. Соңғы уақыттарда осы аталған бағытта Түркиямен қатар Әзірбайжан, Қырғызстан және Қазақстанмен ынтымақтастық келісім-шарттары жасалып, келешекте ғылым мен технологияда аты аталған елдердің зор жетістіктерге жететініне кәміл сенетінін жеткізді.

Сонымен қатар, Фатих М.Шахин, Еуропа Одағы (ЕО) Ғылым мен технологияны дамытуға арналған құрылымдық бағдарламасы аясында ынтымақтастық шаралары туралы мағлұмат беріп, Түркияның 2002 жылдан бері ЕО-ға мүше елдермен серіктестік жұмыстарының жемісті екенін атап өтті. Компаниялар мен кәсіпкерлер ЕО арнайы бағдарламаларынан қолдауға ие болып, диаспора арасынан шыққан зерттеуші ғалымдар да осы сынды бағдарламалардан пайдалану мүмкіндігіне ие екенін айтты. Сондай-ақ, Шетелдердегі түріктер және туыс қауымдастықтарды қолдау бағдарламалары сияқты басқа да ұйымдардың қолдау бағдарламаларына тоқталды.

Қазіргі таңда TÜBAV қорының жастарға қатысты тақырыптарға басымдық танытып, осы бағытта жұмыстар жүргізетінін тілге тиек еткен Шахин, энергетика саласы бойынша ғылыми-танымдық журнал шығаратынын атап өтті. Басылым шетелден келген ғалымдар тарапынан қызығушылыққа ие дей келе, осы

Şahin, Türkiye'nin 2002 yılından bu yana AB üyesi ülkeler ile işbirliği sürecinin olumlu gittiğini dile getirdi. Firma ve girişimcilerin AB Programlarından istifade ettiğini belirterek, diaspora faaliyetleri araştırmacılarının da programlardan çeşitli şekillerde yararlanabildiklerini ifade etti. Buna ek olarak Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları'nın destek programları gibi diğer kurumların programları hakkında da geniş bilgi verdi.

Günümüzde TÜBAV'ın daha çok gençlere yönelik faaliyetler yaptığını vurgulayan Dr. Şahin, enerji alanında bilimsel dergilerinin de olduğunu ifade etti. Bu derginin, yurt dışından gelen akademisyenlerin de ilgisini çektiğini belirten Dr. Şahin, bu

çerçevede uluslararası akademik toplantılar düzenlediklerini de sözlerine ekledi.

Seminerin sonunda katılımcılar TÜBAV'ın faaliyetleri konusunda görüş alışverişinde bulunup akılda kalan sorulara cevaplar aradılar.

бағытта ғылыми академиялық семинарлар мен дөңгелек үстелдерді тұрақты түрде жүргізіп отыратынын айтты.

Семинар соңында қатысушылар TÜBAV қорының шаралары туралы өз сұрақтарын қойып пікірлерімен бөлісті.

PROF. DR. İLBER ORTAYLI "TÜRK DÜNYASI VE TÜRKOLJİ ÇALIŞMALARININ GÜNCEL MESELELERİ" BAŞLIKLİ KONFERANS VERDİ

ПРОФЕССОР, ДОКТОР ИЛЬБЕР ОРТАЙЛИНЫҢ «ТҮРКІ ӘЛЕМІ ЖӘНЕ ТҮРКІТАНУДЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ» АТТЫ КОНФЕРЕНЦИЯСЫ

İlber ORTAYLI:

Devletli Başkonsolosum, Hanımefendi, Çok Değerli Ahmet Yesevi Üniversitesi ve Nazarbayev Üniversitesi Temsilcileri, Sevgili Meslektaşlarım, Hanımlar, Beyler, Sevgili Öğrenciler!

Bugün Türkoloji'nin umumi meseleleri üzerinde bir konuşma yapmak için davet edildim. Umumi konuşmalar tabi çok spesifik

Ильбер Ортаылы:

Құрметті консул мырза, құрметті Ясауи университеті мен Назарбаев университетінің өкілдері, құрметті әріптестер, ханымдар мен мырзалар, студенттер!

Мен бүгін түркітанудың өзекті мәселелері туралы баяндама жасау үшін алдарыңызға келіп отырмын. Әрине, жалпы баяндама өте ерекше болар. Осы орайда сіздердің назарларыңызды кейбір жайттарға аударғым келеді.

Біріншіден, моңғол-татарлардың Ресей жерін жаулап алуы туралы сөз қозғағанда «монголо-татарское завоевание», «монголо-татарское иго» деп айтылады. Бұлай айту қате. «Монголо-тюркское» деп айту қажет. Бұл жерде «түрецькое» емес, «тюркское» деп айтқан дұрыс, өйткені татарлар моңғолдардың үлкен бір тайпасы болып табылады. Ресейді жаулап алғандардың арасында моңғолдар аз, керісінше қыпшақ түркілері көбірек болды. Олар бүгінгі Қазақстаннан, Сібірдің оңтүстігінен, Моңғолиядан келген түркі тайпалары – қыпшақтар. Бүгінде татар халқы арасында «татар» деген атауды ұнатпайтындар бар.

olur. Bazı teferruat addedilen noktalara dikkatinizi çekmek istiyorum.

Birincisi, Rusya'nın istilasından bahsedildiği zaman "Zavoevaniye Mongol'skogo Turk-tatarskogo" diye başlıyor, "Monument Mongolsko-Tatarskoy İgo" deniyor. Bir kere bu yanlış bir ifadedir. Mongolsko-Turkskogo demek lazım, Turetskoye demiyorum ama Turkskoye demek lazım, çünkü Tatarlar, bir büyük Mongol kabilesidir. Rusya'yı istila edenlerin içinde Moğollar azdırlar, onların yanında daha çok Kıpçak dediğimiz Türkler vardır. Hepsi bugünkü Kazakistan'dan, Sibir'in güneyinden, Mongoliya'nın bitişiğinden gelen Türk kabileler Kıpçaklardır. Bugün bu Tatar ismini taşıyanlar kısmen o ismi beğenmiyorlar. Kazan Tataristan Cumhuriyetinde âlimler ve intelijansiya bu ismi beğenmiyor, kendilerinin Bulgar olduklarını iddia ediyorlar. Bulgarlar Çuvaşlar doğru değildir. Fakat Tataristan'ın Tatar olmadığı da doğrudur. Bu ismin değişmesi lazım, Kırım Tatarları da bunu söylüyorlar. Bu yanlış bir ifadedir.

İkincisi, bir başka yanlış ifade, Moğollar ve Türkler aynı kökten değildir. Moğolca bizimle akraba gruptandır. Ama bu akrabalık Fince, Macarca, Kore gibi, Mançu gibi ve Moğolcanın Türklerle olan akrabalığı kadardır. Hâlbuki biz ne diller konuşuyoruz, bazı konularımız benziyor, lügatlar, yani sözler, slovar türü ifa-

Tatarstan Республикасындағы ғалымдар мен зиялылар бұл атауды ұнатпайды, олар өздерін Бұлғар деп атайды. Ал, бұлғарлар чуваштар емес. Дегенмен, Татарстан халқы татар емес екендігі де дұрыс. Бұл атауды өзгерту керек, Қырым татарлары да бұны айтады. Бұл қате тұжырым.

Екіншіден, тағы бір бұрыс тұжырым бар, моңғолдар мен түркілердің түп-тамыры бір емес. Моңғол тілі бізге туыс топтан шыққан. Бірақ бұл туыстық байланыс фин, венгер, корей, манчжур тілдерімен туыстық сияқты ғана. Бірақ тілдеріміз екі бөлек болса да, кейбір тұстарда ұқсастықтар байқалады. Кейбір сөздеріміз ұқсайды, өйткені біз моңғолдармен өте тығыз байланыста болдық. Олар сияқты жылқы бағып, олар секілді ет жеп, олар сықылды көшіп-қондық, әдет-ғұрыптарымыз ұқсас. Бірақ оның шегі бар. Мәселен, исламға дейін түркілер әйел мәселесіне келгенде өте намысшыл болды. Яғни, әйел адамға қарсы қылмыс жасалған жағдайда, өте ауыр жаза қолданылатын. Моңғолдар бұл мәселеде ондай қаталдық танытпайды. Екіншіден, өзім түркі халқынан шыққандықтан, моңғолдар туралы да біраз білемін. Түркілер моңғолдарға қарағанда неғұрлым қатал, қызба, күйгелек болады. Ал моңғолдар өте байсалды халық.

Үшіншіден, олар өздерінің музыкасы мен

de etmiyor fazla, çünkü biz Moğollarla çok iç içe ve yan yana yaşıyoruz. Yani onlar gibi atçımız, onlar gibi etçiyiz, aynı otları tanıyoruz, adetler benziyor. Fakat bunun bir sınırı var. Mesela İslamiyet'ten önce de Türkler aslında son derece gurur, ırz ve namus dedikleri yani kadınla ilgili mevzularda çok çok mutasassıplardır Bu gibi konularda cinayet işlenir ve cezalar çok ağırdır. Moğollar için böyle bir katılık yok. İkincisi, kendim tabi Türk ırkından olduğum için söyleyebilirim, Moğolları da biraz tanıdım. Türkler olarak Moğollara göre daha kaba, daha fevri, daha sinirli ve hiddetli bir milletiz. Moğollar ise son derece kontrollü bir millettir.

Üçüncüsü de, kendi müziklerini, adetlerini seviyorlar. Fakat başka medeni unsurları da kabul etmekte son derece hızlılar, biz o kadar değiliz. Yani birkaç milyonluk Moğolistan'ın opera, bale ve müzik gibi konularda bizden daha başarılı olduğu çok açık. Bizdeyse kocaman Kazakistan'ın, kocaman Özbekistan'ın, Azerbaycan'ın bu konularda yenilik yapması için son iki asrı beklemesi gerekmektedir, son iki asır. Ondan evvel kendi içimize kapanmış. Fakat bir konuda çok devamlıyız. Bu da "Voenniy talent" denilen "askerlik kabiliyetidir". Bütün Türk kavimlerinin askerlik konusunda ciddi bir kabiliyeti vardır. Zamanlarını çok iyi uydururlar. Son birkaç asrın tarihini de gözden geçirecek olursanız, tüm 'voenniy' re-

едет-ғұрыптарын жақсы көреді. Бірақ басқа өркениетті өте тез қабылдайды, ал біз ондай емеспіз. Бірнеше миллион ғана халқы бар Моңғолияның опера, балет, музыка жағынан бізге қарағанда әлдеқайда озық екені белгілі. Ал Қазақстан, Өзбекстан және Әзірбайжан елдеріне бұл жаңашылдықты енгізу үшін екі ғасыр қажет болды. Оған дейін мұндай жаңашылдықтарға жабық болдық. Бірақ «военный талант», яғни «әскери қабілет» жағынан тұрақты түрде табандылық көрсеттік. Барлық түркі тайпаларында асқан әскери қабілетті көруге болады. Олар өз уақыттарын өте жақсы пайдалана білді. Егер сіз соңғы бірнеше ғасырдың тарихына қарасаңыз, олар бүкіл «военный» реформаларын, жаңалықтарды жылдам қабылдап, өте тез үйренетін. Мысалы, Қазақстан тарихын алып қарайтын болсақ, XIX ғасырда картография мен әскер саласында тұңғыш мамандардың шығуы кездейсоқ емес. Әзірбайжаңда да, Татарстанда да, Қырымда да осылай. Патша үкіметі кезінде біздің «посолдарымыз» болмады, Ресей империясында елшілеріміз, «губернаторларымыз», уәлаят бастықтарымыз болмады. «Высшая бюрократия» деген министрлер, «генеральный директорлар» түркі халықтарынан шықпайтын. Біздің «дворяндарымыз» да тек аудан мәжілістерінде өкілдік етіп, муниципалды басқару органдарында ғана қызмет атқара-

formlarını, yeniliklerini çok çabuk kabul etmişler ve çok çabuk okumuşlardır. Mesela Kazakistan'ın tarihine baktığımız zaman 19. asırda, hemen haritacılık, modern askerlik konularında ilk entelektüellerin bulunması tesadüf değildir. Bu Azerbaycan'da böyledir, Kazan Tataristan'da da böyledir, Kırım'da da böyledir. Bizim Çar devrinde "posollarımız" yoktu, Rusya İmparatorluğu'nda büyükelçilerimiz, "gubernatorlarımız" ve valilerimiz yoktu. Böyle "vışşaya burokratiya" dediğimiz bakanlar, "generalniy direktorlar" falan böyle birileri çıkmazdı Türk milletlerinde. Bizim "dvoryanlarımız" bile ancak mahalle meclislerinde temsilci soborda falan, belediye idaresinde görevler alırlardı. Bir tek istisna vardı, "isklyuçeniye" o idi ki, generallerimiz vardı. Hangi Türk kavmine baksan Çar Ordusunda generaller vardır, Sovyet Ordusunda "generaller" vardır, "polkovnikler" vardır. Çünkü bunlar askeri bir ırktır ve bu ırk sayesinde de Türkçe yaşamıştır, bunu unutmayın! Yani bu askerlik sayesinde de Türkçe yaşamıştır. Bu çok önemli bir husustur. Yani Türk halklarını ayakta

тын. Бірыңғай жағдай, яғни «исключение» ретінде генералдар болатын. Қай түркі ұлтын алып қарасақ та Патша әскерінде генералдар болатын, ал Кеңес әскерінде «генералдар», «полковниктер» болатын. Түркілер жауынгер халық болғандықтан, түркі тілдері осы күнге дейін сақталғанын ұмытпаған абзал! Басқаша айтқанда, осы жауынгерліктің арқасында түркі тілдері өз өміршеңдігін жоғалтпады. Бұл өте маңызды мәселе. Сондықтан түркі халықтары мен түркі тілдерін сақтап қалған «армия», яғни әскер болатын. Бұл үлкен ерекшелік болып табылады және түркі әлеміндегі бірқатар реформалар жауынгерлер тарапынан басталған болатын. Біздің ұлы «архитекторларымыз», «биографтарымыз», «историктеріміз», үлкен «словарь» дайындаушыларымыздың бәрі шамамен әскер қатарынан шыққан. XIX ғасырда «реформалау» дәуірін бастағандарға назар аударайық. Қырым татарларының көрнекті ағартушысы Исмаил Гаспринский Воронеждегі «военное училищеде» оқыды. Акчурун Ресейде де, Түркияда да «военное училищеде», яғни әскери мектепте оқыды.

tutan, Türkçeyi ayakta tutan, maalesef ana dilimizi konuşacak analarda değil zaman zaman gördüğünüz gibi, doğrudan doğruya "armiyadır", askerliktir. Bu çok büyük bir özelliktir ve birtakım reformları da Türk dünyasında askerler başlatmıştır. Büyük "arhitektlerimiz", "biyogralarımız", "istoriklerimiz", büyük "slovar" hazırlayanlarımız hepsi aşağı yukarı asker saflarından gelir. 19. asırda "Sulcidit" dediğimiz "reformat-siya" dönemini başlatanlara dikkat edelim. Kırım'da Gasprinski Voronej'de "Voenniy Uçilişe'de" okumuştur. Akçurin hem Rusya'da hem Türkiye'de "Voenniy uçilişe'de" Mektep-i Kabiliyet okumuştur. Kazakların ilk büyük âlimlerine ve siyasi liderlerine bakınız, hepsi asker saflarından çıkmaktadırlar. Bu ordular için fevkalade önemli bir unsurdur. Dolayısıyla bizim aramızda Moğollarla benzemezliklerin başında basit kelimeler gelir; aynı sayılara sahip değilizdir. Mesela Slavlar her biri, "odin", "dva", "tri" diye gider, bizde sayılar tutmaz. Ondan sonra "slovar lyubogo" demek lazım, bunlarda müşterek kelimelerimiz olmadığı gibi coğrafyada da

Қазақтардың тұңғыш ғалымдары мен саяси көшбасшыларына қараңыз, барлығы әскер қатарынан шыққан. Бұл әскерлер үшін өте маңызды. Моңғолдармен айырмашылықтарымызды жай сөздерден де көруге болады, сандарымыз ұқсамайды. Мысалы, славяндар «один», «два», «три» деп кете береді, бізде олай емес. Сонымен қатар, «словарь любого» деу қажет, онда ортақ сөздер болмағандай, ортақ жеріміз де жоқ. Кейбір сөздер бар. Бірақ олар басқа, оларды да қате қолдандық. Мысалы, «юрт» пен «жұрт» сөздері дұрыс, бірақ батыс түркі тілінде «юрт» ғимарат деген мағынаны білдіреді. Сондықтан бұл жерде ұқсастық туралы ешнәрсе айта алмаймыз.

Біздің жеріміз Шығыста Өтүкен қойнауында басталып, (моңғолдармен көршілес тұрдық) Батысқа қарай кете береді. Тіпті алғашқы ислам дәуірінде біздің «Центральная Азиядағы» үстемдігіміз осында аяқталды. Бұл елде аяқталды. Өзбекстанда әлі де иран тайпалары мен парсы тілі бар. Бұған тоқталғым келмейді, бұл кейінірек болған. Бүгінгі Өзбекстанның түркіленуі

yoktur. Bazı kelimeler vardır. Onlar başka, onları da yanlış kullanmışsınız. Mesela yurt ve jurt doğrudur, ama Batı Türkçesinde yurt artık bina anlamında geliyor, o fazladır. Dolayısıyla böyle bir benzerlik fazla söz konusu değildir.

Bizim coğrafyamız Doğu'dan Ötüken'de başlar, (Moğollarla çok iç içe yaşamışız ve) Batı'ya doğru gider. İslamiyet'in ilk zamanlarında bile bizim "Sentralnaya Aziya'da" hâkimiyetimiz burada biter. Bu memlekette biter. Özbekistan'da henüz İrani kavimler ve Farsça yaşar. Yani bunların üzerinde durulmuyor, bu daha geçtir. Bugünkü Özbekistan'ın Türkleşmesi doğrudan doğruya Timurlenk zamanında ve ondan sonra Şeybaniler devrindedir. Bundan evvelki nazariyelerin hepsine katılmak pek mümkün değildir. Ama bu bulunduğumuz coğrafya evet, Türk kavimleri buradadır ve buradan

Әмір Темір кезінде, содан кейін Шайбани тұсында жүзеге асырылды. Бұған дейінгі теориялардың барлығымен келісу мүмкін емес. Бірақ түркі тайпалары осы аймақта тұрды және осы жерден шығысқа қарай Қытай шекарасына дейін барады. Өздеріңіз білетіндей, алғаш рет ислам дінін мемлекеттік дін ретінде жария еткен түркі мемлекеті – Қарахан мемлекеті. Яғни (географиялық тұрғыда) бүгінгі Шығыс Түркістан. Онда не болатынын білмеймін, Қытай бұл халыққа тыныштық береді деп ойламаймын. Сол өңірде тұрып жатқан миллиондаған ұйғырды қабылдауға дайын болуымыз керек, басқа ешнәрсе істей алмаймыз, ақыл-ойымызды осыған дайындауға тиіспіз. «Осыншама сириялық азаматты қабылдадық, енді Түркияға бұларды да қабылдаймыз ба!», – деген сөзді естіген ұят. Иә, біз оларды да аламыз, себебі түп-тамырымыз, өркениетіміз бір. Ахысқа

Doğu'daki Çin sınırının içlerine kadar girerler. Zaten ilk Müslüman Türk Devleti de hepinizin bildiği gibi Karahanlılardır. Yani (coğrafya olarak) bugünkü Doğu Türkistan. Burada ne olacak onu bilmiyorum, ben Çin'in o memleketi ve o milleti rahat bırakacağını zannetmiyorum. Oradaki milyonlarca Uygur'u kabul etme konusunda şimdiden hazırlıklı olmalıyız başka bir şey yapamayız, zihnimizi, kendimizi bu konuda hazırlıklı tutmamız gerekir. Yani şu sözün duyulması çok ayıp olur; 'Bu kadar Suriyeli aldık, şimdi bir de Türkiye'ye bunları mı alacağız mesela' evet bunları alacağız, çünkü kökümüz ve medeniyetimiz budur. Efendim biz niye alalım Ahıskalıları? Sen almazsan Amerika'ya gider, kaybedersin. Mevcut Türk topluluklarının içerisinde en iyi eğitim gören, en çalışkan, en üretken (üretken) ve zenginleşmeye müsait bir grup, bunu böyle perişan eder gideriz, bunlardan ve bu tavırlardan vazgeçmek lazım.

Türklük enteresan bir yapıdır. Türkçe de enteresan bir yapıdır. Bugün en geniş coğrafyada konuşulan dillerden biridir. Şimdi hepiniz bana diyeceksiniz ki, İngilizce daha geniş. Avustralya var, Hindistan var, Amerika var, Kuzey Amerika var ama bunların hepsi kolonizasyon (müstemele) imparatorluğunun yayılmasıdır. Hâlbuki Türkler ta Çin sınırından, Çin içlerinden Tuna boyuna kadar Türkçe konuşuyorlar ve bu (durum) kolonizasyonla (ortaya) çıkmamıştır. Yani hiç biri Türkleştirilmiş halklar değil veya oraya yerleşmiş başkalarının Türkçe konuşmasıyla ortaya çıkmış değildir. Bunlara baktığın zaman da arada çok fark var değil mi, konuştuğumuz diller, şurada bile baksan fark vardır. İyi ama bunlar üç günde birbirlerini anlamaya başlıyorlar. Üç gün, beş gün, bilemedin on beş gün sonra anlamayana ahmak diyorlar. Yani şurada Almatı'da güzel bir Anadolulu on beş gün geçirse yani hala Kazakça konuşanlarla anlaşamıyorsa ona ahmak deniyor. Bu çok açık bir şeydir. Bize talebe olarak gelen bir Kazakistanlının birinci yılın sonunda Türkçeyi rahat konuşmak bir yana doğru dürüst yazamayanına (bile) rastlamadım, hepsi yazıyor. Eski Özbekistan Cumhurbaşkanı Kerimov iki de bir karar alıyor talebelerini hepsi "kaytsın", geri

türükтерін неліктен қабылдаймыз? Қабылдамасақ, олар Америкаға кетіп қалады. Қазіргі түрік қауымдастықтарының ішінде ең білімді, еңбекқор, әрі жасампаз топтың жан-жаққа бытырап кетуіне жол бермеуіміз қажет.

Түркілердің құрылымы қызық. Түркі тілінің де құрылымы ерекше. Бүгінгі күні ең үлкен аймақта қолданылатын тілдердің бірі. Ағылшын тілінің қолданыс аясы одан да кең деуіңіз мүмкін. Австралия, Үндістан, Америка, Солтүстік Америка – бұлардың барлығы Ұлыбританияның ірі отарлары болып табылады. Ал түркілер болса, сонау Қытай шекарасынан Дунайға дейінгі аймақта түркі тілінде сөйлейді және бұл (жағдай) отаршылық саясаттың салдары емес. Яғни, олардың бірде-біреуі түркіленген халық емес немесе сонда қоныстанған басқа біреулердің түркі тілінде сөйлеуі нәтижесінде пайда болған жоқ. Осындай нәрселерге көз жүгіртсеңіз, көп айырмашылықты көруге болады, тілдеріміз арасында да айырмашылық бар. Жақсы, бірақ олар үш күнде бір-бірін түсіне бастайды. Үш күн, бес күн, ең болмағанда он бес күннен кейін түсінбегендерді ақымақ дейді. Яғни, Анадолыдан келген бір түрік Алматыда он бес күн тұрып, қазақтармен әлі де сөйлесе алмаса, оны ақымақ деуге болады. Бұл айдан анық. Осы уақытқа дейін алғашқы оқу жылының соңында түрік тілінде еркін сөйлей алмайтын, дұрыс жаза алмайтын қазақстандық студентті көрмеппін, бәрі түрікше жаза алады. Өзбекстанның бұрынғы Президенті Ислам Каримов әрдайым «студенттердің бәрі қайтсын» деген шешім қабылдайтын. Мынадай бір оқиға есімнен кетпейді. Президент жыл ортасында студенттер елге оралсын депті. Мен ол кезде Анкарада Саясаттану, яғни «политических наук» факультетінде профессор едім. Деканға: «Мұның бір ғана жолы бар. Бұл балаларды емтиханға кіргізіп, дипломдарын берейік. Содан соң қайта берсін. Алты ай күтетін болсаң, олар кетіп қалады, қайтадан диплом ала алмайды, дипломсыз надан болып қалады», – дедім. Декан бұны орынды деп есептеп, олардан мерзімінен бұрын емтихан алуды ұйғардық. Мұны қайдан білемін десеңіздер, соғыс кезінде, «во время не первой,

gelsin diye. Bir keresinde hiç unutmam çok enteresan bir anımdır, senenin ortasında talebeler geri gelsin demiş. Şimdi, ben Siyasal Bilgilerde o zaman, yani "Političeskih nauk" dediğimiz fakültede profesördüm. Ankara'daydım. Dekana dedim ki, bunu yapmanın tek çaresi var, bu çocukları hemen şimdi imtihana sokalım, diplomalarını verelim ve gitsinler. Altı ay beklersen bunlar gider, bir daha da diploma alamazlar, diplomasız cahil kalırlar. Makul karşıladı, biz hepsini erkenden imtihana aldık. Bunu nerden biliyorum, harp zamanında, "vo vremya pervıy değıl, vo vremya vtoroy mirovoy voynı" fakülteler erken mezun ettiler, 6 ay falan. Yani kaybetmeyelim delikanlıları diye. Mesela annemin de öyledir. 3 senedir okumuş gibi görünüyor ama hâlbuki değıl. Aynı şeyi yaptık. Oradan gelen Özbeklere dikkat ettim, bir şey sordu bana imtihanda, oğlum sorup oturma, yaz bir şeyler, zaten geçeceksin, senle mi konuşacağım dedim. Fakat çocuk yazdı, muhteşem bir Osmanlıca, kafası da yerinde. Oradan anlaşıyor ki, Türklerden iyi, yani bizim çocuklardan daha iyi, dikkat etmiş. Oradan anlaşıyor ki, Türk dilleri gerçek anlamda lisanlar değıl. Bir birinden bağımsızlıkları gerçek anlamda değıl. Zenginlikleri var. Kelimeleri çok farklıdır. Kendilerine göre strukturaları (yapıları) olabiliyor. Fakat kafalar bir yerde aynı çalışıyor, bu mümkün değıl. Çünkü ben Viyana Üniversitesi'nden Slavistikten biliyorum, hiçbir Hırvat öğrenci, hiçbir Polonyalı öğrenci Rusçayı doğru dürüst öğrenemedi. Hep yanlış yaptılar. Proiznoşeniyeleri (telaffuzları) yanlış, "udarenileri" kullanamıyorlar, vurguları. Asıl kötüsü bütün "konyugatsiya" ve "deklinatsya" dediğimiz kelimelerin fiil ve isimlerin çekimleri yanlış, vahim hatalar yapıyorlar ve bütün "saverşennıy nesaversennıy vid" dediğimiz Rusçada "inperfective, postperfective" fiillerinin ön edatlarını yanlış kullanıyorlar. Mesela, birisi diyor ki, "pozvol'te" onu "izvol'te" diye yazıyorlar. Yanlış, olmaz. Yani Hırvatlarıinki izvol'te oluyor, hâlbuki burda pozvol'te oluyor Ruslarıinki. Bunlar çok önemli hatalar ve strukturları değışiyor. Çünkü Rusya'da Puşkin çıkmış, Polonya zaten rönesans edilmiş bir memleket. Güney Rusya'da, güney Slavya'da böyle bir Fransız tesiri yok, daha sloven, çok eski

а второй мировой войны» факультеттер түлектерді жоғалтпау үшін оларды алты ай бұрын жіберетін. Менің анам да солай. 3 жыл оқыған сияқты, бірақ олай емес. Біз де солай істедік. Сол жерден келген өзбектерге назар аудардым. Емтихан тапсыру барысында бір бала маған сұрақ қойғанда: «Балам, менен ешнәрсе сұрама, жауабыңды жаз, онсыз да емтиханнан өтесің», – дедім. Бірақ ол бала ақылды болғандықтан, Осман тілінен емтиханды сәтті тапсырды. Осыдан олардың біздің түрік балалардан әлдеқайда жақсы екенін түсіндім. Бұл жерден түркі тілдерінің бір-бірінен нақты дербес тіл емес екендігі анықталады. Бір-бірінен қатты алшақтамағанын байқауға болады. Әр тіл өзінше бай. Сөздері өте ерекшеленеді. Олардың өзіне тән «структуралары» (құрылымдар) болуы мүмкін. Бірақ ойлары бір жерден шығады. Бұл таңғалдырарлық жағдай. Вена университетінің Славистика бөлімінде ешбір хорват студенті не поляк студенті орыс тілін дұрыс меңгере алмады. Қате жасай беретін. «Произношенииелері» (айтылуы) қате болатын, «ударениелерді» (екпін) дұрыс қоя алмайтын. Етістіктерді жіктеу және зат есімдерді септеу кезінде үлкен қате жіберетін. Ал «қорғаншендік несавесенный вид» сөздерінің барлығы орыс тіліндегі «жетімсіз, кейінгі» деп жазылған. Сондай-ақ, орыс тіліндегі «совершенный, несовершенный вид», яғни етістіктердің аяқталған және аяқталмаған түрлерін дұрыс қолданбайтын. Мысалы, «позвольте» дегенді «извольте» деп жазатын. Бұл қате. Хорват тілінде «извольте» болса, орыс тілінде «позвольте» болады. Жіберілген қателердің салдарынан сөздердің құрылымдары өзгереді. Ресейде Пушкин шықты, ал Польшада қайта өрлеу дәуірі болды. Оңтүстік Ресейге, оңтүстік славяндарға француздардың ықпалы болмады, ол жерде әлі көне славяндар қалған. Сондықтан олар өзгеше. Бұл түркі тілдеріне қатысты емес.

Төртіншіден, түркі халықтары негізінен сунниттер болып табылады. Олардың рухани жақындығы осымен анықталады. Америкадағы түріктердің бірде-бір лоббиі болмады. Олар келіп, бетінше «индивидуально» өмір сүріп жатты. Ештеңеден хабары жоқ. Мұндағы түркілер Америкаға

sloven kalmışlar. Onun için farklı. Bu Türk dilleri için söz konusu değil.

Dördüncüsü, Türk ırkı büyük ölçüde Sünni'dir. Bunların ruhi yakınlıkları bunlarla belirlenir. Amerika'daki Türklerin bir lobisi yok idi Türkiye Türklerinin. Gelmiş, kendi başına "individual'nıy" yaşıyor, ne olduğunun farkında değil, vaktaki ve buralardan Türkler Amerika'ya göç etmeye başladı, bir Türk lobisi ortaya çıktı. Yani İranlısı, Kazak'ı, Azerbaycanlısı, efendim Özbek'i, Kerküklüsü hepsi bir araya geliyorlar, bir birlerini buluyorlar hareket ediyorlar ve bir lobi halinde ortaya çıkmaya başladılar. Bunlar çok önemli şeyler. Bu bir ruhi taraftır. Bugünkü Turkologiya'nın (Türkoloji'nin) dertleri üzerinde konuşmak istiyoruz. Şunu söylemek gerekiyor. Bu konuşulan Türk dillerine, "Turetskiye yazık", ya da "Turetskoye narechiye" demiyorum, "Tyurkskiye yazık", "Tyurkskoye narechiye" diyorum. İki farklı kelimeler. Bu gibi ayrımlara göre, herkesin kendi konuştuğu dile – dil demesi bizi alakadar etmez,

қоныс аудара бастады, осылайша түркі лоббиі пайда болды. Яғни, ирандықтар, қазақтар, әзірбайжандар, өзбектер және Керкүк түркілері бір-бірімен кездесіп, бір-бірін табады және бір лобби ретінде әрекет ете бастайды. Бұл өте маңызды. Бұл рухани жағы. Бүгінгі түркологияның (түркітанудың) қиындықтары туралы сөз қозғағым келіп отыр. Мына жәйтті айтуым керек. Бұл түркі тілдерін «турецкие языки» немесе «турецкое наречие» емес, «тюркские языки», «тюркское наречие» деп атаймын. Екеуі екі түрлі сөз. Мұндай айырмашылықтарға сәйкес, әркім өз тілін жеке тіл деп атауға құқылы. Мұнда демократия бар, яғни әркім қалаған нәрсені жасай алады. Әлемде осындай үрдістер бар, қазір мысалы, Швеция, Норвегия, Дания сияқты үш ел бар. Швеция халқының саны – 8,5 млн., Норвегия – 5,5 млн., Дания – 10 млн. Олардың тілдері бірдей. Кімнен сұрасаңыз да, олар бір тілде сөйлейтінін айтады. Яғни, «шведский язык» деп айтуға болады. Алайда, біз норвег тілінде

demokrasi vardır, yani herkes istediğini yapabilir. Dünyada böyle eğilimler vardır, şimdi mesela; İsveç, Norveç, Danimarka 3 tane memleket. İsveç 8,5 milyon, Norveç 5,5 milyon, Danimarka 10 milyon. Bunların konuştukları dil aynı dil. Kime sorarsanız sorun bunlar ne konuşuyorlar diye, bunlar aynı dili konuşurlar. Yani ona “şvedskiy yazık” demek mümkündür. Ama diyor ki, biz Norveççe konuşuyoruz, ama diyor ki biz “danskiy yazık”, yani “danish”, biz Danimarka dili konuşuyoruz, peki olur. Ama dil aynı, yani kelimeleri benziyor, her şey aynı. Birinin kitabını öbürü rahatça okuyor. Tercüme falan laf bunlar yani. Posoller bir araya geldiklerinde, ambasadörler, en ciddi hukuki meseleleri aynı dilde konuşuyorlar. Kaç kere duydum. Yani hiçbirisi de konuştuklarına İsveççe demiyor, aynı şeyi konuşuyorlar. Böyle bir grup daha var. Polonya, Slovakya ve Çekler. Bunlar da öyle. Prag baharı zamanında Çeklerin belirli kitapları tercüme et-

сөйлейміз, олар «датский язык», яғни дат тілінде сөйлейді деуі мүмкін. Жақсы, бірақ олардың тілдері бірдей, сөздері де ұқсас. Бір тілде жазылған кітапты басқасы еркін оқи алады. Елшілер кездескен кезде ең маңызды құқықтық мәселелерді бір тілде талқылайды. Өзім бірнеше рет естідім. Ешқайсысы да сөйлеген тілдерін швед тілі демейді, себебі олар бір тіл тілде сөйлейді. Мұндай тағы бір топ бар. Польша, Словакия және Чехия. Бұлар да солай. «Прага көктемі» кезінде чехтарға белгілі бір кітаптарды аударуға батыстан тыйым салынды. 1967 жылдан 1989 жылға дейін аз уақыт емес. Тыйым салынған болатын. Мұндай кітаптарды Чехияда басып шығару мүмкін болмады. Бірақ бұл еш қиындық тудырмады. Олар Польшадағы басылымдарды оқыды. Польшада бәрін аударуға болатын еді. Себебі польский язык диалект болып табылады. Словактардың да қай жері бөлек екенін білмейміз, диалект

meleri Batıdan yasaktı. Yani 1967 ile 1989 arası az bir zaman değil. Yasaktı. Bu gibi kitaplar Çekçe basılamazdı. Ne yapıyorlar? Hiç problem de değil. Polonya'da basılanları okuyorlar. Polonya'da her şeyi çevirmek serbestti. Çünkü Pol'skiy yazık, lehçe. Slovakların zaten nereleri ayrı bilmiyoruz, şive gibi. Birbirleriyle kavga etmek için bahane ararlarmış, demek ki ayrıldılar. Ama bu da böyle bir dildi. Onun için hatta artık tamamen aynı dil olan eski Yugoslavya'daki Sırpça, Hırvatça, Boşnakça, hatta onun içinden Çernogorya çıkmış biz ayrılırız diye, bunlar hepsi aynı dil. Sırp'ı diyormuş ki Boşnak'a: Ama, diyormuş, sizde diyormuş, "u vas est' tyurksizma (Türkçeler var sizde), Türkçe kelime çok diyormuş. Boşnak da diyormuş ki, Sizde de var diyormuş. Yok valla, heç tyurksizma na "serbskom yazıke", yok valla diye anlattı yok valla hiç, yemek saat bilmem ne ças demiyor saat diyor Arapça bir dil. En büyük bulvarının adı Terazije, Farsçadan gelmiş, Terazi Bulvarı. Çünkü orada bir kantar var. Dolayısıyla bunların arasında "tyurksizmalar" ve yabancı kelimeler dâhil büyük bir fark yoktur. Bunlar kendilerine aynı dil diyor, diyebilirsin, diyebilir. Ama bunlar bir dildir filoloji bakımından, hatta filolojik bakımdan Hollandaca ve Almanca bile aynı dildir. Çünkü bunlar lehçe grubundandır.

Bu gibi tartışmaları bir yana bırakıyoruz, bugünkü Türkoloji dünyasındaki meseleler üzerinde durmamız gerekiyor. Bunu size belirteyim sorulara geçmeden evvel. Bugünkü Türk Dünyasının en büyük sorunlarından birisi, kendi dilimizi konuşmak ve kullanmak konusudur. Maalesef çocuklarımıza gerekli dili, gerektiği gibi ana dilimizi öğretmiyoruz. Burada çeşitli mahsurlar var. Ana ve babanın çok aşırı bir derecede beynelmilel dillere ağırlık vermesi, bu doğru değildir. Burada biz kültür folk dediğimiz kültürlü milletlerden ayrılıyor. Bir Rus istediği kadar emmigratsiyada yaşasın, çocukları mutlaka "čas(t)nyı", proper ve tertemiz bir Rusça öğrenir. Bir İranlının, örnekleri sayısızdır, istediği kadar yabancı ülkede yaşasın. Biliyorsunuz Humeyni'nin İslam devriminden sonra 6 milyonu aşkın İranlı dışarıda yaşamak zorunda kaldı. Ben aileler tanıdım. Kongrelerde falan görüyorum,

şekildir. Oлар бір-бірімен ұрысу үшін сылтау іздейді, яғни бөлектенді. Бірақ бұл да сондай тіл болды. Сондықтан толығымен бір тіл болған бұрынғы Югославиядағы серб, хорват, боснақ тілдері бөлектенді. Тіпті Черногония да біз жеке боламыз деп шықты. Бұлардың барлығы бір тіл. Бір серб босниялыққа: «Сіздерде түркизмдер бар, түркі тілінен енген сөздер көп», – депті. Босниялық болса: «Сіздерде де бар», – деген екен. Сонда сербиялық азамат серб тілінде ешқандай түркизмдердің болмағанын айтты. Серб тілінде сағат «час» емес, «сат» деп айтылады, бірақ бұл арабша сөз. Ең үлкен бульварының атауы – Терази бульвары. «Терази» парсы тілінен енген сөз. Себебі ол жерде бір таразы бар. Сондықтан түркизмдер мен кірме сөздерді қоса алғанда, олардың арасында үлкен айырмашылық жоқ. Олар өз тілдерін бөлек тіл деп санайды. Бірақ филологиялық тұрғыдан алып қарағанда олар бір тіл болып табылады. Тіпті филологиялық тұрғыдан нидерланд және неміс тілдері де диалект тобында болғандықтан бір тіл болып табылады.

Бұл жөнінде пікірталастарды қоя тұрайық. Бүгінгі түркітану әлемінің мәселелеріне көңіл бөлейік. Сұрақтарға көшпес бұрын бұған тоқталып өтейін. Бүгінгі түркі әлемінің ең үлкен мәселелерінің бірі өз тілімізді қолдану және өз тілімізде сөйлеу мәселесі. Өкінішке орай, балаларымызға ана тілін қажетті деңгейде үйрете алмай жүрміз. Бұған түрлі кедергілер бар. Ата-аналардың халықаралық тілдерге тым көп көңіл бөлуі дұрыс емес. Біз бұлай ұлттық мәдениеттен ажыраймыз. Бір орыс басқа елде өмір сүрсе де, балалары «частный» мектепке барып, таза орыс тілінде сөйлеуді үйренеді. Ирандықтар да дәл солай, басқа мемлекетте тұрса да, өз тілін ұмытпайды. Хомейнидің ислам революциясынан кейін алты миллионнан астам ирандық шет елге кетуге мәжбүр болғанын білесіздер. Кейбір отбасыларды білемін. Конгрестерде көріп тұрамын. Шахтың сеніміне кірген кісі болғандықтан, бір әйел баласын Техаста дүниеге әкеліп, сонда өсіріп тәрбиеледі. Америкада тұрып-ақ парсы тілінде мұғалім сияқты керемет сөйлейді. «Чистое произношение», «чистый акцент» дейді ғой, сөздік қоры өте бай, грамматиканы

Şah'ın yakın adamına anturajlı olduğu için kadın çocuğu Teksas'ta doğurmuş, orada büyüttmüş ve eğitim aldırılmış. Amerika'nın ortası öyle bir Farsça konuşuyor ki, bir Farsça öğretmeni gibi. "Çistoye proiznoşeniye" dediğiniz, "çistiy aksen" dediğiniz, gayet "bogabaya slovar" böyle pirli, grammatika-sı tamamı ile doğru, fevkalade bir şey. İşte bunlar kültür folklarıdır. Kul'turniy forma kültür milletleri.

Birincisi, Türk kavimlerinin insanları ise bil-medikleri lisanı konuşurlar, dışarıda çocuklar öğrenemez, bu bir. İkincisi, Türk dillerinin en büyük özelliği, telaffuzdur. Hangisi olursa olsun, ister Kazak, ister Azerbaycan, istersen efendime söyleyeyim, Uygur Türk'ü, ta uzakta, ister Kazanlı, ister Kırımlı veya hiç fark etmiyor. Bunlar konuştukları vakit tertemiz konuşuyorlar ve dilimiz, telaffuzumuz dışın öncesinden başlar, "prodental" dedğimiz, prodental, dışın öncesinden başlar, bu çok önemli. Bu yüzden Türkler yabancı dilleri fevkalade bir "proiznoşenie" ile ve doğru olarak konuşurlar, fevkalade. Yani, bu fark etmez. Ben size örnek söyleyeyim, örnek burası. Burası, bura, bura! Bütün bu Kazaklar Rusçayı Ruslardan daha iyi konuşuyorlar. Yani ben temiz Rusçayı Rusya'da nerede duyuyorum, kilisede duyuyorum. Serhov'da Papazlar güzel bir Rusça konuşurlar. Nerede duyuyorum, üniversitede duyuyorum, nerede duyuyorum, "Ministerstvo İnostrannih Del", yani Dışişleri Bakanlığı'nda duyuyorum, nerede duyuyorum, tiyatrolarda, şiir okuyanlarda falan. Spikerler bile kötü konuşuyorlar. Blalala falan bir Rusça konuşuyorlar, televizyon spikerleri. Hâlbuki Kazakistan'da herkes doğru dürüst Rusça konuşuyor. Şurada kafeteryaya gitsen, eğer çok fazla bir avuldan (köyden) gelen bir köylü değilse, tertemiz Rusça duyuyorsun. Çünkü "proiznoşeniye'ye" ait bir ağız yapısı vardır. Türkler için de öyledir. Türkler, Rusça'yı da, Çince'yi de, Fransızca'yı da mükemmel öğrenirler. Bir Fransız'ın İngilizce öğrenmesi çok zordur. Dün herhalde televizyonda Kongres'te konuşurken Macron'un İngilizcesini seyrettiniz, doğru bir İngilizce ama Allah versin, yani "kakoye proiznoşeniye" dersin yani değil mi? Çok enteresan, nasıl bir pronunciation

да жақсы меңгерген. Таңғаларлық жәйт. Мінеки, бұл ұлттық мәдениет. Культурная форма, мәдениет ұлттары.

Біріншіден, түркі халықтарының адамдары білмейтін тілде сөйлейді, балалар сырттан үйрене алмайды. Екіншіден, түркі тілдерінің ең маңызды ерекшелігі – бұл сөздің айтылымы. Қазақ болсын, әзірбайжан болсын, ұйғыр болсын, Қазан не Қырым татары болсын, бұлар сөйлеген кезде таза сөйлейді. Біздің тіліміз «проденталды», яғни сөздер ауыз қуысының алдыңғы жағынан басталады. Бұл өте маңызды. Сондықтан түркілер шет тілдерінде дұрыс сөйлей алады. «Произношениелері» керемет. Мен сіздерге мысал келтірейін. Қазақтардың барлығы орысшаны орыстардан жақсы сөйлейді. Мен таза орысшаны шіркеуде естідім. Шіркеудегі діни қызметкерлер орысша әдемі сөйлейді. Тағы қайда естимін? Жоғары оқу орындарында, «Министерство иностранных дел», яғни Сыртқы істер министрлігінде естимін. Сондай-ақ, театрларда, өлең оқығанда естимін. Тіпті журналистердің өзі нашар сөйлейді. Дегенмен, Қазақстанда барлығы орысша дұрыс сөйлейді. Мұнда бір кафетерийге барсаңыз, ауылдан шыққан біреу болмаса, таза орыс тілін естисіз. Себебі дұрыс айтуға арналған ауыз құрылымы бар. Түріктер үшін де солай. Түріктер орыс, қытай және француз тілдерін өте жақсы үйренеді. Бір француз үшін ағылшын тілін үйрену қиынға соғады. Кеше теледидардан Конгресте Макронның ағылшын тілінде сөз сөйлегенін көрген шығарсыздар, ағылшыншасы дұрыс, бірақ «какое произношение»? Сөздерді айту мәнері өте қызық, яғни француздардың франгле деген шұбар тілі тәрізді. Бұл бір күлкілі оқиғаны есіме түсірді. Себебі бұл тілдерді айту қиын. Қазіргі таңда түркі әлемінің жастары арасында бір мәселе туындауда. Жастар түрікше сөйлесе де, тістеніп, бұрмалап сөйлейді. Бұлар тіл үйрене алмайды. Олар болашақта ешқандай шет тілін үйрене алмайды, себебі олар түсініксіз сөйлейді. Кеше бір конференцияда байқағаным, аға буын өкілдері қазақша сөйлегенде түсінемін. Ұшақта стюардессаның хабарландыруын түсіне аламын. Бірақ балаларды түсіну қиын, себебі олардың сөздерді айту

(telaffuz), yani maşallah, yani böyle Fransızların Franglais bir İngilizcesi var onun gibi bir şeydi, bir fıkrayı aklıma getirdi. Çünkü bu dilleri konuşmak zordur. Şimdi bu Türk dünyasında gençler arasında bir problem başladı. Chanteuse (Şantöz: Kadın Şarkıcı) Türkçesi, dışın arkasına kaçırarak hımlayanlar hepsi bunların lisan öğrenemeyecekler. İleride hiçbir yabancı dil öğrenemeyecek, konuştukları diller anlaşılmıyor. Dün bir konferansta fark ettim, yaşlı nesil Kazakça konuşursa anlıyorum, efendime söyleyeyim, hostesin yaptığı anonsu anlıyorum, uçakta, fakat çocukları zor oluyor, çünkü telaffuzları, "pronunciation", "proiznoşeniye" dediğimiz doğru değil. Problem bu.

İkincisi, maalesef, computer dolayısıyla Türk imlaları bozuluyor. Bu çok kötü, bunların önünü almak lazım.

Üçüncüsü, son derece ve gene yanlış bir şeydir. Karşılığı olan kelimeleri muhtelif lisanslarda kullanıyoruz. Businessmen demeye lüzum yok, işadamı denir ona, o kadar açık. Sermayedar denir, kapitalist diyeceğimiz yere, tonla kelime var. Bizim Türk dillerinin en büyük özelliği, Fars lisanını çok iyi anlamalarıdır, çünkü Farsça güzel bir şiir dilidir. Atalarımız çok zevk sahibi oldukları için, Ali Şir Nevai'den başlayınız, Fuzuli'ye kadar, şair Nedim'e kadar hepsi Farsça kullanmıştır. Ama bu dilin diriliğini öldürmez. Bu önemli bir şeydir. Bunların üzerinde durmak lazım. Tarihimizdeki en önemli olay, Müslüman'ız tabii ki Arapça olabilir, fakat biz Arapça ile Müslümanlığı Araplardan öğrenmedik. Bunlar yanlış. Böyle teoriler var. Üç günde Arapçayı benimsemişiz, çok hoşumuza gitmiş, alakası yok. Yani 10. asırdan başlayıp 18. asra kadar sürdü bizim Müslümanlığımız. Kafkasya'nın Karaçay Türkleri ta 18. asra kadar Müslüman değillerdi, lehçelerinde "svinya" yani domuzla ilgili 70 küsur kelime var, 70 küsur. Demek ki yiyorlar ki var, yani o yemezse "çisto" hınzır der, domuz der geçer. Demek ki yiyor ki var sonra kesmiş çok önemli bir şey bu ve bu yapı dolayısıyla biz Müslümanlığı çok düşünerek almışızdır. Öyle Kuteybe bin Muslim gelmiş Orta Asya'ya, Türkleri yenmiş ve kesmiş, zorla Müslüman yapmış, bu da ayrı bir teori, yalan. Çünkü hiç öyle bir şey yok, Talas

mәнері, «произношениелері» дұрыс емес. Мәселе осында жатыр.

Екіншіден, өкінішке орай, компьютердің салдарынан түрік тілінде орфография ережелері бұзылуда. Бұлай болмайды, мұндай өрескел қателіктерді болдырмау қажет.

Үшіншіден, тағы бір кемшін тұсы бар. Түрік тілінде баламасы бола тұра, басқа тілдердің сөздерін қолданамыз. Businessmen деп айтудың қажеті жоқ, ішадамі (кәсіпкер) деп айтқан дұрыс болады. Kapitalist деудің орнына sermayedar (капиталист) деген сөзді қолданған жөн. Түркі халықтарының ең маңызды ерекшелігі парсы тілін өте жақсы түсіне алуы, себебі парсы тілі әдемі поэзия тілі болып табылады. Біздің ата-баларымыз өте талғамды болғандықтан, Әлішер Науаиден бастап, Физули мен Недимге дейін парсы тілін қолданған. Бірақ бұдан тіл өзінің өміршеңдігін жоғалтпайды. Бұл өте маңызды. Бұған жеке тоқталып өту керек. Тарихымыздағы ең маңызды оқиға – мұсылманбыз, әрине, араб тілі болуы мүмкін, бірақ біз ислам діні мен араб тілін араптардан үйренбедік. Бұл қате тұжырым. Араб тілі қатты ұнағандықтан үш күнде үйреніп алдық деген теориялар бар. Олай болған жоқ. Біздің мұсылмандығымыз X ғасырдан XVIII ғасырға дейін жалғасты. Кавказдың Қарашай түркілері XVIII ғасырға дейін мұсылман болмаған, ал олардың тілінде «свинья» немесе шошқаға байланысты 70-тен астам сөз бар. Демек олар шошқа жеген, жемеген болса «чисто» шошқа деп қана атаушы еді. Біз мұсылмандықты жан-жақты қарастырғаннан кейін барып қабылдадық. Мәселен, Құтайба ибн Муслим Орта Азияға келіп, түркілерді қырып, жеңіліске ұшыратқан соң ислам дінін қабылдауға мәжбүрледі деген теория өтірік. Өйткені мұндай ештеңе болған жоқ, Талас шайқасында Құтайбаны тоқтаттық, бірақ біздің мұсылман болып қалыптасуымыз одан кейін болды. Бұл айдан анық. Әрине, Батыстың тарихы да дұрыс емес. Бір неміс энциклопедиясында айтылғандай, түркілер Орталық Азия мен Иранды 650 жылы басып алып, оларды мұсылмандарға айналдырды. 650 жылы бірде-бір түркі мұсылман болған емес. Иран өздері мұсылман болды және бізге ислам дінін үйреткен Иран. Себебі бәріміз

мухаребесінде Kuteybe'yi durdurduk ama bizim Müslüman oluşumuz çok geç çıktı. Çok açık. Tabi burada Batı tarihleri de yanlış. Bir Alman ansiklopedisi diyor ki, Türkler Orta Asya'yı ve İran'ı 650'de fethettiler, Müslüman yaptılar. 650'de Müslüman olan bir Türk yok. İran kendi Müslüman oldu ve Müslümanlığı bize İran öğretti. Çünkü hepimiz Namaz diyoruz, Abdest diyoruz, Oaza diyoruz Oruç'a, bunun gibi Farsça kelimeler kullanırız. Peygamber diyoruz, bu Farsçadır. Resul olarak teologlar, ilahiyatçılar söyler ama bunun dışında herkes Peygamber der, çok açık. "Prorok" yani. Dolayısıyla bunlar gösteriyor ki, bizim medeniyet kilidimiz olan İran'dır. Efendim, biz Şaman, Şamanizm demek Totemizm veya ağaçlara tapmak değildir. Ağaçlar mukaddes olabilir, o başka bir şey, ama ağaca tapmıyoruz. Bizim Yer Tanrı ve Gök Tanrımız var, bunların da iki Tanrı olduğu tam tartışmalıdır, yani eski İran dili gibidir.

де намаз, әбдест (дәрет), ораза деген парсы сөздерін қолданамыз. Пайғамбар дейміз, бұл парсыша. Теологтар расул деп айтса да, бәріміз пайғамбар деген сөзді қолданамыз. Яғни «пророк». Бұл өркениет кілтіміз Иран екенін көрсетеді. Біз шамандарға, шаманизмге, тотемизмге сеніп, ағаштарға құлшылық етпейміз. Ағаштар қасиетті болуы мүмкін, бұл басқа нәрсе, бірақ біз оларға ғибадат етпейміз. Бізде Жер Құдайы және Аспан Құдайы бар. Екі Құдайдың болуы да даулы мәселе. Яғни ескі иран тілі сияқты.

Осы себепті түркі халықтарының ұйымшылдығы жағынан табын-табын жылқысымен және жауынгершілігімен заманауи елдерден ерекшеленетіндігін атап өту керек. Біз өте қысқа уақытта үлкен қашықтықты алдық. Өте қысқа мерзім ішінде сонша жол жүріп өттік. XI ғасырда Иранды басып алдық, XV ғасырда Боснияға

Onun için Türk halklarının organizasyon bakımından da geniş at sürüleri ve savaşçılıklarıyla muasır milletlerden ayrıldığını belirtmek gerekir. Çok kısa bir zamanda çok büyük bir mesafe kat ettik. 11. Asırda İran'ı fethettik, 15. Asırda artık Bosna'daydık. 10. Asırdan evvelki gelişmemiz daha çabuktur. Tarihimizde bazı şeyleri yanlış bilmeye devam ediyoruz. Türklerin yazıları Orhun'dur. Bu 8. Asırda inşa edilmiştir. Yalan, 6. Asırda İmparator Justinianus'un sefiri vardır Kliyaklı Zamangos Bumin Han'a gitti Bumin Han'la konuştuğu zaman onlar Göktürk yazısı kullanıyordu. 6. Asır ve yanında da dönerken Göktürk elçisi ile gitti Sorkutlu yani Tacik Manyak denen bir adamdı yani soyadı Manyak'tı, onunla beraber döndü. Demek ki son yapılan kazılardan da görülüyor ki, içlerinde Dmitriy Vasilev var, Rus, bizimkiler vardır, buralardan da vardır, yazılarını tarihi eskiye gidiyor. Arkeolojik kazı yaptıkça yerleşmelerimiz eskiye gidiyor. Bu da bir eski Yunanca gibi, Latin dili gibi, Sanskrit gibi, eski İran dilleri gibi, çok eski değil ama bugünün bir sürü dillerinden daha da eski birkaç asır eskiye giden ortak bir yazısı var Türklerin, dolayısıyla bu gerçekleri bilerek konuşmamız gerekiyor. Türk coğrafyasının içinde bazı unsurlar söz konusudur. Bir kere yabancı dillerle iyi geçinmek. Bu bizim göçebeliliğimizden gelme bir adettir. Biz göçebelilere, organize göçebe milletlere başka diller yabancı fakat zararı olmayan şeylerdir. Bu çok önemli bir şeydir. Orta çağda yerleşen milletler komşularını hep zararlı görür, kendilerine zararı dokunacak diye (düşünür). Bundan ileri gelen bir şey, Türk devletlerinin çok uzun bir tarih içinde gittikleri yerler malumdur, bu gittikleri malum yerlerin içinde şunu açıkçası ifade etmek isterim, büyük devlet kurulup çekilinmiştir. Orta Doğu'nun en sulh içindeki dönemi Osmanlı dönemidir. 1517'de fethetti 1917'de çekilmek zorunda kaldı. 4 asır Orta Doğu'nun Arap Dünyası en sakin ve sulhsever zamanıdır.

Çok muhterem dinleyenler, bana bu konuşma fırsatı verdiğiniz için size çok teşekkür ediyorum. Sorular geldikçe de herhalde bazı konularda tartışabiliriz. Yarım saatlik bir tartışma zamanımız olacak.

kelip жеттік. X ғасырға дейінгі дамуымыз одан тезірек. Тарихымыздың кейбір тұстарын дұрыс білмей жатамыз. Түркілердің жазбалары Орхон жазуы. Ол VIII ғасырда салынған. Бұл жалған, VI ғасырда Император Юстинианның сапары болды. Клияклы Замангос Бумын қағанмен кездесіп, сөйлескен кезде олар көне түркі жазуын қолданған болатын. VI ғасырда Түркі қағанатының Тәжік Маньяк деген елшісімен бірге барып, сонымен бірге оралды. Орыс түркітанушысы Дмитрий Васильев, сондай-ақ түркиялық және қазақстандық ғалымдар тарапынан жүргізілген соңғы қазба жұмыстарынан көріп отырғанымыздай, жазулардың тарихы көне замандарға кетеді. Археологиялық қазба жұмыстарын жасаған сайын, біздің елді мекендеріміздің тарихы көне замандарға кететініне куә болудамыз. Түркі тілдері көне грек тілі, латын тілі, санскрит, көне парсы тілдері сияқты көне болмаса да, қазіргі заманның көптеген тілдеріне қарағанда бірнеше ғасыр бұрын пайда болған. Түркі халықтарының бәріне ортақ көне түркі жазба тілі бар, сондықтан біз бұл фактілерді біле отырып сөйлегеніміз абзал. Түркі кеңістігіндегі кейбір жайттарға көңіл бөлу керек. Шет тілдерімен жақсы қатынаста болу. Бұл біздің көшпенділігімізден қалған әдет-ғұрып. Біз сияқты көшпенді халықтарға басқа тілдер жат болып келеді, бірақ олардың еш зияны жоқ. Бұл өте маңызды нәрсе. Орта ғасырларда жасаған халықтар әрдайым өз көршілерін зиянды деп санаған және олар теріс әсер етеді деп ойлаған. Ең бастысы, бірнеше ғасырға созылған тарихи кезең ішінде түркі мемлекеттерінің барған жерлері белгілі, олар сол барған жерлерінде ұлы мемлекет құрып, кейін артқа шегінген. Таяу Шығыстың ең бейбіт кезеңі – Осман империясы дәуірі. 1517 жылы жаулап алып, 1917 жылы шегінуге мәжбүр болды. Осы төрт ғасыр Таяу Шығыстың араб әлемі үшін ең тыныш және бейбіт кезең болды.

Құрметті тыңдармандар, маған осындай мүмкіндік бергендеріңіз үшін сіздерге шексіз алғысымды білдіремін. Сұрақ-жауап бөліміне келгенде кейбір мәселелерді талқылай жатармыз. Бізде жарты сағаттық талқылау уақыты болады.

10 MAYIS 2018 TARİHİNDE GYLYM ORDASY MERKEZİ BİLİMSEL KÜ-TÜPHANESİ MÜDÜRESİ KARLIĞAŞ KAYMAKBAYEVA "GEÇMİŞTEN GELEN NADİR KİTAPLAR" KONULU BİR SEMİNER VERDİ

2017 ЖЫЛДЫҢ 10 МАМЫРЫНДА «ҒЫЛЫМ ОРДАСЫ» РМК ОРТАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ КІТАПХАНАСЫНЫҢ ДИРЕКТОРЫ ҚАРЛЫҒАШ ҚАЙМАҚБАЕВА «ҒАСЫРЛАР ҚОЙНАУЫНАН ЖЕТКЕН ҚҰНДЫ ЖАЗБАЛАР» АТТЫ СЕМИНАР ӨТКІЗДІ.

10 Mayıs 2018 tarihinde gerçekleştirilen seminer programının açış konuşmasını yapan Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr.

2018 жылдың 10 мамырында өткізілген семинар бағдарламасында Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры, доцент, доктор Вакур Сүмер кіріспе сөз сөйледі. Ол өз сөзінде Қазақстанда ғасырлар қойнауынан жеткен асыл жауһарлардың бар екенін, бұл кітаптарды халық назарына қайта ұсыну өте маңызды екенін тілге тиек етті. Осындай сирек кездесетін кітаптар мен қолжазбалар қорын сақтап, тек Қазақстан үшін ғана емес, сонымен қатар бүкіл түркі әлеміне қызмет еткені үшін «Ғылым ордасы» РМК Орталық ғылыми кітапханасының директоры Қарлығаш Қаймақбаеваға үлкен алғысын білдірді.

Директор Қарлығаш Қаймақбаева өз кезегінде «Ғылым ордасы» РМК Орталық ғылыми кітапханасында 34 жыл бойы әртүрлі лауазымдарда қызмет атқарғанын айтып өтіп, өзі жайлы қысқаша мағлұмат берді. Қаймақбаева «Ғылым ордасы» РМК Орталық ғылыми кітапханасының ғылыми кітапхана болып, сирек кездесетін кітаптар қорын қамту тұрғысынан ерекшеленетінін мәлімдеді. 1932 жылы құрылғаннан бері 86 жыл бойы оқырманға қызмет етіп келе жатқан

Vakur Sümer sözlerine, Kazakistan'da bir cevher niteliğinde olan, üzerindeki tozları henüz silinmemiş birbirinden kıymetli kitapların bulunduğunu ve bu kitapların topluma yeniden kazandırılmasının çok önemli olduğunu dile getirerek başladı. Özellikle Gylım Ordasy Merkezi Bilimsel Kütüphanesi'nin bu tür nadir eserlerin saklanması ve düzenli bir şekilde korunması noktasında yalnızca Kazakistan değil, tüm Türk Dünyası adına gösterdiği hizmet ve de hassasiyet için Müdüre Karlıgaş Kaymakbayeva'ya teşekkürlerini sundu.

Ardından söz alan Müdüre Karlıgaş Kaymakbayeva konuşmasının başında, 34 yıldır Gylım Ordasy Merkezi Bilimsel Kütüphanesi'nin çeşitli kademelerinde görev yaptığını belirterek kendisi hakkında kısaca bilgi verdi. Gylım Ordasy Merkezi Bilimsel Kütüphanesi'nin ilmi bir kütüphane olması ve bünyesinde nadide eserler barındırması vesilesiyle çok farklı, özel ve de nitelikli bir konuma sahip olduğunu ifade eden Müdüre Kaymakbayeva, 1932 yılında kurulan ve 86 yıldır hizmet veren kütüphanenin tarihçesi hakkında da malumat vererek, ilk açıldığında yirmi kitapla faaliyete geçen kütüphanenin, günümüzde yaklaşık 6 milyon kitaba sahip olduğunu söyledi.

kitaphananın tarihine toktalıp өтіп, алғаш ашылғанда тек жиырма кітап қана болған кітапхананың қорында бүгінгі таңда 6 миллионға жуық кітап бар екенін айтты.

Қарлығаш Қаймақбаева семинар барысында Мәскеу, Санкт-Петербург, Қазан, Ташкент және Киев қалаларының кітапханаларымен ынтымақтаса жұмыс істейтін Орталық ғылыми кітапхана жалпы алғанда 65 мемлекеттің 325 мекемесімен ынтымақтастықта болғанын мәлімдеді. Сондай-ақ, кітапханада кітап алмасу бағдарламасының жүзеге асырылып жатқанын және бір жыл ішінде осы бағдарлама аясында шамамен 2500-3000 кітаптың алмасылғанын айтты. Қарлығаш Қаймақбаева кітапханада кітап жинақтау, сақтау, оқырмандар қызметі, ғылыми библиография және т.б. жеті функционалды бөлімнің бар екенін атап өтіп, кітапхана қызметкерлері білім алмасу бағдарламаларына үнемі қатысып тұратындарын тілге тиек етті.

Қаймақбаева Қазақстанда 1940-шы жылдарға дейін жарияланған кітаптар сирек кездесетін кітаптар болып қарастырылатынын айтты. Орталық ғылыми кітапхана қорында 350 мың сирек кітаптың сақталғанын, сондай-ақ көне түркі, орыс тілдерінде

Karlıgaş Kaymakbayeva seminerin devamında, Moskova, St. Petersburg, Kazan, Taşkent ve Kiev kütüphaneleriyle işbirliği faaliyetlerini yürütmekte olan Merkezi Bilimsel Kütüphanesi'nin, toplamda 65 ülkenin 325 kurumu ile işbirliği çalışmaları bulunduğunu ifade etti. Kütüphanede kitap değişimi programının da yürütülmekte olduğunu belirten Kaymakbayeva, yıl içerisinde bu program kapsamında yaklaşık 2500-3000 kitabın değişime tabi olduğunu dile getirdi. Kütüphanede; kitap toplama, depolama, okuyucu servisi ve bilimsel bibliyografya gibi toplamda 7 fonksiyonel bölüm bulunduğunu belirten Karlıgaş Kaymakbayeva, kütüphane personelinin sürekli olarak eğitim maksatlı değişim programlarına katıldıklarını da altını çizdi.

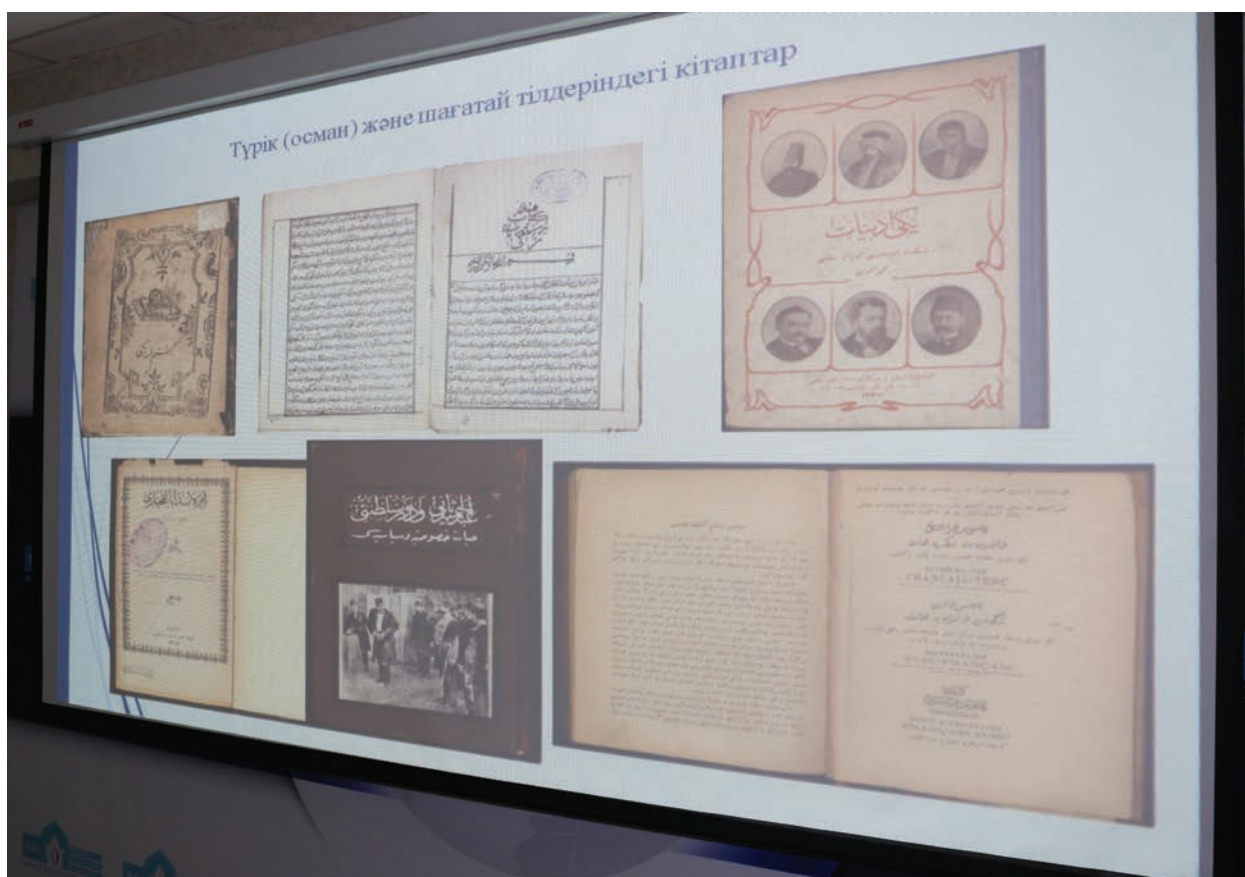
Kazakistan'da 1940 yılından önce basılan kitapların nadir eserler kapsamında değerlendirildiğini ifade eden Karlıgaş Kaymakbayeva, Merkezi Bilimsel Kütüphanesi'nde 350 bin nadir kitabın yer aldığını belirtmesinin yanı sıra eski Türk ve Rus dilleri ile birçok yabancı dilde de nadir eserlerin bulunduğunu sözlerine ekledi. Ayrıca Merkezi Bilimsel Kütüphanesi'nde telif haklı materyal ürettiklerini de belirten Kaymakbayeva, yakın gelecekte Merkezi Bi-

jәне көптеген шет тілдерінде сирек кездесетін қолжазбалардың бар екенін атап өтті. Сонымен қатар, Қаймақбаева Орталық ғылыми кітапханада авторлық құқықпен қорғалған материал шығарып жатқандарын және жақын арада Орталық ғылыми кітапханадағы барлық сирек кітаптар мен қолжазбаларды латын әліпбиіне аудару жоспарымен бөлісті.

Семинар бағдарламасының соңында «Ғылым ордасы» ғылыми кітапханасының директоры Қарлығаш Қаймақбаева осындай іс-шараны ұйымдастырған Еуразия ғылыми-зерттеу институтының ұйымына алғысын білдіре отырып, институт кітапханасына түрлі салалардағы құнды кітаптарды сыйға тарту етті.

лімсел Kütüphanesi'nde bulunan tüm nadir kitapların Latin Alfabetine çevrilmesi planlarının da yapıldığını açıkladı.

Seminer programının sonunda Merkezi Gylım Ordasy Bilimsel Kütüphane Müdüresi Karlıgaş Kaymakbayeva, Avrasya Araştırma Enstitüsüne gerçekleştirilen organizasyon için teşekkürlerini sunarak Enstitü Kütüphanesine farklı alanlarda pek çok kıymetli kitap hediye etti.

17 MAYIS 2018 TARİHİNDE AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜNDE KAZAKİSTAN MİLLİ MÜZESİ "HALK HAZİNESİ" ENSTİTÜSÜ TARİHİ-KÜLTÜREL MİRAS NESNELERİNE İZLEME VE ANALİZ BÖLÜMÜ BAŞKANI DOKTOR AYBAR KASENALİN "KAZAKİSTAN ARKEOLOJİSİ: KÜLTÜREL MİRAS ARAŞTIRMALARI VE ONLARIN KORUNMASI" KONULU SEMİNER VERDİ.

2018 ЖЫЛЫ 17 МАМЫРДА ҚР ҰЛТТЫҚ МУЗЕЙІ «ХАЛЫҚ ҚАЗЫНАСЫ» ИНСТИТУТЫ ТАРИХИ-МӘДЕНИ МҰРА НЫСАНДАРЫНА МОНИТОРИНГ ЖӘНЕ САРАПТАМА ЖҮРГІЗУ БӨЛІМІНІҢ ЖЕТЕКШІСІ, PhD ДОКТОР АЙБАР КАСЕНАЛИН ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНДА «ҚАЗАҚСТАН АРХЕОЛОГИЯСЫ: МӘДЕНИ МҰРАНЫ ЗЕРТТЕУ МЕН САҚТАУ» АТТЫ СЕМИНАР ӨТКІЗДІ.

Өз семинарында Айбар Касеналин Қазақстандағы тарихи-мәдени мұралар бойынша мемлекеттік бағдарламаларға тоқталып өтіп, статистикалық мәліметтер берді. Ол Қазақстан археологиясының даму жолы және маңызды археологиялық ашылымдар туралы, сондай-ақ археологиялық тарихи-мәдени мұра нысандарын сақтау мен насихаттау жұмыстары туралы кеңінен ақпарат берді. Қазіргі таңда Қазақстанда ЮНЕСКО-ның Дүниежүзілік мәдени және табиғи мұра тізіміне кіретін 5 нысан, республикалық маңызы бар тарих және мәдениет ескерткіштерінің тізіміне кіретін 219 нысан және жергілікті маңызы бар тарих және мәдениет ескерткіштерінің тізіміне кіретін 11,273 нысан бар екенін атап өткен Айбар Касеналин аталмыш нысандардың сипаттамасы мен өңірлік тара-лығы туралы да мағлұмат берді.

Қазақстандағы көрнекті археолог ғалымдар туралы қысқаша тоқталған Айбар Касеналин Қазақстан археология ғылымының тарихи дамуын кезеңдерге бөліп түсіндірді. Қазақ даласының ежелгі өркениет ошақтарының бірі екенін археологиялық ескерткіштер арқылы дәлелдеп көрсетіп, Қазақстан жерінде жылқылардың

Seminer sırasında Aybar Kasenalın Kazakistan'daki tarihi-kültürel miras konusunda devlet tarafından uygulanan programlar ile istatistik veriler hakkında çeşitli bilgiler sundu. Kazakistan arkeolojisinin gelişim tarihi ve önemli arkeolojik çalışmalara yönelik yapılan araştırmalar hakkında onların korunması ve tanıtımı üzerine detaylı bilgiler verdi. Günümüzde UNESCO Dünya Kültürel ve Doğal Miras listesine giren 5 eserin bulunduğunu ifade etti. Ayrıca yanı sıra ülke çapında UNESCO Dünya Kültürel ve Doğal Miras listesinde Kazakistan'dan 5 nesne, devlet bünyesinde öneme sahip tarihi ve kültürel mirasların sayısının 219 olduğunu ve bölgesel öneme sahip tarihi ve kültürel heykeller listesinde 11,273 nesnenin yer aldığını dile getirdi. Buna ek olarak bu nesnelerin özelliği ve bölgelerdeki yerleşimi hakkında paylaşımlarda bulundu.

Kazakistan'ın ünlü arkeolog bilim adamları

алғаш қолға үйретілгенін және алғашқы мемлекеттіліктің қалыптасқанын атап өтті.

Семинардың жалғасында Айбар Касеналин Қазақстандағы тарихи-мәдени мұраның қорғау және жазалаудың құқықтық негіздерін айта келіп, Қазақстан Республикасының азаматтары тарихи және мәдени мұралардың сақталуына қамқорлық жасауға, тарих пен мәдениет ескерткіштерін қорғауға міндетті екенін атап өтті. Сонымен қатар тарихи және мәдени мұралардың табиғи фактор, антропогендік фактор, заңсыз қазба жұмыстар және көне тарихқа қызығушылар тарапынан бұзылуға ұшырайтынын, сондықтан тарихи-мәдени мұра нысандарын зерттеу, сақтау және насихаттау жұмыстарын жүргізудің маңыздылығын атап көрсетті. Осы бағытта өзінің Ақмола облысы Ерейментау ауданында барлау жұмыстары, тарихи-мәдени мұра нысандарының орналасуының электронды картасын дайындау

hakkında kısaca bilgiler verdikten sonra Aybar Kasenalin Kazakistan arkeoloji biliminin tarihi gelişme sürecini belli dönemlere ayırarak özelliklerini anlattı. Kazak bozkırlarının çok eski medeniyet yerleşkesi, kültürel merkezi olduğuna arkeolojik nesneler üzerinden deliller getirdi. Kazakistan topraklarında atların ilk ehlileştirildiği zaman ile ilk devlet sisteminin oluşumu üzerinde ilgi çekici bilgiler verdi.

Seminerin devamında Aybar Kasenalin Kazakistan'daki tarihi kültürel miras nesnelerin korunması ve zarar getirilmesi durumunda cezaların hukuki temellerini dile getirerek Kazakistan Cumhuriyeti vatandaşları tarihi ve kültürel mirasların korunmasından sorumlu olduklarının altını çizdi. Bununla birlikte tarihi ve kültürel mirasların doğal faktörler, antropojenik faktör, yasadışı kazı işleri ve tarihle ilgilenen bireyler tarafından zaman zaman zarara uğradıklarını, bunun

және archeology.kz танымдық-ақпараттық сайтын ашумен қатар, «Балапан» телеарнасымен бірге «Жұмбақ жер» атты телевизиялық реалити-шоу бағдарламасын бастағанын тілге тиек етті.

Семинар соңында қатысушылар Қазақстан археологиясы және тарихи-мәдени мұралары туралы пікір алмасты.

өнlenmesi için onların korunması ve tanıtımının önemini vurguladı. Bu yönde Akmolay eyaleti Ereymantau ilçesinde araştırma işleri ve tarihi kültürel miras nesnelerinin e-haritasını hazırlama, archeology.kz tanıtım web-sayfasının açıldığını ve Balapan çocuk kanalı ile işbirliği yaparak "Jumbak Jer" tv projesinin başlatıldığını ifade etti.

Seminer sonrası katılımcılar Kazakistan arkeolojisi ve tarihi-kültürel mirasları hakkında fikir alışverişinde bulundular.

24 MAYIS 2018 TARİHİNDE AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ'NDE "ORTA ASYA'DA DİL POLİTİKASI: KAZAKİSTAN TECRÜBESİ" KONULU ULUSLARARASI BİLİMSEL ÇALIŞTAY DÜZENLENDİ.

2018 ЖЫЛЫ 24 МАМЫРДА ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНДА «ОРТАЛЫҚ АЗИЯДАҒЫ ТІЛ САЯСАТЫ: ҚАЗАҚСТАН ТӘЖІРИБЕСІ» АТТЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ДӨҢГЕЛЕК ҮСТЕЛ ӨТТІ.

Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті Еуразия ғылыми-зерттеу институты мен Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Шығыстану факультетінің ТҮРІКСОЙ кафедрасы бірлесіп 2018 жылдың 24 мамырында Алматы қаласында «Орталық Азиядағы тіл саясаты: Қазақстан тәжірибесі» атты халықаралық ғылыми-практикалық дөңгелек үстел өткізді. Дөңгелек үстелге Германиядан Альберт Людвиг атындағы Фрайбург университеті Түркология бөлімінің меңгерушісі, профессор, доктор Рут Бартолома, Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры доцент, доктор Вакур Сүмер, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Шығыстану факультеті ТҮРІКСОЙ кафедрасының меңгерушісі доцент, доктор Қыдыр Төрәлі, Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университетінен профессор, ф.ғ.д. Құсайын Рысалды,

Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Avrasya Araştırma Enstitüsü ve Al-Farabi Kazak Milli Üniversitesi Şarkiyat Fakültesi Türksoy Bölümü işbirliğiyle 24 Mayıs 2018 tarihinde Almatı'da "Orta Asya'da Dil Politikası: Kazakistan Tecrübesi" konulu uluslararası bilimsel çalıştay gerçekleştirildi. Çalıştaya Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer, Al-Farabi Kazak Milli Üniversitesi Şarkiyat Fakültesi Türksoy Bölümü Başkanı Doç. Dr. Kızır Törali, Almanya'nın Albert Ludwig Freiburg Üniversitesi Türkoloji Bölümü Başkanı Prof. Dr. Ruth Bartholomä, Abılay Han Kazak Uluslararası İlişkiler ve Dünya Dilleri Üniversitesi'nden Prof. Dr. Kusun Rısalı, Al-Farabi Kazak Milli Üniversitesi Şarkiyat Fakültesi Türksoy Bölümü'nden Doç. Dr. Göljamal Kortabayeva ve Prof. Dr. Rauşan Avakova ve Avrasya Araştırma Enstitüsü araştırmacıları katıldı.

Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Шығыстану факультеті ТҮРІКСОЙ кафедрасының профессоры, ф.ғ.д. Раушан Авакова, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Шығыстану факультеті ТҮРІКСОЙ кафедрасының доценті, ф.ғ.к. Гүлжамал Қортабаева және Еуразия ғылыми-зерттеу институтының ғылыми қызметкерлері қатысты.

Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры доцент, доктор Вакур Сүмер дөңгелек үстелдің ашылу сөзін сөйледі. Доцент, доктор Вакур Сүмер өз сөзінде тіл саясатының ұзақ жылдық стратегиялық мәселе екенін, сондай-ақ бір мемлекеттің немесе бір ұлттың әліпби алмастыруы өте сирек жағдай екенін тілге тиек етіп, қазіргі таңдағы Орталық Азия елдерінің тіл саясаты тарихи бір кезеңде тұрғанын атап өтті. Оса тұрғыдан алғанда Орталық Азия елдеріндегі тіл саясатының өткені мен бүгінін және

Dr. Vakur Sümer çalıştayın açılış konuşmasını yaptı. Doç. Dr. Vakur Sümer, konuşmasında, dil politikasının uzun vadeli bir stratejik mesele olduğunu ifade ederek, bir devletin ya da bir milletin alfabe değiştirmesinin çok nadir bir durum olduğunu ve günümüzde Orta Asya devletlerinin dil politikası konusunda tarihi bir süreçten geçmekte olduklarını ifade etti. Bu bakımdan Orta Asya ülkelerindeki dil politikasının geçmişi, bugünü ve geleceğinin tartışılması amacıyla düzenlenmekte olan bu çalıştayın önemine vurgu yaparak katılımcılara teşekkürlerini sundu.

Oturumun ilk konuşmacısı Almay'a'nın Albert Ludwig Freiburg Üniversitesi'nin Türkoloji Bölümü Başkanı Prof. Dr. Ruth Bartholomä "Discourses on Language Policy in the Republics of Kazakhstan and Tatarstan" (Kazakistan ve Tataristan'da Dil Politikaları Üzerinde Araştırmalar) başlıklı konuşmasını sundu. Konuşmasında 2010-2014 yıllar

kелешегін талқылау мақсатында ұйымдастырылып отырған аталмыш іс-шараның маңыздылығына тоқталып, дөңгелек үстелге қатысушыларға алғысын білдірді.

Алғашқы болып Альберт Людвиг атындағы Фрайбург университеті Түркология бөлімінің меңгерушісі, профессор, доктор Рут Бартолома «Discourses on Language Policy in the Republics of Kazakhstan and Tatarstan» атты баяндама жасады. Өз баяндамасында 2010-2014 жылдар аралығында Гиссен Университетінде Қазақстан мен Татарстандағы тіл саясатын салыстыру мақсатында ғылыми зерттеу жұмыстарын жүргізгендерін тілге тиек еткен профессор, доктор Рут Бартолома, ғылыми зерттеудің дерек көзі ретінде ресми заңды құжаттар, заңдар және 80 сауалнама қорытындысын қолданғандарын атап өтті. Екі республиканы салыстыра келе бірнеше ұқсастықтар көзге түсетініне тоқталған Рут Бартолома,

arasında Giessen Üniversitesi Kazakistan ve Tataristan'daki dil politikasını karşılaştırma amacıyla bilimsel araştırma projesi üzerinde çalıştığını ifade eden Prof. Dr. Ruth Bartholomä, bilimsel araştırmanın kaynağı olarak resmi belgeler, yasalar ve 80 adet anket sonucundan yararlandığını altını çizdi. İki devletin karşılaştırmalı analizi sırasında birtakım benzerlikleri fark ettiğini açıklayan Ruth Bartholomä, 1989 yılında yapılan nüfus kaydına göre iki ülkedeki yerel etnik kökenli halk sayısının karşılaştırmalı olarak çok az olduğunu, ama 2010 yılında durumun hızla değiştiğini ve Kazakistan ile Tataristan'daki

1989 жылғы халық санағы бойынша екі республикада да жергілікті ұлт өкілдерінің салыстырмалы азшылықта болғанын, алайда 2010 жылға қарай бұл жағдай күрт өзгеріп, Қазақстан мен Татарстанда жергілікті ұлт өкілдерінің саны алдыңғы орынға шыққанын нақты сандық көрсеткіштермен түсіндірді. Рут Бартолома тіл қолданысы тұрғысынан екі республикада да орыс тілінің таралуы мен қолданылуы қазақ және татар тілінің қолданылуынан жоғары екенін айта келіп, дегенмен, Қазақстанда өзге ұлт өкілдерінің қазақ тілін меңгеру дәрежесі Татарстандағы өзге ұлт өкілдерінің татар

yerel etnik milletlerin sayısının ilk sırada yer aldığını gösteren verileri paylaştı. Ruth Bartholomä, dil kullanımı bakımından iki ülkede de Rusça'nın kullanımı ve yayılımı Kazakça ve Tatarca'dan daha önemli vaziyette olduğunu söyleyerek, Kazakistan'da yaşayan başka milletlerin Kazakça öğrenme seviyesinin Tataristan'daki başka milletlerin Tatarca öğrenmesinden daha yüksek olduğunu da dile getirdi. Tataristan'da özerklik haklarının geniş olmasına rağmen bağımsız dil politikasının uygulanmasında büyük ölçüde kısıtlamalara uğradığını, Kazakistan eğitim sisteminde ise Tataristan ile karşılaştırmalı olarak kendi devlet politikasını rahat biçimde uygulayabileceğini dile getirdi. Tataristan'da Latin alfabesine geçişin yasal kısıtlamalardan dolayı gerçekleşemediğini açıklayan Ruth Bartholomä, Kazakistan'da 1990'lı yıllarda başlayan Latin alfabesine geçiş sürecinin sadece son zamanlarda canlanmaya başladığını ve bu adımı Kazakistan kamuoyuna olumlu değişiklikler getireceğini belirterek konuşmasını tamamladı.

İkinci konuşmacı Al-Farabi Kazak Milli Üniversitesi Şarkiyat Fakültesi TÜRKSOY Bölümünden Doç. Dr. Güljamal Kortabayeva "Latin Alfabesini Kullanmak: Günümüz Talebi" konulu sunumunu yaptı. Güljamal Kortabayeva sunumunda Latin alfabesine geçişin çok ciddi bir süreç olduğunu ve bu yöndeki araştırmaların 1990'lı yıllardan itibaren devam ettiğini vurguladı. O dönemden itibaren Kazak alfabesinin Latin alfabesi ile değişimi konusunda bilim adamları, dil uzmanları, aydınların ve medya mensuplarının faal bir şekilde katkıda bulunduğunu örneklerle anlattı ve günümüzde bu konuda planlı çalışmaların devam ettiğini dile getirdi. Konuşmanın sonunda Güljamal Kortabayeva Latin alfabesine geçiş meselesinin toplum tarafından tartışılmasıyla birlikte, Türkiye, Azerbaycan ve Özbekistan gibi Latin alfabesine geçiş yapan akraba ülkelerin tecrübelerinden yararlanılması gerektiği yönünde görüşlerini bildirdi.

Bir sonraki konuşmacı Al-Farabi Kazak Milli Üniversitesi Şarkiyat Fakültesi TÜRKSOY Bölümü Başkanı Doç. Dr. Kızır Törali, çok önemli bir konu olan Latin alfabesine geçişte kardeş

tilin meңgeru деңгейінен әлдеқайда жоғары екенін атап көрсетті. Білім берудегі тіл саясаты тұрғысынан екі республика арасында үлкен айырмашылықтар бар екенін атап өткен Рут Бартолома, Татарстанның автономиялық құқықтарының кеңдігіне қарамастан дербес тіл саясатын жүргізуде айтарлықтай шектеулерге тап болып отырғанын, ал Қазақстан білім бері мәселесінде Татарстанға қарағанда өз саясатын емін еркін жүргізе алатынын тілге тиек етті. Татарстанда латын алфавитіне көшу мәселесі заңдық шектеулерге байланысты іске аспағанын түсіндірген Рут Бартолома, Қазақстанда 90-шы жалдардан басталған латынға көшу үдерісінің соңғы кезде ғана жанданғанын айта келе, латынға көшу Қазақстан қоғамына пайдалы өзгерістер ала келетінін айтып баяндамасын аяқтатты.

Екінші болып Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Шығыстану факультеті ТҮРІКСОЙ кафедрасының доценті, ф.ғ.к. Гүлжамал Қортабаева «Латын әліпбиін қолдану - заман талабы» атты баяндама жасады. Гүлжамал Қортабаева өз баяндамасында латыншаға көшудің өте маңызды үдеріс екенін айта келіп, осы бағыттағы ізденістердің 90-жалдардан бері жалғасып келе жатқанын атап өтті. Содан бері қазақ әліпбиін латыншаға көшіру жұмыстарына ғалымдардың, тіл білімі мамандарының, зиялы қауымның және БАҚ өкілдерінің белсене ат салысқаны туралы мысалдар келтіре отырып, қазіргі уақытта латынға көшу бойынша нақты жоспарлар жасалып жатқанын баяндады. Баяндамасының соңында Гүлжамал Қортабаева латыншаға көшуді қоғам болып талқылаумен қатар, Түркия, Әзербайжан және Өзбекстан сияқты латыншаға көшкен туысқан елдердің тәжірибесін қабылдауға да көңіл бөлу керектігін тілге тиек етті.

Осыдан кейін сөз алған Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Шығыстану факультеті ТҮРІКСОЙ кафедрасының меңгерушісі доцент, доктор Қыдыр Төрәлі, өте өзекті мәселе саналатын латыншаға көшуде туысқан халықтардың тәжірибесін қабыл-

Türk halklarının Latin alfabesine gechiş tecrübelerinin iyice araştırlması gerektiğini, ancak her dilin özelliğine uygun olarak alfabenin oluşturulmasının önemini vurguladı. Diğer Orta Asya ülkeleri gibi Kazakistan'da da bağımsızlığını ilk yıllarında Latin alfabesine gechiş konusunun gündeme geldiğini ve başta Abduali Kaydarov olmak üzere kimi aydınların Latin harflerine dayalı Kazak alfabesini geliştirdiğini kaydetti. Bağımsızlıklarının ilan edilmesinin ardından Latin alfabesine geçen Azerbaycan, Özbekistan ve Türkmenistan gibi ülkelerde hala alfabenin uygulanmasıyla ilgili bazı sorunların devam ettiğine değinerek, Kazakistan'ın ise Latin alfabesine geçmeye 25 yıldan uzun bir süredir hazırlandığını dile getirdi. Latin alfabesine geçme konusunun kamuoyunda tartışılmaya devam edileceğinin altını çizen Kızır Törali, Latin alfabesine gechişin yoğun bilimsel çalışmaları gerektirdiğini belirtti.

даудың маңызды екенін, алайда әрбір тілдің өзіндік ерекшелігіне сай әліпби қалыптастырудың тіпті де маңызды екенін атап өтті. Орталық Азияның өзге елдері сияқты Қазақстанда да тәуелсіздіктің алғашқы жылдарында латынға көшу мәселесі көтерілгенін және Әбдуәли Қайдаров бастаған ұлт зиялыларының латын графикасы негізіндегі қазақ әліпбиін жасап шыққанын атап көрсетті. Латын әліпбиіне бірден көшкен Әзербайжан, Өзбекстан және Түркіменстан сияқты елдерде әлі күнге дейін ішінара мәселелердің сақталып отырған айта келіп, Қазақстанның латыншаға көшу мәселесіне 25 жылдан астам уақыт дайындалғанын айтты. Осы мәселе бойынша қоғамдық талас-тартыстың жалғаса беретінін тілге тиек еткен Қыдыр Төрәлі, латынға көшу үдерісі ғылыми тұрғыдан зерделенуі керектігін айтты сөзін аяқтады.

Қысқа үзілістен кейін Абылай хан атындағы

Daha sonra Abılay Han Kazak Uluslararası İlişkiler ve Dünya Dilleri Üniversitesi'nden Prof. Dr. Kusayın Rısalı "Çağdaş Kazak Dilinin Bilimsel Araştırılması" konulu bir sunum yaptı. "Manevi Canlanma" programı kapsamında Latin alfabesine geçişin tam zamanında başlatıldığını söyleyen Kusayın Rısalı, Latin alfabesine geçiş çerçevesinde Kazak dilinin standartlaştırılması gerektiğini de vurguladı. Uzun yıllardır yabancı diller ve Kazak dili üzerine karşılaştırmalı araştırmalar yapan bir dil uzmanı olarak çağdaş Kazak dili araştırmalarında bazı yetersizliklerin de olduğunu altını çizen Kusayın Rısalı, Kazakça'nın zenginliğini ve söz yapısı özelliklerini tam olarak kullanamadığımızı belirtti. Kusayın Rısalı ayrıca, Latin alfabesine geçişte Kazak dilinin doğal özelliklerine önem verilmesi gerektiğine değinirken, Almanya'nın Hamburg Üniversitesi'nde çalıştığı dönemde hazırladığı Latin harflerine dayalı Kazak alfabesini tanıttı. Latin harflerine dayalı Kazak alfabesinin "tek ses - tek harf" ilkesine dayandırılması gerektiğini vurgulayan Kusayın Rısalı, bu konuda son kararın bu yana yapılan tüm çalışmaları özetleyerek verilmesi gerektiğini açıkladı.

Al-Farabi Kazak Milli Üniversitesi Şarkiyat Fakültesi TÜRKSOY Bölümü'nden Prof. Dr. Rauşan Avakova "Uygur Alfabesinin Latin Versiyonu" başlıklı bir sunum yaptı. Latin alfabesine geçişin Kazak dilinin yeniden canlanmasına katkı sağlayabileceğini belirten Avakova, Latin alfabesine geçiş sırasında Kazak dilbilgisinin yeniden yapılandırılması ve söz yapım ilkelerinin tekrar gözden geçirilmesi ve imla sözlüklerinin oluşturulması gerektiğini dile getirdi. Ayrıca Kazakistan'daki diğer halkların da Latin alfabesine geçiş geçmeyeceği konusuna değinen Avakova, Kazakistan'daki Uygur aydınlarının isteğiyle Latin harflerine dayalı Uygur alfabesinin yeni bir versiyonunun hazırlanmakta olduğunu belirtti.

Çalıştayda ayrıca, Avrasya Araştırma Enstitüsü Araştırmacısı Omirbek Hanayi "Latin Alfabesine Geçişin Güncel Meseleleri" başlıklı sunum yaptı. Omirbek Hanayi konuşmasında

Казак халықаралық қатынастар және әлем тілдері университетінен профессор, ф.ғ.д. Құсайын Рысалды «Қазіргі қазақ тілінің ғылыми зерттелу жағдайы» атты баяндама жасады. Рухани жаңғыру бағдарламасы аясында басталған латын әліпбиіне көшудің дер кезінде қолға алынған өткен Құсайын Рысалды, латын әліпбиіне көшу барысында қазақ тілін стандарттау мәселесін де жүргізу керектігіне тоқталды. Шетел тілі және қазақ тілі бойынша ұзақ жылдар бойы салыстырмалы зерттеу жүргізіп келген тіл маманы ретінде қазақ тілінің қазіргі ғылыми зерттелуінде бірқатар ақтаңдақтардың бар екенін атап өткен Құсайын Рысалды, қазақ тілінің бай тілдік қоры мен сөз жасам икемділігін толық қолдана алмай отырғанымызды жеткізді. Құсайын Рысалды латын әліпбиіне көшу барысында да қазақ тілі дыбыстарының табиғи ерекшелігін толық ескеру керектігін айта келіп, германияның Гамбург университетінде зерттеу жүргізіп жүрген кезінде латын графикасы негізіндегі қазақ әліпбиінің өзі жасаған нұсқасын таныстырды. Латын графикасы негізіндегі қазақ әліпбиінің «бір дыбыс – бір әріп» қағидасы бойынша жасалуы керектігін нақты мысалдармен атап көрсеткен Құсайын Рысалды, осы бағытта жасалған барлық зерттеулерді қорытындылай отырып түпкілікті шешім қабылдау керегін айтын сөзін түйіндеді.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Шығыстану факультеті ТҮРІКСОЙ кафедрасының профессоры, ф.ғ.д. Раушан Авакова «Ұйғыр әліпбиінің латынша нұсқасы» атты баяндама жасады. Латын әліпбиіне көшу үдерісі шұбарланып бара жатқан қазіргі қазақ тілінің қайта жаңғыруына түрткі болуы мүмкін екендігін атап өткен Раушан Авакова, латын әліпбиіне көшу барысында қазақ тілінің ғылыми грамматикасы қайта жасалып, сөз жасам қағидасы қайта қаралып, жазылу мен айтылуы бірдей орфографиялық сөздіктер жасалуы керектігін тілге тиек етті. Сонымен қатар, қазақстандағы өзге халықтардың да латыншаға көшу-көшпеу мәселесіне тоқталған Раушан Авакова, Қазақстандағы ұйғыр зиялыларының бастамасымен ұйғыр тілінің де латын

Kazakistan Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev tarafından onaylanan Latin harflerine dayalı Kazak alfabesinin son versiyonunun da bazı sorunları olmasına rağmen, Latin alfabesine geçiş sürecinin yasallaştırılması açısından tarihi bir olay olduğu gerçeğine dikkat çekti. Latin alfabesine geçişin siyasi, sosyal ve ekonomik yönleriyle çok önemli bir konu olduğunun altını çizen Omirbek Hanay, bu girişimin devlet dili statüsünü yükseltme, teknik dilini anlama, dünya Kazakları'nı birleştirme ve kardeş Türk dillerine daha da yakınlaşma açısından büyük önem taşıyabileceğini dile getirdi. Ancak Kazakça alfabesinin, Kazak dilinin doğal özelliklerine ve kendi ses uyumuna karşılık gelen yeni alfabesinin oluşturulması için: geçen yüzyılda (1930-1940 yıllarında Kazakistan'da ve 1960-1980 yıllarında Çin Kazakları tarafından) kullanılan Latin harflerine dayalı Kazak alfabesinin deneyiminin dikkate alınması; 1990'lardan sonra hazırlanan "Ulttuk Joba", "Qazaq Grameri", "Bailatyn" ve diğer projelerden yararlanılması; 2008 yılında "Kazakhsoft Latin for Kazakh" gibi yurtdışı Kazaklar'ın hazırladığı alfabelerin avantajlarının göz önünde bulundurulması; Kazak dilini inceleyen yabancı Türkolog uzmanların ilgili projelerinin de dikkate alınması ve Türk, Azerbaycan, Özbek gibi kardeş Türk dillerinin Latin alfabesine geçiş deneyimlerinden faydalanılması gerektiğine vurgu yaptı.

Çalıştayı sonunda katılımcılar ile Enstitü araştırmacıları Orta Asya'daki dil politikası, Kazakistan'daki dil meseleleri ve Latin alfabesine geçiş hakkında görüş alışverişinde bulundular. Çalıştay, katılımcılara sertifika takdim töreni ile sona erdi.

графикасы негізіндегі жаңа әліпбиін жасау жұмыстары жасалып жатқанын атап өтті.

Еуразия ғылыми-зерттеу институтының

ғылыми қызметкері Өмірбек Қанай «Латыншаға көшудің өзекті мәселелері» атты баяндама жасады. Өмірбек Қанай өз баяндамасында елбасы жарлығымен бекітіліп өзгертілген латын графикасы негізіндегі қазақ әліпбиінің соңғы нұсқасының өзіндік олқылықтары болғанына қарамастан, заңды түрде бекітілуі тұрғысынан қазақ әліпбиін латыншаға көшіру үдерісіндегі тарихи оқиға екенін атап өтті. Латыншаға көшудің саяси, әлеуметтік және экономикалық қырлары бар маңызды мәселе екеніне тоқталған Өмірбек Қанай, латыншаға көшудің мемлекеттік тілдің мәртебесін көтеруге, техника тілін меңгеруге, әлем қазақтарының басын біріктіруге және туысқан түркі тілдерімен тіпті де жақындасуға көмектесетінін атап көрсетті. Алайда, қазақ тілінің табиғи ерекшелігі мен өзіндік дыбыс үндестігіне сай келетін латын графикасы негізіндегі қазақ әліпбиін қалыптастыру үшін, біріншіден, өткен ғасырда (1930-1940 жж. Қазақстанда және 1960-1980 жж. Қытай қазақтарында) қолданылған латын графикасы негізіндегі қазақ әліпбиінің тәжірибесін пайдалану, екіншіден, 90-шы жалдардан кейін құрастырылған «Ulttuq Joba», «Qazaq Grammar», «BAILATYN» және т.б. жобалардың артықшылықтарын қабылдау, үшіншіден, 2008 жылғы «Kazakhsoft Latin fot Kazakh» сияқты шетел қазақтары ұсынған жобалардың да артықшылықтарын қарастыру, төртіншіден, қазақ тілін зерттеп жүрген шетелдік түрколог мамандардың да жобасын ескеру, бесіншіден, Түрік, Әзербайжан және Өзбек қатарлы туысқан түркі тілдерінің латыншаға көшу тәжірибесінен сабақ алу керектігін атап өтті.

Дөңгелек үстелдің соңында қатысушылар мен Еуразия ғылыми-зерттеу институтының ғылыми қызметкерлері Орталық Азия елдеріндегі тіл саясаты, Қазақстандағы тіл мәселесі мен латыншаға көшу үдерісі туралы өзара пікір алмасты.

ERI Infographic No.7

ТӘУЕЛСІЗДІК АЛҒАННАН КЕЙІН ОРТАЛЫҚ АЗИЯДАҒЫ МАҢЫЗДЫ ОҚИҒАЛАР BAĞIMSIZLIK SONRASI ORTA ASYA'DAKİ ÖNEMLİ GELİŞMELER IMPORTANT DEVELOPMENTS IN CENTRAL ASIA AFTER INDEPENDENCE

Kazakhstan, Kyrgyzstan, Tajikistan, Turkmenistan, Uzbekistan declared independence (1991)

Collective Security Treaty (CST) was signed between Armenia, Belarus, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Russia and Tajikistan (1992)

The International Organization of Turkic Culture TURKSOY was established by the Ministers of Culture of Azerbaijan, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Uzbekistan, Turkmenistan and Turkey (1993)

1991

1992

1993

Kazakhstan China, Russia, Kyrgyzstan, Uzbekistan and Tajikistan launches the Shanghai Cooperation Organisation (SCO) to fight against "three evils" (terrorism, separatism and extremism) by the means of political, military and intelligence cooperation (2001)

The peace agreement was signed between the National Front headed by Emomali Rakhmon and the United Tajik Opposition (UTO) led by Said Abdullo Nuri hat had put an end to the devastating five-year civil war (1997)

Kazakhstan ratified Non-proliferation treaty (NPT) as non-nuclear weapon state (NNWS) (1993)

2001

1997

First pipeline for transporting oil from Caspian sea to world markets put into operation running from Tengiz oil field in western Kazakhstan to Russian Black Sea port of Novorossiysk (2001)

Nazarbayev inaugurates a 1,000-km (620 mile) pipeline to carry its oil to western China (2005)

Parliamentary Assembly of Turkic-Speaking Countries (TurkPA) was established by the Heads of parliaments of the Republic of Azerbaijan, Republic of Kazakhstan, Kyrgyz Republic, and the Republic of Turkey (2008)

Central Asian Nuclear-Weapon-Free-Zone (CANWFZ) Treaty entered into force (2009)

2005

2008

2009

Eurasian Economic Union (EEU) between Russia, Kazakhstan and Belarus comes into force (2015)

Silk Road Economic Belt concept was introduced by Chinese President Xi Jinping during his visit to Kazakhstan (2013)

Kazakhstan becomes the first former Soviet state to chair the Organisation of Security and Co-operation in Europe (OSCE) (2010)

Pipeline linking a gas field in Turkmenistan with Xinjiang region of China was inaugurated (2009)

2015

2013

2010

Kyrgyzstan becomes full-fledged member of the Eurasian Economic Union (EEU) (2015)

Kazakhstan was elected to the United Nations Security Council (UNSC) for a two-year term starting January 1, 2017 (2016)

Shavkat Mirziyoyev, following the death of Islam Karimov, won snap presidential elections with %88.61 of votes.(2016)

The International Atomic Energy Agency opened first Low Enriched Uranium (LEU) Bank in eastern part of Kazakhstan (2017)

2016

2017

Four of the five Central Asian leaders met in Astana, Kazakhstan for the first time in nearly 20 years (2018)

Kazakhstan assumed presidency of the United Nations Security Council during 1-31 January (2018)

Astana hosted first round of talks between representatives of Syrian government and armed opposition as well as guarantor states Russia, Iran, Turkey and participation of UN Secretary-General's Special Envoy for Syria Staffan de Mistura (2017)

2018

Source: Information gathered from various official and informative sites.

How to cite: Eurasian Research Institute, (2018). Important Developments in Central Asia after Independence ERI Infographics No.7

Akademik Türkçe Kursu

Avrasya Araştırma Enstitüsü 19 Ekim 2015 tarihinde Akademik Türkçe kursu verilmeye başlamıştır. Bu kursun amacı katılımcılara makale, bildiri, tez, kitap gibi akademik metinleri okuma, not alma, çıkarımda bulunma konularında eğitim vermektir. Kurslar başlangıç ve orta seviye olmak üzere iki seviyede olacaktır.

HAFTA İÇİ VE HAFTA SONU GRUPLARI

Kurs hakkında bilgi almak ve başvuru için aşağıdaki telefon numarasını arayabilirsiniz.

Başvuru Yeri:

Almalı Avdanı, Mametova 48, 050004 Almatı.

+7 (727) 279 24 26 içhat: 109

19 қазан 2015 жылы Еуразия ғылыми-зерттеу институты «Түрік тілін ғылыми тұрғыдан жетілдіру» курстары басталды. Курстың мақсаты тыңдармандарға мақаладағы, баяндамадағы, диссертация және кітаптардағы академиялық мәтіндерді оқуды, ғылыми тұрғыдан жазуды және қорытынды жасай білуді үйрету болып табылады. Қосымша мағлұмат алу және өтініштерді беру үшін төменде көрсетілген байланыстар арқылы хабарласуға болады. Курстар апта ішінде және апта соңында өткізіледі.

Өтініштерді қабылдау мекенжайы:

Алмалы ауданы, Мәметова көшесі 48, 050004 Алматы,

тел: +7 (727) 279 24 26

(ішкі нөмір 109)

Asya Avrupa / Азия Еуропа
(Haber – Yorum) / (Ақпараттық сараптама)

Avrasya Araştırma Enstitüsü Yayınıdır
Еуразия ғылыми-зерттеу институты басылымы

Haziran 2018 Sayı: 30
Маусым 2018 жыл №30